

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
UNIVERSITY OF PIRAEUS

ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ, ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

"ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΈΛΕΓΧΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ"

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΕΡΔΩΝ: ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΚΑΙ ΕΜΠΕΙΡΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

«Διαχείριση Κερδών και Κεφαλαίου στις Τράπεζες Μέσω των Προβλέψεων για Ζημίες Δανείων στο πλαίσιο του Ενιαίου Εγχειριδίου Κανόνων -Single Rulebook»

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΤΟΥ

ΛΕΩΝΙΔΑ Γ. ΔΑΒΙΔΟΠΟΥΛΟΥ

ΑΜ.ΛΕΕΔΟ:16ο8

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ:ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΖΗΣΗΣ

**ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΣΤΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΕΛΕΓΧΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΩΝ
ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ**

ΒΕΒΑΙΩΣΗ ΕΚΠΟΝΗΣΗΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
(περιλαμβάνεται ως ξεχωριστή (δεύτερη) σελίδα στο σώμα της διπλωματικής εργασίας)

«Δηλώνω υπεύθυνα ότι η διπλωματική εργασία για τη λήψη του μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών, του Πανεπιστημίου Πειραιώς, στη Λογιστική και Έλεγχο Επιχειρήσεων και Δημοσίων Οργανισμών με τίτλο

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΕΡΔΩΝ: ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΚΑΙ ΕΜΠΕΙΡΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

Διαχείριση Κερδών και Κεφαλαίου στις Τράπεζες μέσω των Προβλέψεων για Ζημίες Δανείων στο πλαίσιο του Ενιαίου Εγχειριδίου Κανόνων-Single Rulebook

Έχει συγγραφεί από εμένα αποκλειστικά και στο σύνολό της. Δεν έχει υποβληθεί ούτε έχει εγκριθεί στο πλαίσιο κάποιου άλλου μεταπτυχιακού ή προπτυχιακού τίτλου σπουδών, στην Ελλάδα ή στο εξωτερικό, ούτε είναι εργασία ή τμήμα εργασίας ακαδημαϊκού ή επαγγελματικού χαρακτήρα.

Δηλώνω επίσης υπεύθυνα ότι οι πηγές στις οποίες ανέτρεξα για την εκπόνηση της συγκεκριμένης διπλωματικής εργασίας, αναφέρονται στο σύνολό τους, κάνοντας πλήρη αναφορά στους συγγραφείς, τον εκδοτικό οίκο ή το περιοδικό, συμπεριλαμβανομένων και των πηγών που ενδεχομένως χρησιμοποιήθηκαν από το διαδίκτυο. Παράβαση της ανωτέρω ακαδημαϊκής μου ευθύνης αποτελεί ουσιώδη λόγο για την ανάκληση του πτυχίου μου».

Υπογραφή Μεταπτυχιακού φοιτητή/τριας

Όνοματεπώνυμο Δαβιδόπουλος Δεσπίνδας

Ημερομηνία 22/11/2018

Στους γονείς μου, Γιώργο και Δέσποινα...

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Με την ολοκλήρωση της διπλωματικής μου εργασίας θα ήθελα να ευχαριστήσω τον καθηγητή μου Βασίλειο Ζήση που μου έδωσε την ευκαιρία να συνεργαστώ μαζί του. Ο χρόνος που αφιέρωσε, οι γνώσεις που μετέδωσε και οι κατευθύνσεις του οδήγησαν στην ολοκλήρωση μιας εργασίας το αντικείμενο της οποίας διδάχτηκα πρώτη φορά στο μάθημά του.

Επιπλέον, θα ήθελα να ευχαριστήσω τον συνάδελφό μου Χαδιά Άγγελο για την βοήθειά του στην επεξεργασία των δεδομένων.

Φυσικά, θα ήθελα να ευχαριστήσω τους γονείς μου που είναι πάντα δίπλα μου και με στηρίζουν.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ:

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ:.....	5
ΠΕΡΙΛΗΨΗ:	8
ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ:	9
ΟΡΟΛΟΓΙΑ:.....	10
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1.....	13
1.ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	13
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2.....	15
2.ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ	15
2.1.ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ	15
2.2.ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΕΠΗΡΕΑΖΟΥΝ ΤΗΝ ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ....	16
2.3.ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΕΡΔΩΝ	17
2.4.ΜΕΘΟΔΟΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΚΕΡΔΩΝ.....	18
2.5.ΚΙΝΗΤΡΑ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΚΕΡΔΩΝ	18
2.6.ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΖΗΜΙΕΣ ΔΑΝΕΙΩΝ.....	20
2.7.ΘΕΩΡΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ.....	21
2.8.ΚΑΝΟΝΙΣΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ:ΒΑΣΙΛΕΙΑ I,II,III	21
2.9.SINGLE RULEBOOK-ΕΝΙΑΙΟ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ ΚΑΝΟΝΩΝ.....	24
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3.....	25
3.ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ	25
3.1 ΕΡΕΥΝΕΣ ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΜΕ ΤΗΝ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΕΡΔΩΝ	25
3.2 ΕΡΕΥΝΕΣ ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΜΕ ΤΗΝ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΕΡΔΩΝ ΣΤΟΝ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΚΛΑΔΟ.....	37
3.2.1 ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΖΗΜΙΕΣ ΔΑΝΕΙΩΝ ΚΑΙ ΣΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ (SIGNALING).....	38
3.2.2 ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΖΗΜΙΕΣ ΔΑΝΕΙΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΚΥΚΛΙΚΟΤΗΤΑ.....	44
3.2.3 ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΖΗΜΙΕΣ ΔΑΝΕΙΩΝ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΕΝΟΣ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΠΡΟΒΛΕΨΕΩΝ.....	46
3.2.4 ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΖΗΜΙΕΣ ΔΑΝΕΙΩΝ ΚΑΙ ΕΞΟΜΑΛΥΝΣΗ ΚΕΡΔΩΝ (INCOME SMOOTHING)	49
3.2.5ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΖΗΜΙΕΣ ΔΑΝΕΙΩΝ ΩΣ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ «ΔΙΑΜΑΧΗΣ» ΜΕΤΑΞΥ ΕΠΟΠΤΙΚΩΝ ΑΡΧΩΝ ΚΑΙ ΛΟΓΙΣΤΙΚΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΩΝ-ΕΠΙΤΡΟΠΩΝ	55

3.2.6 ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΖΗΜΙΕΣ ΔΑΝΕΙΩΝ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ	56
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4.....	61
4.ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΜΕΛΕΤΗΣ	61
4.1.ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ	61
4.2.ΕΠΙΛΟΓΗ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ	61
4.3.ΜΕΤΑΒΛΗΤΕΣ-ΥΠΟΔΕΙΓΜΑ	62
4.4.ΕΥΡΗΜΑΤΑ	66
4.5.ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ	73
5.ΕΠΙΛΟΓΟΣ.....	74
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	77

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ:

Πιν.1 Μεταβλητές.....	67
Πιν.2 Περιγραφική Στατιστική Δείγματος.....	68
Πιν.3 Πίνακας συντελεστών συσχέτισης-Correlation Matrix	69
Πιν.4 Αποτελέσματα Πολυμεταβλητής Ανάλυσης για το Υπόδειγμα 1.....	70
Πιν.5 Αποτελέσματα Πολυμεταβλητής Ανάλυσης για το Υπόδειγμα 2.....	71
Πιν.6 Αποτελέσματα Πολυμεταβλητής Ανάλυσης για το Υπόδειγμα 3.....	71
Πιν.7 Ανάλυση διασποράς για το Υπόδειγμα 1.....	72
Πιν.8 Ανάλυση διασποράς για το Υπόδειγμα 2.....	72
Πιν.9 Ανάλυση διασποράς για το Υπόδειγμα 3.....	73
Πιν.10 Σύνοψη υποδείγματος 3	73

ΠΕΡΙΛΗΨΗ:

Η παρούσα εργασία ερευνά την διαχείριση κερδών και κεφαλαίου στον τραπεζικό κλάδο, μέσω της άσκησης διοικητικής κρίσης επί των λογιστικών δεδουλευμένων και συγκεκριμένα των προβλέψεων για ζημίες δανείων. Ειδικότερα, εξετάζεται κατά πόσο η υιοθέτηση του νέου Ευρωπαϊκού πλαισίου αποθαρρύνει τα τραπεζικά στελέχη να προσφύγουν σε τεχνικές χειραγώγησης του λογιστικού αποτελέσματος και του εποπτικού κεφαλαίου. Η περίοδος που ερευνάται, αφορά περιόδους ανάπτυξης και ύφεσης κυρίως της ελληνικής οικονομίας. Τα ευρήματα αυτής της εργασίας, είναι σημαντικά για τους ρυθμιστικούς και εποπτικούς φορείς (Ευρωπαϊκή Ένωση και Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα), τα οποία υποστηρίζουν την αυστηρή εποπτική πειθαρχία όπως αυτή εισάγεται από την Βασιλεία III.

Γενικότερα, συνεισφέρει στην ευρύτερη κατανόηση της διαχείρισης των κερδών από τα ενδιαφερόμενα μέρη. Τα αποτελέσματα υποστηρίζουν πως υφίσταται διαχείριση κερδών, συγκεκριμένα μέσω της τεχνικής income smoothing, καθώς και χειραγώγηση κεφαλαίου που όμως καθίσταται εξαιρετικά δύσκολη μετά την αναμόρφωση του κανονιστικού πλαισίου.

Λέξεις-κλειδιά: Διαχείριση Κερδών, Προβλέψεις για Ζημίες Δανείων, Χρηματοπιστωτική Κρίση, Ύφεση, Διαχείριση Κεφαλαίου, Ενιαίο Εγχειρίδιο Κανόνων, Single Rulebook

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ:

ΑεγχΠ=Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν

ΔΛΠ = Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα

ΔΠΧΑ= Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς

ΟΟΣΑ: Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης.

LLP=Loan Loss Provision

TA=Total Assets

NPL=Non Performing Loans

CHNPL=Change in Non Performing Loans

CHLOAN=Change in Loans

EBTLLP=Earnings Before Taxes and Loan Loss Provision

SIZE=Natural Logarithm of Total Assets

CAR=Capital Adequacy Ratio-Tier 1

ΟΡΟΛΟΓΙΑ:

Προβλέψεις για Ζημίες Δανείων (Loan Loss Provisions): ποσό εξόδου στην Κατάσταση Οικονομικής Επίδοσης, που αντανακλά το πιθανό ύψος των μελλοντικών απωλειών από την αθέτηση πληρωμής των ανεξόφλητων δανείων. Η αναγνώριση των λογιστικών προβλέψεων μειώνει το καθαρό εισόδημα της χρήσης (Cohen et. al., 2014).

Discretionary Loan Loss Provisions (μη κανονικά δεδουλευμένα): ποσό προβλέψεων που σχηματίζεται από τη κρίση της διοίκησης για την ικανοποίηση προσωπικών συμφερόντων. Το συναντάμε στα ελληνικά με τον όρο προβλέψεις σχηματισμένες από «διοικητική προαίρεση», «διοικητική κρίση» ή «κρίση».

Non discretionary Loan Loss Provisions (κανονικά δεδουλευμένα): δεδουλευμένη δαπάνη που απορροφά τις απώλειες από την αδυναμία αποπληρωμής ενός δανείου από τους πελάτες μιας τράπεζας. Οι προβλέψεις για ζημίες δανείων αποτελούνται από τις ειδικές και τις γενικές. Οι ειδικές αφορούν την βεβαιωμένη ύπαρξη καθυστέρησης ή αδυναμίας ενός δανείου ενώ οι γενικές αναπαράγονται από τυχαία και αβέβαια γεγονότα που σχετίζονται με τον οφειλέτη αλλά και την οικονομία γενικότερα (Curcio, Hasan, 2015).

Διαχείριση Κερδών (Earnings Management): συμβαίνει όταν οι διοικήσεις χρησιμοποιούν την «κρίση» τους σε χρηματοοικονομικές καταστάσεις και συναλλαγές με στόχο να τις μετατρέψουν και με αυτόν τον τρόπο να παραπλανήσουν τα ενδιαφερόμενα μέρη (stakeholders) ως προς την οικονομική απόδοση της εταιρείας ή να επηρεάσουν συμβατικά αποτελέσματα που εξαρτώνται από τα δημοσιευμένα λογιστικά στοιχεία.

Income Smoothing (εξομάλυνση κερδών): μορφή διαχείρισης κερδών όπου με τη χρήση λογιστικών μεθόδων ως τεχνικών στοχεύει στην εξισορρόπηση των διακυμάνσεων των κερδών από τη μια περίοδο στην άλλη.

Big Bath Accounting: στρατηγική διαχείρισης κερδών που στοχεύει τα «αρνητικά» αποτελέσματα μιας εταιρείας στην κατάσταση οικονομικής επίδοσης να φαίνονται ακόμα «πιο αρνητικά».

Πιστωτικός Κίνδυνος - Credit Risk: είναι ο κίνδυνος που διατρέχει μια επιχείρηση ή ένας οργανισμός να μην εισπράξει έγκαιρα τις απαιτήσεις του ή ακόμα, σε μερικές περιπτώσεις, να μην τις εισπράξει ποτέ.

Κίνδυνος αγοράς: ο κίνδυνος απώλειας που προκύπτει από μεταβολές της αξίας κινητών περιουσιακών στοιχείων (χρεογράφων, επιτοκίων και άλλων).

Λειτουργικός κίνδυνος: ο κίνδυνος που αντιμετωπίζει μία επιχείρηση κατά την διάρκεια της παραγωγικής διαδικασίας και οφείλεται στον ανθρώπινο παράγοντα.

Συστημικός κίνδυνος: ο αναπότρεπτος κίνδυνος ο οποίος μπορεί να επηρεάσει τις αξίες ενός μεγάλου εύρους χρεογράφων, χαρτοφυλακίων και επενδύσεων, ενώ η εμβέλεια του μπορεί να καλύπτει μια συγκεκριμένη αγορά, μια χώρα ή ένα ολόκληρο οικονομικό σύστημα.

Pension or settlement income streams: πρόκειται για ένα είδος επένδυσης με σταθερές αποδόσεις καθώς αφορά κυρίως δημόσιους υπαλλήλους και στρατιωτικούς των ΗΠΑ. Με την κατοχύρωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος υπάρχει η δυνατότητα σε χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς να επιδιώξουν να αγοράσουν τα συνταξιοδοτικά δικαιώματα του συνταξιούχου εν μέρει ή στο σύνολο σε αντάλλαγμα ενός εφάπαξ ποσού το οποίο όμως συνήθως αποτιμάται σε αξία μικρότερη της παρούσας αξίας αυτών των μελλοντικών ταμειακών ροών. Αφού λοιπόν αγοράσουν αυτά τα δικαιώματα στην συνέχεια τα τιτλοποιούν και τα μεταπωλούν.

Καθαρό επιτοκιακό περιθώριο: πιστωτικοί τόκοι (έσοδα τόκων) μείον χρεωστικοί τόκοι (έξοδα τόκων) προς κερδοφόρα στοιχεία ενεργητικού.

Εποπτικά Κεφάλαια: περιλαμβάνει στοιχεία του ισολογισμού της τράπεζας και τα οποία διακρίνονται σε βασικά κεφάλαια (Tier 1) και συμπληρωματικά κεφάλαια (Tier2). Στα βασικά κεφάλαια (Tier 1) εμπεριέχονται το καταβεβλημένο μετοχικό κεφάλαιο και τα εμφανή αποθεματικά ('disclosed reserves') και στα συμπληρωματικά κεφάλαια (Tier 2) περιλαμβάνονται αφανή αποθεματικά ('undisclosed reserves'), τα αποθεματικά από την αναπροσαρμογή παγίων στοιχείων του ενεργητικού και διορθώσεις αξίας χρηματοπιστωτικών μέσων, καθώς και οι προβλέψεις για γενικούς τραπεζικούς κινδύνους ('general provisions/general loan-loss reserves'). Αποτελούν τον αριθμητή στον δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας.

Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας: το κλάσμα του συνόλου των εποπτικών κεφαλαίων προς τα σταθμισμένα με βάση τον κίνδυνο (πιστωτικό και αγοράς) στοιχεία του ενεργητικού. Με βάση την Βασιλεία I ο δείκτης αυτός θα πρέπει να είναι μεγαλύτερος ή ίσος του 8%

Πιστωτικός κύκλος: το χρονικό διάστημα μεταξύ μιας περιόδου που την χαρακτηρίζει εύκολος δανεισμός, χαμηλά επιτόκια, οικονομική άνθιση και μιας περιόδου με οικονομική ύφεση, υψηλό κόστος και μείωση δανεισμού.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

1.ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οι τράπεζες αποτελούν τον ακρογωνιαίο λίθο της παγκόσμιας οικονομίας και συνεπώς το ρυθμιστικό τους πλαίσιο ξεχωρίζει από αυτό των υπολοίπων κλάδων. Καθώς λοιπόν η σταθερότητα και η ανάπτυξη της αγοράς εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την εύρυθμη και ομαλή λειτουργία των τραπεζών, η μελέτη τους και κυρίως η μελέτη του πως αυτές διανέμουν τον κίνδυνο διαχρονικά, αντιμετωπίζει εξαιρετικό ενδιαφέρον τόσο από τον ακαδημαϊκό κόσμο όσο και από τους φορείς που ευθύνονται για την εποπτεία τους. Ως φυσικό επακόλουθο λοιπόν μπορεί να θεωρηθεί η τοποθέτηση ενός άλλου εξαιρετικά πολυμελετημένου αντικειμένου στον κλάδο της λογιστικής και των χρηματοοικονομικών στο πλαίσιο της έρευνας των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, αυτό της διαχείρισης κερδών.

Πράγματι στις αρχές της δεκαετίας του 2000, έγινε η αρχή οπότε και μελετήθηκε η διαχείριση των κερδών μέσω των προβλέψεων για ζημίες δανείων στον τραπεζικό κλάδο, οι οποίες αποτελούν ένα από τα πιο σημαντικά κονδύλια στις οικονομικές καταστάσεις των τραπεζών. Αυτό γιατί οι λογαριασμοί των δανείων και των προβλέψεων πέραν του ότι αντικατοπτρίζουν τον αναλαμβανόμενο κίνδυνο και την αντιμετώπισή του, αποτελούν μεγάλο κομμάτι του συνόλου του ενεργητικού και των εξόδων στον ισολογισμό και την κατάσταση αποτελεσμάτων χρήσης αντίστοιχα. Επίσης, η διαχείριση των κερδών σε μεγάλο βαθμό πραγματοποιείται μέσω της λογιστικής του δεδουλευμένου και έτσι οι προβλέψεις για ζημίες δανείων συνιστούν ένα εξαιρετικά χρήσιμο εργαλείο στα χέρια της διοίκησης που θέλει να ασκήσει την διοικητική της ευχέρεια στον επηρεασμό τόσο του λογιστικού αποτελέσματος όσο και του εποπτικού κεφαλαίου.

Ως προς τη λογιστική τους απεικόνιση, οι προβλέψεις για ζημίες δανείων της εκάστοτε χρήσης εμφανίζονται σαν έξοδο στην Κατάσταση Οικονομικής Επίδοσης το οποίο μειώνει τα Κέρδη προ φόρων απομειώσεων και προβλέψεων με τις αναμενόμενες ζημίες των δανείων. Στον Ισολογισμό εμφανίζονται σαν αντίθετος-αφαιρετικός λογαριασμός των δανείων, δίνοντας έτσι μια εικόνα της καθαρής ρευστοποιήσιμης αξίας τους.

Ως προς τον στόχο της παρούσας εργασίας, αυτός εσωκλείεται στην απάντηση της εξής ερώτησης:

«Το νέο ρυθμιστικό πλαίσιο ασκεί σημαντική επίδραση στην πρακτική των τραπεζικών ιδρυμάτων να χειραγωγούν τα κέρδη και το κεφάλαιό τους μέσω των προβλέψεων για ζημίες δανείων;»

Η ανάπτυξη της εργασίας βασίζεται σε σύγχρονη βιβλιογραφία και αρθρογραφία με θέμα την «Διαχείριση κερδών», «Διαχείριση Κεφαλαίου», «Προβλέψεις για Ζημίες Δανείων», «Εποπτικό Κεφάλαιο» συνδυάζοντας έτσι τη λογιστική διάσταση του θέματος με την κανονιστική-νομοθετική. Επιπλέον, δεν αποκλείονται παλαιότερες εργασίες, πολλές είναι και εικοσαετίας, παρουσιάζοντας έτσι ένα ευρύ φάσμα συμπερασμάτων. Έγινε προσπάθεια αυτή ακριβώς η διαχρονική επισκόπηση της βιβλιογραφίας να παρουσιαστεί με χρονολογική σειρά στην ανάλυση των εργασιών που σχετίζονται με τις προβλέψεις δανείων στον τραπεζικό κλάδο ώστε να υπάρχει και μια χρονική ακολουθία, πέρα από τη θεματική.

Το τελικό δείγμα το οποίο θα αναλυθεί με βάση το υπόδειγμα υφιστάμενης έρευνας θα περιλαμβάνει 59 εισηγμένες τράπεζες, οι οποίες λειτουργούν στην Ευρωπαϊκή Ένωση, δίνοντας απάντηση στο παραπάνω ερώτημα της έρευνας. Η εξεταζόμενη περίοδος είναι η επταετία 2011-2017.

Ως προς την διάρθρωση της εργασίας, αρχικά στο 2^ο κεφάλαιο γίνεται μια ανάλυση βασικών όρων και καθώς και μια σύντομη ιστορική εξέλιξη του κανονιστικού πλαισίου στην Ε.Ε. Στην συνέχεια το 3^ο κεφάλαιο περιλαμβάνει την επισκόπηση της βιβλιογραφίας, ήτοι την παρουσίαση συμπερασμάτων, οικονομετρικών μοντέλων προηγούμενων ερευνών ώστε να γίνει κατανοητό το αντικείμενο του θέματος. Τέλος, στο κεφάλαιο 4, παρουσιάζεται αναλυτικά η στατιστική έρευνα της εργασίας, τα συμπεράσματά της καθώς και οι προτάσεις για περαιτέρω έρευνα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

2.ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ

2.1.ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ

Η εννοιολογική προσέγγιση,δηλαδή η διατύπωση ενός ενιαίου και συμπαγούς ορισμού για το τι είναι η ποιότητα της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης είναι αδύνατη.Αυτό γιατί,ανάλογα με το ποιος είναι ο χρήστης αυτών των πληροφοριών και άρα τα συμφέροντά του, αναλόγως διαμορφώνεται ο προσδιορισμός της ποιότητας των λογιστικών πληροφοριών.Μάλιστα,διαφορές ως προς το τι είναι αξιόπιστη πληροφόρηση μπορούν να παρατηρηθούν και εντός των μελών μιας ομάδας χρηστών καθώς μπορεί να υπάρχει διαφορετική αντίληψη της χρησιμότητας της ίδιας πληροφορίας από άτομο σε άτομο (Beest, Braam, & Boelens 2009).

Προφανώς, ανεξάρτητα από την οπτική που εξετάζουν οι διάφορες ομάδες τις χρηματοοικονομικές καταστάσεις θα λέγαμε ότι η ποιοτική λογιστική πληροφόρηση, είναι επακόλουθο της συλλογικής και αποτελεσματικής εργασίας τόσο αυτών που συντάσσουν τις χρηματοοικονομικές καταστάσεις (λογιστές,διαχειριστές κ.λπ.),αυτών που τις εγκρίνουν και είναι υπεύθυνοι γι αυτές (διοικητικά στελέχη) όσο και των υπευθύνων για τον διενεργούμενο εξωτερικό έλεγχο (ορκωτοί ελεγκτές) καθώς και των θεσμικών φορέων για την λογιστική τυποποίηση (για τα ελληνικά δεδομένα είναι η Επιτροπή Λογιστικής Τυποποίησης και Ελέγχων).Ο καθένας απ' τη θέση του μπορεί να διασφαλίσει την ποιότητα και την αξιοπιστία της λογιστικής πληροφορίας.

Έτσι λοιπόν, η αδυναμία διατύπωσης ενός ενιαίου ορισμού, έχει ως συνέπεια και την αδυναμία αποτελεσματικής μέτρησής της.Ερευνητές όπως οι Barth, M., Landsman, W., & Lang, M. (2008) την μετρούν έμμεσα με χαρακτηριστικά που πιστεύεται ότι την επηρεάζουν όπως η αναμόρφωση μεγεθών,η δημιουργική λογιστική (earnings management) κ.λ.π.Όμως σύμφωνα με τους Beest, F., Braam, G., & Boelens, S. (2009) καμία από αυτές τις μεθόδους δεν βοηθά στην διεξοδική εκτίμηση της ποιότητας της λογιστικής πληροφόρησης συμπεριλαμβανομένου και αυτών που ορίζονται στο σχέδιο έκθεσης «Ένα βελτιωμένο εννοιολογικό πλαίσιο για τη χρηματοοικονομική πληροφόρηση» του FASB και του Διεθνούς Συμβουλίου Λογιστικών Προτύπων (IASB) (IASB 2008).

Γιατί είναι τόσο σημαντική η ποιότητα της λογιστικής πληροφόρησης;

Σε αυτό το ερώτημα απαντά πολύ γλαφυρά ο Arthur Levitt, πρώην πρόεδρος της Επιτροπής Ασφάλειας Κεφαλαιαγοράς (SEC), ο οποίος αναφέρει ότι η ποιοτική πληροφορία είναι η ψυχή των δυνατών και ζωντανών αγορών χωρίς την οποία, η ρευστότητα στερεύει και δίκαιες και αποτελεσματικές αγορές παύουν να υπάρχουν (Levitt,2000).

Ακόμη, σύμφωνα με μια έρευνα στις αρχές του 2000,η αύξηση της ποιότητας της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης, έχει ως αποτέλεσμα τη μείωση του κόστους κεφαλαίου (Diamond,Verrecchia 1991).Συγκεκριμένα, όσο πιο αξιόπιστη είναι η παρεχόμενη πληροφόρηση τόσο μεγαλύτερη είναι η ρευστότητα στην χρηματιστηριακή αγορά,μειώνοντας έτσι το κόστος κεφαλαίου, είτε μέσω της μείωσης του κόστους συναλλαγών, είτε μέσω της αύξησης της ζήτησης για τίτλους. (Demsetz ,1968),(Copeland, Galai,1983),(Glosten ,Milgrom,1985),(Amihud, Mendelson 1986).

Επιπλέον, όσο πιο ποιοτική η πληροφόρηση τόσο περισσότερο μειώνεται ο αναμενόμενος κίνδυνος που προκύπτει από τις εκτιμήσεις των επενδυτών για τις παραμέτρους της κατανομής της απόδοσης ή της πληρωμής ενός περιουσιακού στοιχείου.(Klein, Bawa,1976),(Barry,Brown,1985),(Coles,Loewenstein,1988),(Handa,Linn,1993),(Coles, Loewenstein,Suay 1995),(Clarkson, Guedes,Thompson 1996).

Παρά τα οφέλη της ποιοτικής πληροφόρησης,πολλές εταιρίες επιλέγουν να μην παράσχουν τη μέγιστη δυνατή πληροφόρηση,όχι πάντα με καιροσκοπικό δόλο αλλά λόγω κόστους (Fields, Lys,Vincent,2001). Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα μιας βιομηχανικής επιχείρησης,η οποία μέσω της καινοτομίας πετυχαίνει τον αντικειμενικό της σκοπό και συνεπώς η παροχή πλήρους πληροφόρησης στους εξωτερικούς χρήστες των λογιστικών της καταστάσεων θα της δημιουργούσε πρόβλημα ως προς την επίτευξη ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος.

2.2.ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΕΠΗΡΕΑΖΟΥΝ ΤΗΝ ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ

Οι πληροφορίες που απεικονίζουν οι λογιστικές καταστάσεις ως προς την ποιότητά τους εξαρτώνται από διάφορους παράγοντες:

- Νομικό σύστημα.Οι λογιστικοί κανόνες νομοθετούνται,είναι δυναμικοί και δεν αποτελούν παγκόσμιες σταθερές.Συνεπώς οι θεσμικοί παράγοντες είναι αυτοί που θα αναπτύξουν πρότυπα και λογιστικές πρακτικές και άρα χρηματοοικονομικές γνωστοποιήσεις (Gray 1988).

- Δυνάμεις της αγοράς όπως η εταιρική ιδιοκτησία, η εταιρική κεφαλαιακή δομή και οι αγορές κεφαλαίων. Συγκεκριμένα σύμφωνα με την Marilyn Taylor Zarzeski ως προς την γνωστοποίηση των λογιστικών πληροφοριών, υψηλότερα επίπεδα πωλήσεων στο εξωτερικό σχετίζονται με υψηλότερο επίπεδο γνωστοποίησης, χαμηλό ποσοστό υποχρεώσεων σχετίζεται με υψηλό επίπεδο γνωστοποίησης, όσο πιο μεγάλο το μέγεθος της επιχείρησης τόσο μεγαλύτερο το επίπεδο γνωστοποίησης.
- Κοινωνικοπολιτικές και οικονομικές συνθήκες. Σύμφωνα με τους Jaggi, B., & Lowy, P.Y. (2000), οι εταιρίες σε χώρες με θεσμοθετημένους κανόνες δικαίου σχετίζονται με υψηλά ποσοστά χρηματοοικονομικών γνωστοποιήσεων σε σχέση με εταιρίες σε χώρες που εφαρμόζουν εθιμοτυπικό δίκαιο. Επίσης όπως είναι λογικό σε χώρες με θεσμοθετημένους κανόνες δικαίου οι πολιτιστικές αξίες-κουλτούρα δεν επιδρούν σημαντικά στις χρηματοοικονομικές γνωστοποιήσεις σε σχέση με χώρες εθιμοτυπικού δικαίου.

2.3. ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΕΡΔΩΝ

Όπως και με την ποιότητα της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης έτσι και με την διαχείριση κερδών έχουν δοθεί διάφοροι ορισμοί σχετικά με το τι τελικά είναι η διαχείριση κερδών. Ενδεικτικά:

- Schipper (1989). Εκούσια παρέμβαση στην εξωτερική διαδικασία της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης για ιδία οφέλη μετόχων ή διαχειριστών.
- Healy, P.M., & Wahlen, J. (1999). Η διαχείριση κερδών υφίσταται όταν υπάρχει εκούσια παρέμβαση στην εξωτερική πληροφόρηση, ώστε να παραπλανηθούν δυνητικοί επενδυτές σχετικά με την απόδοση της επιχείρησης, αλλά και για να καθορίσουν την έκβαση συμβάσεων που εξαρτώνται από τις δημοσιευμένες λογιστικές πληροφορίες.

2.4. ΜΕΘΟΔΟΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΚΕΡΔΩΝ

Υπάρχουν δυο βασικές μέθοδοι διαχείρισης κερδών, η διαφορά των οποίων έγκειται στον τρόπο με τον οποίο χειραγωγείται το λογιστικό αποτέλεσμα. Η μία είναι η χρήση της λογιστικής του δεδουλευμένου για την διαχείριση των λογιστικών αριθμών. Οι τεχνικές αυτές βασίζονται στη μεταβολή των λογιστικών μεθόδων ή εκτιμήσεων που χρησιμοποιούνται για την παρουσίαση μιας συναλλαγής στις χρημ/κές καταστάσεις (Zang, 2012). Πλεονεκτήματα:

- Μικρό κόστος (Peasnell, 2000)
- Σχετική δυσκολία στον εντοπισμό τους από τον εξωτερικό έλεγχο (Young, 1999).

Η δεύτερη μέθοδος, είναι αυτή της διαχείρισης κερδών μέσω πραγματικών δραστηριοτήτων, η οποία σχετίζεται με πραγματικές ταμειακές ροές και περιλαμβάνει επιχειρηματικές πρακτικές που έχουν ως στόχο την παραπλάνηση των ενδιαφερομένων για την επίτευξη συγκεκριμένης αποδοτικότητας. Παράδειγμα διαχείρισης κερδών μέσω πραγματικών δραστηριοτήτων είναι η υπερπαραγωγή (Roychowdhury, 2006). Η διατήρηση υψηλού αποθέματος που να ξεπερνάει την ζήτηση, συνεπάγεται ότι τα σταθερά κόστη επιμερίζονται σε περισσότερες μονάδες προϊόντος και άρα το μέσο σταθερό κόστος μειώνεται. Συμπερασματικά, το κόστος πωληθέντων είναι χαμηλό και το μεικτό αποτέλεσμα αυξάνεται.

2.5. ΚΙΝΗΤΡΑ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΚΕΡΔΩΝ

Οι Healy και Wahlen (1999) κατατάσσουν τα κίνητρα για την διαχείριση των κερδών σε τρεις κατηγορίες:

- Σύναψης Συμβολαίων

Η χρήση των οικονομικών στοιχείων της επιχείρησης και δη αυτών που σχετίζονται με την απόδοση, δηλαδή την κερδοφορία της ως προϋπόθεση σύναψης και εκτέλεσης συμβολαίων και συμβάσεων, δημιουργεί ισχυρό κίνητρο για εκούσια παρέμβαση στην χρηματοοικονομική πληροφόρηση (Watts & Zimmerman 1978).

- Κίνητρα Κεφαλαιαγοράς

Σε αυτήν την περίπτωση γίνεται προσπάθεια διόγκωσης των κερδών της επιχείρησης έτσι ώστε να αυξηθεί η χρηματιστηριακή της αξία. Σύμφωνα με την αρθρογραφία, αυτή η προσπάθεια υφίσταται σε περιόδους άντλησης χρηματοδότησης καθώς και σε περιόδους εξαγορών. (Dechow, Sloan, Sweeney ,1996),(Erickson,Wang 1999), (Rangan,1998),(Teoh, Welch,Wong,1998).Σημαντική επιρροή ασκούν, σύμφωνα με τους Burgstahler και Eames, οι προσδοκίες κι οι προβλέψεις των αναλυτών της αγοράς σχετικά με την πορεία της επιχείρησης στους διαχειριστές οι οποίοι για να ανταποκριθούν ωραιοποιούν τα κέρδη τους.

- Ρυθμιστικά Κίνητρα

Όσον αφορά αυτή την κατηγορία κινήτρων, αυτήν σχετίζεται με την διαχείριση κερδών σε συνάρτηση με την παρουσία και δράση των θεσμικών φορέων και εποπτικών αρχών. Πολλές επιχειρήσεις μεγάλου μεγέθους και κερδοφορίας καταφεύγουν σε τεχνικές μείωσης των κερδών τους, έτσι ώστε να μην τραβούν την προσοχή των ελεγκτικών αρχών και της πολιτείας (stay under the radar) με υποθέσεις που σχετίζονται με την αντιμονοπωλιακή νομοθεσία (Watts ,Zimmerman,1978)

Έχουν παρατηρηθεί βασικές στρατηγικές οι οποίες ακολουθούνται από τα στελέχη προκειμένου να χειραγωγήσουν το λογιστικό αποτέλεσμα. Έτσι διακρίνονται οι εξής στρατηγικές:

- Taking a Bath. Εφαρμόζεται σε δυσμενείς περιόδους ή σε εποχές αναδιοργάνωσης (για παράδειγμα αλλαγή διευθυντών) .Αν δεν μπορεί να ανατραπεί η κακή συγκυρία, τότε η ζημία αναγνωρίζεται στην τρέχουσα χρήση ώστε η διοίκηση να διαγράψει κάποια απ' τα περιουσιακά της στοιχεία επιβάλλοντας τώρα μελλοντικά εκτιμώμενα κόστη (Alexandri,Anjani 2014).
- Ελαχιστοποίηση Κερδών. Παρόμοια στρατηγική με την taking a bath (big bath accounting) η οποία χρησιμοποιείται σε χρήσεις με πολύ υψηλά κέρδη (Alexandri,Anjani 2014).
- Μεγιστοποίηση Κερδών. Έχει στόχο την αναφορά υψηλού καθαρού κέρδους ώστε οι managers να κερδίσουν μεγαλύτερα bonus (Alexandri,Anjani,2014).
- Income Smoothing. Αναφέρεται στις ενέργειες της διοίκησης να μειώσει τις διακυμάνσεις των αναφερόμενων κερδών από χρήση σε χρήση (Beidleman,1973).

2.6. ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΖΗΜΙΕΣ ΔΑΝΕΙΩΝ

Οι τράπεζες είναι χρηματοπιστωτικά ιδρύματα η κύρια δραστηριότητα των οποίων είναι η αποδοχή των καταθέσεων και η πώληση δανείων. Ιδιαίτερη μνεία στην βιβλιογραφία γίνεται στον πιστωτικό κίνδυνο, ως αποτέλεσμα της παροχής πιστώσεων στον βαθμό που οι δανειζόμενοι δεν μπορούν να αποπληρώσουν μέρος ή το σύνολο του δανείου. Ως μέσο ελαχιστοποίησης του πιστωτικού κινδύνου, οι προβλέψεις για ζημίες δανείων Loan-Loss-Provisions (LLPs) απορροφούν αναμενόμενες απώλειες στο χαρτοφυλάκιο των τραπεζών. (Ozili, Peterson K., 2017).

Σύμφωνα με τους Wall, L. D. και Koch, T. W. (2000), υπάρχουν τρεις διαφορετικές προσεγγίσεις όσον αφορά την λογιστική των προβλέψεων για ζημίες δανείων. Αρχικά, από την οπτική των οικονομολόγων οι εκτιμήσεις των προβλέψεων έχουν ως σκοπό να προλάβουν μελλοντικές ζημίες που θα προκύψουν, αν ο δανειζόμενος δεν είναι συνεπής στους όρους της δανειακής σύμβασης. Αυτή η οπτική των οικονομολόγων, έρχεται σε αντίθεση με το Financial Accounting Standards Board (FASB) που ενδιαφέρεται κυρίως για τη μέτρηση το καθαρού εισοδήματος που αφορά μια συγκεκριμένη χρονική περίοδο. Κατά συνέπεια, επικεντρώνεται στις αναμενόμενες ζημίες κατά την διάρκεια της αναφερόμενης περιόδου, όπως αυτές θα επηρεάσουν το αποτέλεσμά της, και αποκλείει τις αναμενόμενες επιπτώσεις μελλοντικών γεγονότων. Η τρίτη προσέγγιση ενσωματώνει την οπτική για τις LLPs που υιοθετείται από τις Ρυθμιστικές Αρχές και αντιμετωπίζει τις ζημίες δανείων σαν μια κατηγορία αποθεματικού, που θα πρέπει να σχηματίζεται κατά την διάρκεια οικονομικής ευημερίας και το οποίο θα απορροφήσει ζημίες κατά την διάρκεια οικονομικής ύφεσης. Προτείνει δηλαδή την διενέργεια προβλέψεων σε βαθμό μεγαλύτερο από τις αναμενόμενες ζημίες κατά την διάρκεια καλών εποχών. Η τελευταία προσέγγιση είναι σύμφυτη με το υπάρχον κανονιστικό πλαίσιο, το οποίο περιλαμβάνει στο εποπτικό κεφάλαιο ένα μέρος του αποθεματικού των προβλέψεων-συσσωρευμένων προβλέψεων. Αν οι προβλέψεις εκτιμούνται μόνο με βάση τις αναμενόμενες μελλοντικές ζημίες τότε οι τράπεζες με υψηλότερες προβλέψεις δεν έχουν τα απαραίτητα κεφάλαια να απορροφήσουν μη αναμενόμενες μελλοντικές ζημίες.

Το πεδίο έρευνας των LLPs παραμένει ιδιαίτερα δημοφιλές για το γεγονός ότι αποτελούν το πιο σημαντικό discretionary accrual στη διάθεση των τραπεζικών στελεχών και επηρεάζουν άμεσα το επιτοκιακό περιθώριο και τα συνολικά κέρδη (Ozili, Peterson K., 2017).

2.7.ΘΕΩΡΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ

Η καθαρή θέση των τραπεζών έχει διττό ρόλο, καθώς από τη μία προστατεύει τους πιστωτές και από την άλλη αποτελεί το πρώτο μαξιλάρι προστασίας έναντι ενδεχόμενων ζημιών. Αυτή της η ιδιότητα εξηγεί το ενδιαφέρον και την προσοχή των ενδιαφερόμενων μερών των τραπεζών στο ύψος της κεφαλαιοποίησης. Το ελάχιστο επίπεδο κεφαλαιοποίησης μιας τράπεζας (εποπτικό κεφάλαιο) πρέπει να είναι εντός του κατώτατου ορίου της κεφαλαιακής επάρκειας, όπως αυτό ορίζεται από τη συνθήκη της Βασιλείας, ώστε να είναι σε θέση να απορροφήσει κινδύνους και να εγγυηθεί σταθερότητα. Ένα ανεπαρκές κεφάλαιο θα χρειαστεί την παρέμβαση των διοικητικών στελεχών προκειμένου, είτε να αυξηθούν τα περιουσιακά στοιχεία που το συνθέτουν, είτε εναλλακτικά να μειωθεί η ποιότητα και η ποσότητα των περιουσιακών στοιχείων με υψηλό κίνδυνο και να αυξηθεί η ποιότητα και η ποσότητα των στοιχείων με μικρότερο κίνδυνο. Αυτή λοιπόν η εναλλαγή στις στρατηγικές επιλογές εντάσσεται στις πολιτικές Διαχείρισης Κεφαλαίου όπου η διάρθρωση του εποπτικού κεφαλαίου κατέχει ηγετικό ρόλο (Di Martino, Dicuonzo, Galeone, Dell'Atti, 2017).

2.8.ΚΑΝΟΝΙΣΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ: ΒΑΣΙΛΕΙΑ I, II, III

Η δεκαετία του '70 σημαδεύτηκε από οικονομικά γεγονότα, τα οποία κλόνισαν το διεθνές τραπεζικό σύστημα που ακόμη λειτουργούσε σε στενά εθνικά όρια. Η εντατικοποίηση όμως του ανταγωνισμού εντός του τραπεζικού κλάδου, οδήγησε τα spreads των επιτοκίων προς τα κάτω με αποτέλεσμα οι τράπεζες να αναζητήσουν κέρδη σε δραστηριότητες με μεγαλύτερο κίνδυνο. Έτσι το 1974 συστάθηκε η Επιτροπή Βασιλείας με στόχο την παροχή κατευθυντήριων γραμμών και τεχνικών που θα επιτρέπουν την δραστηριοποίηση των τραπεζών αλλά όχι ανεξέλεγκτα.

Η αρχή έγινε με την Βασιλεία I η οποία αναλύεται σε τρεις πυλώνες:

Ο πρώτος προσδιορίζει το είδος των εποπτικών κεφαλαίων, τα οποία αποτελούνται από τα βασικά κεφάλαια και τα συμπληρωματικά. Στα βασικά κεφάλαια (Tier 1) εμπεριέχονται το καταβεβλημένο μετοχικό κεφάλαιο και τα εμφανή αποθεματικά ("disclosed reserves") και στα συμπληρωματικά κεφάλαια (Tier 2) περιλαμβάνονται αφανή αποθεματικά ("undisclosed reserves"), τα αποθεματικά από την αναπροσαρμογή παγίων στοιχείων του ενεργητικού και διορθώσεις αξίας χρηματοπιστωτικών μέσων, καθώς και οι προβλέψεις για

γενικούς τραπεζικούς κινδύνους ('general provisions/general loan-loss reserves'). Οι τελευταίες σχηματίζονται έναντι πιθανών μελλοντικών ζημιών και δεν επιτρέπεται να ξεπερνούν το 1,25% των σταθμισμένων έναντι κινδύνων στοιχείων του ενεργητικού.

Το 1996 η Επιτροπή προχωράει στην υιοθέτηση μιας έκθεσης, η οποία επιβάλλει στις τράπεζες την υποχρέωση της κάλυψης έναντι του κινδύνου αγοράς. Συγκεκριμένα, οι τράπεζες, είτε θα χρησιμοποιούσαν τα βασικά και συμπληρωματικά κεφάλαια με βάση τα ισχύοντα για την κάλυψη του κινδύνου αγοράς, είτε θα χρησιμοποιούσαν μια τρίτη κατηγορία κεφαλαίων, τα εναλλακτικά κεφάλαια (Tier 3). Τα εναλλακτικά κεφάλαια αποτελούνται από δάνεια μειωμένης εξασφάλισης βραχυπρόθεσμης διάρκειας υπό όρους BCBS (1996). Δύο χρόνια μετά, δίνεται η δυνατότητα στις τράπεζες να συμπεριλάβουν στα εποπτικά κεφάλαιά τους καινοτόμους τίτλους, οι οποίοι όμως δεν μπορούν να υπερβαίνουν το 15% των βασικών κεφαλαίων (Tier 1) (BCBS, 1998).

Ο δεύτερος πυλώνας εισάγει την εκτίμηση του κινδύνου, σταθμίζοντας τις διάφορες κατηγορίες του ενεργητικού. Τα ρευστά σταθμίζονται με 0% και όσο αυξάνεται η δυσκολία ρευστοποίησης τόσο αυξάνεται και το ποσοστό του κινδύνου με τα στεγαστικά να επιβαρύνονται με συντελεστή 50% και τα διατραπεζικά δάνεια σε τράπεζες εκτός του ΟΟΣΑ με συντελεστή 100%.

Ο τρίτος πυλώνας ορίζει τον δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας, ως το κλάσμα του συνόλου των εποπτικών κεφαλαίων (όπως αυτό αναλύθηκε στον πρώτο πυλώνα) προς τα σταθμισμένα με βάση τον κίνδυνο (πιστωτικό και αγοράς) στοιχεία του ενεργητικού. Με βάση την Βασιλεία I ο δείκτης αυτός θα πρέπει να είναι μεγαλύτερος ή ίσος του 8% (Αγγελόπουλος 2010).

Συμπερασματικά, το κανονιστικό πλαίσιο αρχικά έδινε έμφαση στην αντιμετώπιση του πιστωτικού κινδύνου, ήτοι τον κίνδυνο που διατρέχει μια τράπεζα από την πιθανότητα αθέτησης πληρωμής του δανειολήπτη. Όμως την δεκαετία του 1990, γίνεται ορατή η συμβολή της ανεπαρκούς εταιρικής διακυβέρνησης στην πτώχευση αρκετών τραπεζικών ιδρυμάτων. Συνεπώς το νέο κανονιστικό πλαίσιο θα έπρεπε να συμπεριλάβει και την στάθμιση των στοιχείων του ενεργητικού με βάση το λειτουργικό κίνδυνο βελτιώνοντας ταυτόχρονα τις προϋπάρχουσες ρυθμίσεις (Χριστόπουλος, Ντόκας, 2012).

Στην Ε.Ε. η συνέχεια της Βασιλείας I, η Βασιλεία II έγινε μέσω της Οδηγίας 2006/48 ΕΚ βασιζόμενη και αυτή σε τρεις βασικούς πυλώνες, αυτούς των ελαχίστων κεφαλαιακών απαιτήσεων, του εποπτικού ελέγχου και της πειθαρχίας της αγοράς. Όσον αφορά των πρώτο

πυλώνα, αυτός πλέον επεκτείνει τις κεφαλαιακές απαιτήσεις ώστε να καλύπτουν και το λειτουργικό κίνδυνο, δηλαδή ζημιές που μπορεί να προκύψουν είτε λόγω του ανθρώπινου παράγοντα είτε λόγω της ανεπάρκειας του συστήματος εσωτερικού ελέγχου είτε λόγω εξωγενών παραγόντων. Ακόμη εισάγονται νέοι μέθοδοι υπολογισμού του πιστωτικού κινδύνου με σκοπό την ενίσχυση της ευαισθησίας των συντελεστών στάθμισης του κινδύνου και τέλος καθορίζεται ένα πλαίσιο για εποπτική μεταχείριση τιτλοποιημένων απαιτήσεων. Ο πυλώνας του εποπτικού ελέγχου μετατοπίζει για πρώτη φορά το βάρος στην προσωποποιημένη εποπτεία, αφού πλέον παρέχει την εξουσία στις εποπτικές αρχές να επιβάλουν καθ' υπέρβαση κεφαλαιακές απαιτήσεις στις τράπεζες με ιδιαίτερα αυξημένο κίνδυνο (Χριστόπουλος, Ντόκας, 2012). Τέλος, ο πυλώνας αναφορικά με την πειθαρχία της αγοράς εισάγει την έννοια των αυξημένων γνωστοποιήσεων (disclosures) ποιοτικού και ποσοτικού χαρακτήρα διαχείρισης κινδύνων (Χριστόπουλος, Ντόκας, 2012).

Η χρηματοπιστωτική κρίση την διετία 2007-2009, πίεσε την Επιτροπή να θέσει σε ισχύ το νέο κανονιστικό πλαίσιο γνωστό ως Βασιλεία III στις αρχές του 2011. Με το παρόν, δεν προτίθεται να αντικατασταθεί η Βασιλεία II, αλλά ενισχύεται εισάγοντας ρυθμίσεις μικροπροληπτικής και μακροπροληπτικής παρέμβασης. Ειδικότερα τα εποπτικά κεφάλαια διακρίνονται πλέον σε βασικά κεφάλαια (Tier 1 capital) και συμπληρωματικά κεφάλαια (Tier 2 capital), ενώ τα εναλλακτικά ίδια κεφάλαια (Tier 3) καταργούνται. Στοχεύοντας στην ενίσχυση της ποιότητας και της ποσότητας των βασικών κεφαλαίων (Tier 1 capital) αυτά υποκατηγοριοποιούνται σε κύρια στοιχεία (Common Equity Tier 1 capital- CET 1) και πρόσθετα στοιχεία (Additional Tier 1 capital) (BCBS, 2011).

Συγκεκριμένα, τα κύρια στοιχεία (Common Equity Tier 1 capital- CET 1) αποτελούνται από κοινές μετοχές, αποτελέσματα εις νέον, αφανή αποθεματικά ('disclosed reserves'), διαφορά από την έκδοση κοινών μετοχών υπέρ το άρτιο, καθώς και κοινές μετοχές που έχουν εκδοθεί από θυγατρικές επιχειρήσεις των τραπεζών που υπάγονται στην ενοποιημένη εποπτεία τους και κατέχονται από τρίτους, υπό προϋποθέσεις. Τα πρόσθετα στοιχεία των βασικών κεφαλαίων ('Additional Tier 1 capital') εμπεριέχουν προνομιούχες μετοχές και οι ομολογιακούς τίτλους υπό όρους. Στο νέο κανονιστικό πλαίσιο η διάρθρωση των εποπτικών κεφαλαίων εστιάζει στις κοινές μετοχές ως το ποιοτικότερο στοιχείο τους (BCBS, 2011).

Τα συμπληρωματικά ίδια κεφάλαια (Tier 2 capital) αποτελούνται από τις προνομιούχες μετοχές και τους ομολογιακούς τίτλους υπό όρους, τίτλους με τα ως άνω χαρακτηριστικά που έχουν εκδοθεί από θυγατρικές επιχειρήσεις των τραπεζών που υπάγονται στην ενοποιημένη εποπτεία τους και κατέχονται από τρίτους, υπό προϋποθέσεις, διαφορά από

την έκδοση προνομιούχων μετοχών που παρέχουν δικαίωμα σωρευτικού μερίσματος για παρελθούσες χρήσεις υπέρ το άρτιο καθώς και ορισμένα κεφάλαια για γενικούς τραπεζικούς κινδύνους ('general provisions/general loan-loss reserves') υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις (BCBS, 2011).

Αναφορικά με την μικροπροληπτική εποπτεία, θεσπίστηκε η χρήση του δείκτη μόχλευσης (βασικά ίδια κεφάλαια προς σύνολο ενεργητικού) ο οποίος πρέπει να είναι μεγαλύτερος ή ίσος του 3% καθώς και δύο δεικτών ρευστότητας (βραχυχρόνιος και μακροχρόνιος). Αυτοί οι δείκτες θα συμπληρώνουν τον δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας όπως ενισχύθηκε με το παρόν ρυθμιστικό πλαίσιο (BCBS, 2011).

Η μακροπροληπτική εποπτεία δεν αποσκοπεί στον περιορισμό του κινδύνου σε ατομικό επίπεδο όπως η μικροπροληπτική, αλλά στον περιορισμό της έκθεσης του τραπεζικού συστήματος στον συστημικό κίνδυνο. Ο συστημικός κίνδυνος σχετίζεται με την προκυκλικότητα, δηλαδή την τάση οι τράπεζες να αυξάνουν τις προβλέψεις τους σε περιόδους οικονομικής ύφεσης, όταν η πιστωτική επέκταση (χορήγηση δανείων) μειώνεται, και να τις μειώνουν σε περιόδους οικονομικών εξάρσεων όταν η πιστωτική επέκταση των τραπεζών είναι έντονη (Bikker, Metzmakers, 2005). Αυτό έχει ως αποτέλεσμα, οι τράπεζες να ενισχύουν και να μεταδίδουν τον κίνδυνο στο χρηματοπιστωτικό σύστημα και την ευρύτερη οικονομία (BCBS, 2011). Τα μέτρα της Βασιλείας III, ώστε το τραπεζικό σύστημα να απορροφά χρηματοοικονομικές κρίσεις, είναι η καθιέρωση κεφαλαίου συντήρησης (για εποχές κρίσης) καθώς και η διενέργεια πιο προνοητικών προβλέψεων σε αντίθεση με την αρχή της συντηρητικότητας που υιοθετούν οι Λογιστικές Επιτροπές (BCBS, 2011).

2.9.SINGLE RULEBOOK-ΕΝΙΑΙΟ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ ΚΑΝΟΝΩΝ

Το Ενιαίο Εγχειρίδιο κανόνων είναι το αποτέλεσμα της νομοθετικής πρωτοβουλίας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η οποία σχετίζεται με: i) την εναρμόνιση των προτύπων και των ορισμών του εποπτικού κεφαλαίου, ii) την ομοιογενή υιοθέτηση στην Ευρώπη της Βασιλείας III, σε ότι αφορά τις απαιτήσεις ρευστότητας, iii) την δημιουργία ενός ενιαίου Ευρωπαϊκού συστήματος αναφοράς για την βελτίωση της συγκρισιμότητας των οικονομικών καταστάσεων (Di Martino, Dicuonzo, Galeone, Dell'Atti, 2017).

Αυτά τα μέτρα αντικαθιστούν πλήρως την Οδηγία 2006/48/EC που αφορά την δραστηριότητα των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων καθώς και την Οδηγία 2006/49/EC που καθορίζει τους κανόνες κεφαλαιακής επάρκειας και αποτελεί το εν γένει ρυθμιστικό πλαίσιο των ευρωπαϊκών τραπεζών. Εισάγονται έτσι οι μικροπροληπτικές και

μακροπροληπτικές πολιτικές οι οποίες εποπτεύονται από έναν Ενιαίο Εποπτικό Μηχανισμό (Single Supervisory Mechanism) όπως αυτός συστήνεται με το ενιαίο εγχειρίδιο κανόνων (Di Martino, Dicuonzo, Galeone, Dell'Atti, 2017) .

Τέλος, το Single Rulebook αντιμετωπίζει το θέμα των γνωστοποιήσεων καθώς αναγνωρίζει την αναγκαιότητα συνειδητών και λογικών αποφάσεων, όπως επίσης και την εξάλειψη ή τη μείωση στο μεγαλύτερο δυνατό βαθμό της αδιαφάνειας στον τραπεζικό κλάδο και των ανωμαλιών στην αγορά (Di Martino, Dicuonzo, Galeone, Dell'Atti, 2017).

Συνοψίζοντας, το Ενιαίο Εγχειρίδιο Κανόνων, με έναρξη ισχύος την 1/1/2014, μπορεί να βελτιώσει την ποιότητα των κερδών μειώνοντας την ασυμμετρία πληροφόρησης. Συνεπώς, εγγυάται την αξιοπιστία των χρηματοοικονομικών καταστάσεων και αποτρέπει τα τραπεζικά στελέχη από το να προβούν σε τεχνικές χειραγώγησης του λογιστικού αποτελέσματος για ιδιοτελείς σκοπούς (Di Martino, Dicuonzo, Galeone, Dell'Atti, 2017) .

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

3.ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ

Στο παρόν κεφάλαιο, παρουσιάζονται τα ευρήματα ερευνών γενικά της Διαχείρισης Κερδών ενώ στην συνέχεια θα παρουσιαστούν έρευνες σχετικές με την Διαχείριση Κερδών στον Τραπεζικό Κλάδο.

3.1 ΕΡΕΥΝΕΣ ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΜΕ ΤΗΝ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΕΡΔΩΝ

Τα κίνητρα που ωθούν τους managers να ωραιοποιήσουν τα κέρδη τους αποτελεί αντικείμενο εκτενούς έρευνας. Οι DuCharme, Malatesta ,Sefcik (2000), εξετάζουν την συσχέτιση μεταξύ διαχείρισης κερδών και επιχειρήσεων που εκδίδουν μετοχές και ομόλογα σε προσφορά νέων χρεογράφων με δημόσια εγγραφή (IPOs). Συγκεκριμένα, ερευνούν την περίοδο πριν την δημόσια εγγραφή για μη-κανονικά δεδουλευμένα (abnormal accruals) καθώς οι επιχειρηματίες μπορεί να επιδιώξουν να αυξήσουν τα εισρέοντα κεφάλαια προσωρινά, εξαπατώντας τους επενδυτές, χειραγωγώντας τα κέρδη τους μέσω της λογιστικής των δεδουλευμένων πριν την δημόσια εγγραφή. Αυτό θα είχε ως αποτέλεσμα μια αρνητική σχέση μεταξύ των μη κανονικών δεδουλευμένων και της μεταγενέστερης απόδοσης της επιχείρησης. Σε ένα τελικό δείγμα 171 επιχειρήσεων, εξετάζουν την Υπόθεση της Σχετικής Αξίας (Value Relevance Hypothesis), θεωρώντας ότι η αρχική αγοραία αξία μιας μετοχής είναι συνάρτηση του καθαρού κέρδους της επιχείρησης και άλλων «σινιάλων» της

στην αγορά (signaling), όπως για παράδειγμα της φήμης του εκτιμητή (Balvers, McDonald, Miller 1988)(Carter, Manaster 1990). Στην συνέχεια χωρίζουν το καθαρό εισόδημα σε ταμειακές ροές, discretionary και non discretionary accruals εξετάζοντάς τα σε σχέση με την αρχική αξία της επιχείρησης. Αυτό που διαπιστώνουν είναι μια θετική συσχέτιση μεταξύ της αρχικής αξίας και των discretionary accruals.

Προηγούμενες έρευνες παρέχουν εμπειρικά στοιχεία που υποδεικνύουν την χειραγώγηση του λογιστικού αποτελέσματος σε αναμενόμενη δημόσια εγγραφή (Aharony, Lin, Loeb, 1993), (Friedlan 1994), (Teoh, Welch, Wong, 1999). Ωστόσο, σύμφωνα με τους Healy και Wahlen (1998), υπάρχει σχετικά ανεπαρκής απόδειξη για το μέγεθος ή την συχνότητα της διαχείρισης κερδών για λόγους σχετικούς με την αγορά μετοχών. Οι Teoh, Wong και Rao (1998) συμπεραίνουν ότι για τις IPOs (Initial Public Offers), την πρώτη χρονιά δημόσιας προσφοράς τα μη κανονικά δεδουλευμένα αποτελούν το 4%-5% του ενεργητικού της και το 62% αυτών των επιχειρήσεων έχουν υψηλότερα μη κανονικά δεδουλευμένα σε ένα εξεταζόμενο δείγμα. Ωστόσο επισημαίνουν ότι οι ερευνητές επέλεξαν δείγμα επιχειρήσεων που είναι πολύ πιθανό να χειραγωγούν τα αποτελέσματά τους.

Σε ότι αφορά την εύρυθμη και αποτελεσματική λειτουργία της κεφαλαιαγοράς, είναι πολύ σημαντική η ορθολογική συμπεριφορά των επενδυτών δηλαδή της διαθέσιμης πληροφόρησης, ιδιωτικής και δημόσιας. Αυτό σημαίνει ότι ένας μεγάλος αριθμός επενδυτών αναλύει και διαμορφώνει τις τιμές των αξιογράφων γρήγορα και προς την σωστή κατεύθυνση (Φίλιππας, 2015). Άρα το ερώτημα που τίθεται είναι κατά πόσο η διαχείριση κερδών επηρεάζει την κρίση του επενδυτή. Έρευνες δείχνουν ότι η χειραγώγηση του λογιστικού αποτελέσματος δεν έχει σημαντική επίδραση στην τιμή των μετοχών (Healy, Wahlen, 1998). Χαρακτηριστικό είναι το γεγονός ότι, οι επενδυτές φαίνεται να κατανοούν ότι οι επιχειρήσεις έχουν φορολογικά κίνητρα να εφαρμόζουν τη LIFO κατά την διάρκεια υψηλών τιμών (Hand, 1993). Τέλος, αν υιοθετηθεί η υπόθεση της αποτελεσματικότητας των αγορών, τότε η διαχείριση των κερδών στο πλαίσιο αυτής δεν έχει σημασία (Bao, B.H., Bao, D.H., 2004).

Σε μια μελέτη του Healey το 1985, εξετάζεται η σχέση που υπάρχει μεταξύ κερδών και πρόσθετων αμοιβών (bonus) στην διαχείριση κερδών. Η έρευνά του έδειξε ότι όταν υπάρχει ανώτατο όριο στα bonus, οι managers ασκούν χειραγώγηση κερδών μέσω των δεδουλευμένων έτσι ώστε να μειωθεί η κερδοφορία της επιχείρησης. Σε αντίθετη περίπτωση, όταν δηλαδή δεν υπάρχει ανώτατο όριο, τα στελέχη μέσω των λογαριασμών των δεδουλευμένων αυξάνουν την κερδοφορία της επιχείρησης αφού τα bonus θα

αυξηθούν ανάλογα. Σε μετέπειτα έρευνες, αποδείχθηκε ότι τα στελέχη σε περιόδους με κακές επιδόσεις αυξάνουν τα κέρδη, ενώ σε περιόδους με καλές επιδόσεις μειώνουν τα κέρδη. Εξομαλύνοντας λοιπόν την κερδοφορία της επιχείρησης κάθε φορά, πετυχαίνουν την διατήρηση των στόχων για bonus σε ένα χαμηλό σχετικά επίπεδο (Gaver, J. J., Gaver, K. M. Austin, 1995).

Η φορολογία εξετάζεται επίσης ως κίνητρο διαχείρισης κερδών. Ο Maydew (1997) απέδειξε ότι, σε περίπτωση που οι επιχειρήσεις παρουσιάζουν υπόλοιπο ζημιών από προηγούμενες χρήσεις, τότε αυτές θα μεταφέρουν τα κέρδη τους σε επόμενη χρήση προκειμένου να επωφεληθούν από τις τρέχουσες αυξημένες επιστροφές φόρου που θα προκύψουν. Όταν οι εταιρείες έχουν πληροφορίες για ενδεχόμενη μελλοντική μείωση του φόρου, τότε σήμερα θα χρησιμοποιήσουν αρνητικά δεδουλευμένα προκειμένου να μεταφέρουν κέρδη στην επόμενη χρήση ώστε να φορολογηθούν με το χαμηλότερο φορολογικό συντελεστή (Guenther, 1994), (Scholes, Wilson, Wolfson, 1992).

Άλλες έρευνες μελετούν την σύναψη συμβολαίων ως κίνητρο χειραγώγησης του λογιστικού αποτελέσματος. Αντιπροσωπευτικό παράδειγμα αποτελεί η συμφωνία χρηματοδότησης χρέους (είτε από τραπεζικό ίδρυμα είτε από τρίτους), όπου σημαντικό ρόλο παίζουν τα αποτελέσματα της επιχείρησης στον καθορισμό ρήτρας δανεισμού, κατάσταση η οποία παρακινεί τους διαχειριστές να προβούν σε τεχνικές αλλοίωσης των αποτελεσμάτων χρήσης (DeFond, Jiambano, 1994), (Beneish, 2001). Σε ενδεχόμενη παραβίαση της ρήτρας δανεισμού (συνήθως σχετιζόμενη με την απόδοση-κερδοφορία), τότε το κόστος δανεισμού μπορεί να αυξηθεί ή να απαιτηθεί άμεση αποπληρωμή του δανείου ή κάποια εφάπαξ επιπλέον καταβολή πέραν των τόκων. Άλλη περίπτωση, είναι εκείνη της αποφυγής επιθετικής εξαγοράς όπου κατά την εν λόγω περίοδο οι διαχειριστές προσπαθούν να ωραιοποιήσουν τα κέρδη προκειμένου να πείσουν τους μετόχους για τη μη συναίνεσή τους στην εξαγορά (Easterwood, 1997).

Περνώντας σε έρευνες που εξετάζουν στρατηγικές διαχείρισης κερδών, ξεκινάμε με αυτήν των Tucker και Zarowin (2006), οι οποίοι ερευνούν την επίδραση του income smoothing στον πληροφοριακό ρόλο των χρηματοοικονομικών καταστάσεων χρησιμοποιώντας την προσέγγιση των Collins et al. (1994). Εξετάζουν την σύνδεση ανάμεσα στην τρέχουσα ετήσια απόδοση των μετοχών και των μελλοντικών κερδών των αντίστοιχων εταιριών με διαφορετικό επίπεδο ομαλοποίησης των κερδών, υποθέτοντας ότι η τιμή της μετοχής αντικατοπτρίζει όλη την διαθέσιμη πληροφόρηση (future earnings response coefficient -FERC).

Παλαιότερες έρευνες εστιάζουν στην σχέση ανάμεσα στις τιμές-αποδόσεις και στην ταυτόχρονη λογιστική πληροφόρηση, ενώ οι Tucker και Zarowin (2006) εστιάζουν στην σχέση μεταξύ των τιμών-αποδόσεων και τη μελλοντική λογιστική πληροφόρηση. Μια σημαντική σχέση μεταξύ των τιμών και των ταυτόχρονων κερδών μπορεί να οφείλεται σε χαμηλότερο ρίσκο. Αν όμως η στρατηγική ομαλοποίησης των κερδών παρέχει μεγαλύτερη πληροφόρηση για τα μελλοντικά κέρδη, τότε οι αποδόσεις των μετοχών πρέπει να αντικατοπτρίζουν μεγαλύτερη πληροφόρηση για μελλοντικά κέρδη και άρα ο FERC πρέπει να είναι υψηλότερος σε εταιρίες με υψηλότερο επίπεδο ομαλοποιημένων κερδών. Αν η ομαλοποίηση αλλοιώνει την πληροφόρηση, τότε οι αποδόσεις των μετοχών πρέπει να αντικατοπτρίζουν μικρότερη πληροφόρηση για μελλοντικά κέρδη και άρα ο FERC πρέπει να είναι μικρότερος για εταιρίες με υψηλότερο επίπεδο ομαλοποιημένων κερδών. Τα αποτελέσματα της έρευνας επιβεβαιώνουν τις υποθέσεις τους (Tucker, Zarowin 2006).

Οι Kirschenheiter και Melumad (2002), διερευνούν την υπόθεση οι στρατηγικές big bath και income smoothing να χρησιμοποιούνται ταυτόχρονα απ' τους managers κατά την δημοσίευση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων, υποθέτοντας ότι οι επενδυτές θεωρούν ότι οι οικονομικές καταστάσεις είναι ακριβείς. Δημοσιεύοντας κέρδη μεγαλύτερα από τα αναμενόμενα, μειώνεται η ακρίβεια των χρηματοοικονομικών καταστάσεων όπως αυτή θεωρείται δεδομένη απ' τους επενδυτές. Αυτή η κατάσταση, επηρεάζει τη λογιστική αξία της επιχείρησης και άρα προβάλλεται η ανάγκη για τη δημοσίευση πιο ομαλών, κανονικών κερδών. Αυτή η έρευνα δείχνει ότι για αποδεκτά κακά νέα μια δεδομένη χρονική στιγμή, οι manager υποβαθμίζουν τα κέρδη τους στο μεγαλύτερο δυνατό βαθμό αυτήν στιγμή, ώστε να εμφανίσουν υψηλότερα μελλοντικά κέρδη (big bath accounting). Αν τα νέα είναι καλά, τότε οι manager θα προτιμήσουν να ομαλοποιήσουν τα κέρδη ανάλογα με το επίπεδο των ταμειακών ροών. Το μοντέλο της έρευνας που χρησιμοποιήθηκε είναι των Verrecchia (1983) και Kirschenheiter (1997) για την μοντελοποίηση της κανονικότητας τριών μεταβλητών. Αρχικά θεωρούν ότι η διάρκεια ζωής της εταιρίας είναι άπειρη ωστόσο για τις ανάγκες της έρευνας αναφέρονται σε δύο χρήσεις και ο μάνατζερ είναι ουδέτερος απέναντι στον κίνδυνο, με την έννοια ότι δε θα επιχειρήσει να προβεί σε income smoothing για την βελτιστοποίηση της ανάλωσης του κινδύνου μεταξύ των δύο περιόδων. Στην συνέχεια υποθέτουν ότι η κρίση επί των λογιστικών χειρισμών είναι εξωγενής. Αν και αδιαμφισβήτητα υπάρχει κατάχρηση της δυνατότητας κρίσης επί των λογιστικών χειρισμών, όπως για παράδειγμα επιλογή αποτίμησης των αποθεμάτων, υποστηρίζουν ότι λογικοί μάνατζερ έχοντας ως κίνητρο τη μεγιστοποίηση της αξίας της επιχείρησης

χρησιμοποιούν αυτήν την κρίση εντός των ορίων των Γενικά Παραδεκτών Λογιστικών Αρχων.

Ενδιαφέρουσα είναι και η έρευνα η οποία εξετάζει την επίδραση της εξομάλυνσης των κερδών στην αγορά χρέους (credit market) (Li,Richie,2016).Θεωρούν ότι, εάν η ομαλοποίηση των κερδών έχει ενημερωτικό χαρακτήρα, και άρα αμβλύνει την ασυμμετρία πληροφόρησης ανάμεσα στην επιχείρηση και τους εξωτερικούς χρήστες των χρηματοοικονομικών καταστάσεων, τότε μπορεί ενδεχομένως να μειώσει το κόστος δανεισμού μειώνοντας το ρίσκο χαμηλής πληροφόρησης.Χρησιμοποιώντας την προσέγγιση των Tucker και Zarowin (2006), όπως αναφέρθηκε παραπάνω, οι Lie και Richie εκτιμούν τα ομαλοποιημένα κέρδη ως την αρνητική συσχέτιση μεταξύ της αλλαγής στα discretionary-abnormal accruals μιας επιχείρησης και των κερδών πριν την χειραγώγησή τους.Αν το λογιστικό αποτέλεσμα πριν την χειραγώγηση είναι αυξημένο, τότε η επιχείρηση θα χρησιμοποιήσει αρνητικά discretionary accruals ώστε να το εξομαλύνει-μειώσει, ενώ αν το λογιστικό αποτέλεσμα πριν την χειραγώγηση είναι μειωμένο τότε θα χρησιμοποιήσει θετικά discretionary accruals ώστε να το εξομαλύνει-αυξήσει.

Το δείγμα περιλαμβάνει 951 επιχειρήσεις, από το 1988 μέχρι και το 2007,θέλοντας να αποφύγουν τις επιδράσεις της χρηματοπιστωτικής κρίσης του 2008 στην αγορά χρέους (για παράδειγμα την έλλειψη αξιόπιστης τιμολόγησης ομολόγων).Ακόμη, αποκλείουν τις επιχειρήσεις του χρηματοπιστωτικού τομέα λόγω ξεχωριστού κλαδικού λογιστικού σχεδίου και εν γένει ρυθμιστικού πλαισίου.Ωστόσο, η εκτίμηση του κόστους κεφαλαίου υπήρξε πρόκληση κατά τον σχεδιασμό της έρευνας καθώς η δειγματοληψία δεδομένων που αφορά τα ομόλογα, παρουσιάζει προσεγγίσεις οι οποίες μπορεί να αλλοιώσουν το αποτέλεσμα.Έτσι στην έρευνά τους παρουσιάζουν αποτελέσματα και για τις δύο προσεγγίσεις δειγματοληψίας.Τελικώς καταλήγουν στο συμπέρασμα, ότι η χειραγώγηση του λογιστικού αποτελέσματος με σκοπό την εξομάλυνση των κερδών είναι αντιστρόφως ανάλογη του κόστους δανεισμού.

Τα παραπάνω συμπεράσματα,ότι δηλαδή οι managers θα χρησιμοποιήσουν τεχνικές smoothing ως μέσο γνωστοποίησης πληροφοριών στα ενδιαφερόμενα μέρη έξω από την επιχείρηση για να προβλέψουν τα μελλοντικά κέρδη της εντάσσεται στο πλαίσιο της θεωρίας της θετικής λογιστικής.Συγκεκριμένα αυτή η θεωρία ξεκίνησε από τους Watts&Zimmerman (1978) η οποία περιγράφει δύο είδη συμπεριφορών από τους managers ήτοι, καιροσκοπική (opportunistic behavior) και αυτήν που προσπαθεί να αυξήσει

την κεφαλαιοποίηση της εταιρίας .Οι πρώτοι ιεραρχούν το συμφέρον τους πάνω από αυτό της εταιρίας και οι δεύτεροι προσπαθούν να αυξήσουν την αξία της.

Συνεχίζοντας σε έρευνες που εξετάζουν την διαχείριση κερδών σε σχέση με άλλα πεδία, θα παρουσιαστούν έρευνες σχετικές με την αλλαγή στελεχών,την εταιρική διακυβέρνηση και τον εξωτερικό έλεγχο.

Το 1993,οι Murphy και Zimmerman, εξετάζουν την συμπεριφορά χρηματοοικονομικών μεταβλητών που σχετίζονται με την αποχώρηση από την εταιρία των CEOs.Εκτιμούν τον βαθμό στον οποίο διαφορές στις πιθανές discretionary μεταβλητές εξηγούνται από κακή αποδοτικότητα της επιχείρησης ή από διοικητική κρίση και ευχέρεια.Οι μεταβλητές που εξετάζουν είναι έξοδα που αφορούν R&D, διαφήμιση και άλλα λογιστικά δεδουλευμένα που υπόκεινται ιδιαίτερα σε διοικητική κρίση (managerial discretion), καθώς και μεταβλητές οι οποίες αντικατοπτρίζουν ιδιαίτερα την απόδοση της επιχείρησης όπως για παράδειγμα είναι οι πωλήσεις,τα περιουσιακά στοιχεία και η τιμή της μετοχής της.Σύμφωνα με τους ερευνητές οι μεταβλητές αυτές είναι άρρηκτα συνδεδεμένες μεταξύ τους καθώς οι μεταβλητές των λογιστικών δεδουλευμένων επηρεάζονται από την απόδοση της επιχείρησης όπως και η αντικατάσταση του CEO,η οποία αντικατάσταση του CEO είναι ενδογενής και μερικώς καθορισμένη από την αποδοτικότητα της επιχείρησης.Έτσι για παράδειγμα η μείωση του κονδυλίου των R&D συνδέεται με την αντικατάσταση του CEO ,καθώς υπόκειται στην διοικητική κρίση, όμως μπορεί τόσο η μείωση του κονδυλίου των R&D όσο και η αντικατάσταση του CEO να οφείλεται σε μια τρίτη μεταβλητή αυτήν της κακής απόδοσης της επιχείρησης.Επιπλέον, επικεντρώνονται σε τρία σενάρια που θα μπορούσε δυνητικά να ασκηθεί διοικητική κρίση και χειραγώγηση.Το πρώτο αφορά τον εν δυνάμει συνταξιούχο ή απολυμένο CEO ο οποίος γνωρίζοντας ότι θα αποχωρήσει προβαίνει σε λογιστικές ή/και επενδυτικές κρίσεις οι οποίες θα αυξήσουν τα κέρδη (και την συνδεόμενη με τα κέρδη αποζημίωσή του) σε βάρος μελλοντικών κερδών (Murphy,Zimmerman 1993).Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα περικοπής διαφημιστικών η οποία, μακροχρόνια, μπορεί να οδηγήσει σε μικρότερα κέρδη σε σχέση με αυτά που θα μπορούσαν να επιτευχθούν αν η επιχείρηση συνέχιζε να επένδυε στην διαφημιστική της καμπάνια.

Στο δεύτερο σενάριο ο CEO που αποχωρεί από την εταιρία ,η οποία απειλείται από λύση και εκκαθάριση, θέλοντας να κρύψει την κακή απόδοσή της επί των ημερών του, προβαίνει σε αντίστοιχες λογιστικές ή/και επενδυτικές κρίσεις.Το τρίτο σενάριο αναφέρεται στον νέο CEO, ο οποίος έχοντας μόλις αναλάβει την επιχείρηση καταφεύγει στην στρατηγική big bath

όπου διαγράφοντας μη επικερδείς λειτουργίες και τμήματα ενισχύει μελλοντικά κέρδη. Αυτό στο οποίο κατέληξαν είναι, ότι αλλαγές στα δεδουλευμένα που περιβάλλουν την αντικατάσταση του CEO οφείλονται περισσότερο στην κακή απόδοση της επιχείρησης. Ωστόσο σε επιχειρήσεις με κακή απόδοση, είναι δυνατόν νεοεισερχόμενοι ή αποχωρούντες managers να προβούν σε διαχείριση κερδών (big bath accounting). Τέλος, σε ότι αφορά επιχειρήσεις με πολύ καλή απόδοση δεν υπάρχει εύρημα που να στηρίζει την διαχείριση κερδών εκ μέρους των εν δυνάμει συνταξιοδοτούμενων CEO (Murphy, Zimmerman 1993).

Η Rourciau (1993) εξετάζει 73 αλλαγές CEOs στην Αμερική, υποθέτοντας ότι αυτοί θα καταφύγουν σε χειραγώγηση κερδών μειώνοντας τα κέρδη την χρονιά που αναλαμβάνουν, ενώ τα επόμενα χρόνια αυτά αυξάνονται (big bath accounting). Συγκεκριμένα, κατέγραψε μεγάλες διαγραφές περιουσιακών στοιχείων τη χρονιά διοικητικών αλλαγών. Στην Αυστραλία οι Godfrey, Mather και Ramsay (2000) ερευνούν επίσης τις αλλαγές στα διοικητικά στελέχη σε 63 επιχειρήσεις. Προσδιορίζοντας τα μη κανονικά δεδουλευμένα τη χρονιά αλλαγής του CEO, βρήκαν ότι τα κέρδη ήταν μειωμένα ενώ τις επόμενες χρονιές παρουσίασαν αύξηση όπως ακριβώς υπέθεσαν.

Στο Βέλγιο από την άλλη δεν υπάρχουν αρκετά εμπειρικά δεδομένα σχετικά με το φαινόμενο της διαχείρισης κερδών καθώς πολύ λίγες έρευνες έχουν διεξαχθεί σε αυτό το πεδίο αφού θεωρείται αρκετά σπάνιο Lybaert, Jans και Orens (2005). Ωστόσο μια έρευνα των Vander Bauwhede et al., (2003), καταλήγει ότι 39 εισηγμένες εταιρίες χρησιμοποιούν την τεχνική εξομάλυνσης κερδών ώστε να πετύχουν ορόσημα κερδών προηγούμενων ετών. Στην εργασία τους οι Lybaert, Jans και Orens εξετάζουν αν οι Βέλγικες εταιρίες χειραγωγούν το λογιστικό τους αποτέλεσμα υπό το πρίσμα των προβλέψεων κατά το χρονικό διάστημα 1997 - 2002. Τα αποτελέσματα σε ότι αφορά την τεχνική income smoothing δείχνουν ότι όντως υπάρχει μια τάση οι επιχειρήσεις να καταφεύγουν σε αυτήν, ωστόσο καμία ένδειξη δεν βρέθηκε σε ότι αφορά την τεχνική big bath.

Οι Xie, Davidson, DaDalt (2002) συνδέουν την διαχείριση κερδών με την εταιρική διακυβέρνηση. Συγκεκριμένα εξετάζουν τον ρόλο του διοικητικού συμβουλίου και της επιτροπής ελέγχου στην διαχείριση κερδών. Ειδικότερα, αποδεικνύουν ότι οι γνώσεις των μελών αυτών των επιτροπών και κυρίως της επιτροπής ελέγχου σε θέματα χρηματοοικονομικής σχετίζονται με τον βαθμό χειραγώγησης κερδών. Εταιρίες των οποίων τα μέλη του συμβουλίου και των επιτροπών έχουν κατάρτιση στους κλάδους της λογιστικής

και των χρηματοοικονομικών, παρουσιάζουν μικρότερα μη κανονικά δεδουλευμένα τρέχοντα και μελλοντικά.

Ως προς την εξέταση της χειραγώγησης του λογιστικού αποτελέσματος σε σχέση με τον εξωτερικό/εσωτερικό έλεγχο, υπάρχει άφθονη αρθρογραφία που ερευνά την ύπαρξή της. Αρχικά, παρατηρείται μια διάσταση απόψεων μεταξύ ακαδημαϊκών και επαγγελματιών ως προς την ποιότητα του ελέγχου, καθώς οι επαγγελματίες της λογιστικής και της ελεγκτικής συσχετίζουν την ποιότητα του ελέγχου με τον βαθμό στον οποίο εφαρμόζονται κατά την διενέργειά του τα ελεγκτικά πρότυπα (Krishnan & Schauer 2001), ενώ οι ακαδημαϊκοί/ερευνητές της λογιστικής την προσεγγίζουν μόνο με βάση κάποια από τα χαρακτηριστικά της, όπως για παράδειγμα την οικονομική εξάρτηση ελεγκτών από σημαντικούς πελάτες (Li 2009; Reynolds & Francis 2001).

Συγκεκριμένα στην έρευνά τους οι Reynolds και Francis (2001) χρησιμοποιούν ως δείγμα τις Big5 (τις πέντε μεγαλύτερες ελεγκτικές εταιρίες του κόσμου), διαχωρίζοντας τα κεντρικά από τα local offices. Αυτό έγινε διότι εξετάζουν την υπόθεση κατά την οποία τα τοπικά ελεγκτικά γραφεία δεν αντέχουν να χάσουν ένα μεγάλο πελάτη διότι αυτός μπορεί να αντιπροσωπεύει το 100% του εισοδήματός τους. Τα αποτελέσματα της έρευνας δείχνουν ότι δεν υπάρχει ιδιαίτερη μεταχείριση, δεδομένου ότι χρησιμοποίησαν το τροποποιημένο μοντέλο της Jones για να εξετάσουν το ύψος των discretionary accruals, σε μεγάλους πελάτες ελεγκτικών υπηρεσιών. Το αξιοσημείωτο είναι ότι η ανάλυση σε επίπεδο τοπικών γραφείων έδειξε ότι οι ελεγκτές είναι πιο συντηρητικοί ως προς την έκθεση ελέγχου που εκπονούν όταν αυτή αφορά οικονομικά σημαντικούς πελάτες τους (Li 2009; Reynolds & Francis 2001).

Σε ότι αφορά τα μοντέλα μελέτης της χειραγώγησης κερδών, αυτά επικεντρώνονται στα δεδουλευμένα τα οποία υπόκεινται στην διακριτική ευχέρεια της διοίκησης. Σύμφωνα με τους Botsari και Meeks (2008), τα συνολικά δεδουλευμένα (τα οποία αποτελούνται από τα discretionary και non-discretionary accruals) δύναται να υπολογιστούν, είτε μέσω των στοιχείων του ισολογισμού είτε μέσω των στοιχείων της κατάστασης ταμειακών ροών. Έτσι, μέσω των στοιχείων του ισολογισμού έχουμε:

Συνολικά Δεδουλευμένα: $TA = (\Delta CA - \Delta Cash) - \Delta CL - D\&A$

Όπου,

ΔCA (Current Assets): μεταβολή στα κυκλοφορούντα στοιχεία του ενεργητικού

$\Delta Cash$: μεταβολή στα διαθέσιμα

ΔCL (Current Liabilities): μεταβολή στις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις

$D\&A$ (Depreciation & Amortization): αποσβέσεις

Ενώ μέσω των στοιχείων της κατάστασης ταμειακών ροών:

Συνολικά Δεδουλευμένα: $TA = NI - CFO$

όπου:

NI (Net Income): Καθαρά Κέρδη

CFO (Cash Flow from Operative Activities) : Ταμειακές ροές από λειτουργικές δραστηριότητες.

Ενώ μέσω των στοιχείων της κατάστασης ταμειακών ροών

Δεδουλευμένα Κεφαλαίου Κίνησης: $WCA = NI - CFO - D\&A$

Οι ερευνητές στην προσπάθειά τους να αναλύσουν το φαινόμενο της διαχείρισης των κερδών διαχωρίζουν τα discretionary accruals αφαιρώντας τα non-discretionary accruals απ' τα συνολικά δεδουλευμένα. Το πρόβλημα έγκειται στο γεγονός ότι ο διαχωρισμός των δεδουλευμένων είναι δύσκολος να επιτευχθεί ωστόσο έχουν αναπτυχθεί μαθηματικά μοντέλα που στοχεύουν στην απομόνωση των δεδουλευμένων που βρίσκονται στην διακριτική ευχέρεια της διοίκησης.

Μοντέλο του Haley (1985)

Βασική υπόθεση αυτού του μοντέλου που το διαφοροποιεί σε σχέση με άλλα είναι ότι θεωρεί την χειραγώγηση του λογιστικού αποτελέσματος διενεργηθείσα σε κάθε περίοδο. Στην συνέχεια, χωρίζει το δείγμα των παρατηρήσεων σε τρεις ομάδες εκ των οποίων η μια περιλαμβάνει όλες τις παρατηρήσεις που υποθέτει ότι γίνεται αύξουσα

διαχείριση κερδών και τις δύο στις οποίες υποθέτει ότι γίνεται φθίνουσα διαχείριση κερδών. Με αυτόν τον τρόπο συγκρίνει τα μέσα συνολικά δεδουλευμένα της ομάδας με την αύξουσα διαχείριση κερδών με τα μέσα συνολικά δεδουλευμένα των ομάδων με την φθίνουσα διαχείριση κερδών. Τα μέσα συνολικά δεδουλευμένα της ομάδας με την αύξουσα διαχείριση απεικονίζουν το μέγεθος των non-discretionary accruals.

$$NDA_t = 1/n \sum_t (TA_t / A_{t-1})$$

Όπου

NDA_t = εκτιμώμενα non-discretionary accruals

TA_t = τα συνολικά δεδουλευμένα μιας χρονικής στιγμής γεγονότων.

A_{t-1} = το σύνολο των στοιχείων του ενεργητικού της προηγούμενης περιόδου γεγονότων.

n: ο αριθμός των ετών της εκτιμώμενης περιόδου

t : έτη που περιλαμβάνονται στην περίοδο εκτίμησης και λαμβάνει τιμές

από 1, ..., T

t : δείκτης που δείχνει το έτος εξέτασης

Γενικά η περίοδος εκτίμησης (t), περιλαμβάνει το σύνολο των παρατηρήσεων για τις οποίες υποθέτουμε ότι υφίσταται ανοδική διαχείριση κερδών, ενώ η περίοδος των γεγονότων (τ) περιλαμβάνει το σύνολο των παρατηρήσεων για τις οποίες υποθέτουμε ότι γίνεται καθοδική διαχείριση κερδών.

Συμπερασματικά τα discretionary accruals, δηλαδή τα δεδουλευμένα τα οποία λόγω της φύσης τους υπόκεινται σε τεχνικές διαχείρισης κερδών είναι η διαφορά των $1/n \sum_t (TA_t / A_{t-1}) - NDA_t$

Μοντέλο της DeAngelo (1986)

Αποτελεί ειδική περίπτωση του μοντέλου του Haley (1985) όπου για την ύπαρξη ή μη των non-discretionary accruals λαμβάνονται υπόψη τα συνολικά δεδουλευμένα της προηγούμενης περιόδου.

$$NDA_t = TA_{t-1}$$

Εξετάζει το δείγμα για την ύπαρξη διαχείρισης κερδών υπολογίζοντας τις διαφορές στα συνολικά δεδουλευμένα υποθέτοντας ότι σε περίπτωση μη ύπαρξης διαχείρισης κερδών η αναμενόμενη τιμή των non discretionary accruals είναι ίση με το μηδέν.

Μοντέλο της Jones (1991)

Η Jones υποθέτει ότι τα έσοδα δεν γίνεται να χειραγωγηθούν μέσω της διακριτικής ευχέρειας της διοίκησης.

$$NDA_t = \alpha_1(1/A_{t-1}) + \alpha_2(DREV_t/A_{t-1}) + \alpha_3(PPE_t/A_{t-1})$$

όπου,

$\alpha_1, \alpha_2, \alpha_3$: παράμετροι της κάθε εταιρείας

A_{t-1} : σύνολο του ενεργητικού στο t-1

$DREV_t$: έσοδα στο έτος t μείον έσοδα στο έτος t-1

PPE_t : σύνολο παγίων στο έτος t

The Industry Model, Dechow & Sloan (1991)

Σε αντίθεση με τα προηγούμενα μοντέλα, υποθέτει ότι τα non discretionary accruals μεταβάλλονται διαχρονικά και ότι στις εταιρείες που ανήκουν στον ίδιο κλάδο η μεταβολή των παραγόντων των non discretionary accruals είναι κοινή.

$$NDA_t = \gamma_1 + \gamma_2 \text{median}_j(TA_t/A_{t-1})$$

με $\text{median}_j(TA_t/A_{t-1})$: Η διάμεσος των total accruals προς το σύνολο του ενεργητικού του έτους t-1 για όλες τις εταιρείες διαφορετικού κλάδου από αυτές του δείγματος.

Τροποποιημένο μοντέλο της Jones

Οι Dechow P.M., Sloan R. and Sweeney A., 1995 τροποποίησαν το μοντέλο της Jones έτσι ώστε να λαμβάνει υπόψη τη χειραγωγή που μπορεί να γίνει στα έσοδα της επιχείρησης περιλαμβάνοντας στο υπόδειγμα τη μεταβολή στις απαιτήσεις. Υποθέτει ότι τα έσοδα επί πιστώσει χειραγωγούνται πιο εύκολα από τα έσοδα τοις μετρητοίς. Έτσι:

$$NDA_t = \alpha_1(1/A_{t-1}) + \alpha_2((DREV_t - DREC_t)/A_{t-1}) + \alpha_3(PPE_t/A_{t-1})$$

Όπου $DREC_T$: μεταβολή στις απαιτήσεις

Μοντέλο Dechow, Hutton, Kim, και Sloan (2012)

Πρόκειται για μια καινούργια μέθοδο εντοπισμού χειραγώγησης κερδών η οποία βασίζεται στις εξής υποθέσεις:

- Στην αναπόφευκτη αντιστροφή της χειραγώγησης των κερδών σε μελλοντικές χρήσεις, που αποτυπώνεται στους λογαριασμούς των δεδουλευμένων.
- Ο ερευνητής γνωρίζει την χρήση όπου θα πραγματοποιηθεί η αντιστροφή. Όπως είναι λογικό το μοντέλο αυτό έχει δεχθεί κριτική για αυτήν την υπόθεση (Gerakos 2012).

$$WC_{ACC_{i,t}} = a + bPART_{i,t} + \sum_k f_k X_{k,i,t} + e_{i,t}$$

Με:

$WC_{ACC_{i,t}}$: μη ταμειακοί λογαριασμοί δεδουλευμένων του καθαρού κεφαλαίου κίνησης

$PART_{i,t}$: ψευδομεταβλητή η οποία παίρνει τις τιμές 1 σε περιόδους όπου υπάρχει ένας υποτιθέμενος καθοριστικός παράγοντας διαχείρισης κερδών και 0 όταν δεν υπάρχει.

$\sum_k f_k X_{k,i,t}$: μεταβλητές των non discretionary accruals

Στην παραπάνω εξίσωση εισάγουμε μια επιπλέον μεταβλητή την $cPART_{i,t}$ προστιθέμενη στις υπάρχουσες με την οποία εισάγουμε την αντιστροφή της χειραγώγησης των κερδών μέσω των δεδουλευμένων. Σε περίπτωση που ο γραμμικός περιορισμός $b - c > 0$, τότε έχουμε αύξουσα διαχείριση κερδών ενώ σε αντίθετη περίπτωση δηλαδή $b - c < 0$, έχουμε φθίνουσα διαχείριση κερδών.

Οι Najari, Bishak, Pazhand & Baygi 2014, θεωρούν ότι οι περισσότερες έρευνες μετρούν την διαχείριση κερδών σαν μια γραμμική συνάρτηση με εξαρτημένες και ανεξάρτητες μεταβλητές. Στην εργασία τους εξετάζουν την χρήση τεχνητής νοημοσύνης και νευρωνικών δικτύων για τη μελέτη μη-γραμμικών συσχετίσεων μεταξύ της χειραγώγησης του λογιστικού αποτελέσματος και των μεταβλητών της. Χρησιμοποιώντας δεδομένα δεκαετίας (2004-2014) από το χρηματιστήριο της Τεχεράνης κατέληξαν σε ένα μοντέλο πρόβλεψης με ακρίβεια 94.4%.

3.2 ΕΡΕΥΝΕΣ ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΜΕ ΤΗΝ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΕΡΔΩΝ ΣΤΟΝ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΚΛΑΔΟ

Οι περισσότερες έρευνες που σχετίζονται με την διαχείριση κερδών στον τραπεζικό κλάδο εστιάζουν στις προβλέψεις για ζημίες δανείων (Loan Loss Provisions-LLPs), καθώς όπως εξηγούν οι Kanagaretnam, Lobo και Mathieu (2003) αυτές αντιπροσωπεύουν το μεγαλύτερο μέρος των δεδουλευμένων σε μια τράπεζα.

Ωστόσο, πέρα από τις προβλέψεις για ζημίες δανείων υπάρχει και ένα άλλο μέτρο με το οποίο οι ερευνητές εξετάζουν την χειραγώγηση λογιστικών αποτελεσμάτων, αυτό της μέτρησης της εύλογης αξίας των χρεογράφων του ενεργητικού της τράπεζας καθώς και της χρονικής στιγμής που πωλούνται, κάτι το οποίο επηρεάζει τα κέρδη και τις ζημίες από την πώληση αυτών των παγίων περιουσιακών στοιχείων. Σύμφωνα με τους Beatty, Ke, Petroni (2002), οι προβλέψεις για ζημίες δανείων και η αποτίμηση στη εύλογη αξία χρεογράφων (securities) είναι τα κονδύλια τα οποία χρησιμοποιούνται περισσότερο από τις διοικήσεις των τραπεζών προκειμένου να χειραγωγήσουν το λογιστικό αποτέλεσμα.

Έτσι λοιπόν σε αυτό το κεφάλαιο της εργασίας θα επιχειρηθεί επισκόπηση της βιβλιογραφίας που αφορά την διαχείριση κερδών στον τραπεζικό κλάδο.

Η έρευνα του Nissim(2003), εξετάζει κατά πόσο η εύλογη αξία στην οποία επιμετρούνται τα χορηγούμενα δάνεια αποτελεί μέσο χειραγώγησης των αποτελεσμάτων στις τράπεζες. Η εύλογη αξία υποτίθεται ότι αντιπροσωπεύει την πραγματική αξία των δανείων, η οποία είναι πιθανόν να συσχετίζεται με τα κίνητρα της διοίκησης να την χειραγωγήσει. Η πραγματική όμως αξία των δανείων δεν μπορεί να μετρηθεί άμεσα, οπότε χρησιμοποιήθηκε ένα μοντέλο λανθάνουσας μεταβλητής προκειμένου να γίνει μια εκτίμηση της πραγματικής αξίας και άρα της εύλογης αξίας των δανείων. Το συμπέρασμα της έρευνας είναι ότι κάποιες τράπεζες υπερεκτιμούν την εύλογη αξία των χορηγούμενων δανείων προσπαθώντας να επηρεάσουν θετικά την αγορά ως προς την εκτίμησή της αναφορικά με την σχέση κινδύνου-απόδοσης της τράπεζας. Το μέγεθος της χειραγώγησης κερδών εμφανίζεται μεγαλύτερο σε τράπεζες με μικρό χαρτοφυλάκιο δανείων και μικρότερο εποπτικό κεφάλαιο, μικρότερης αύξησης του ενεργητικού (asset growth) και ρευστότητας καθώς και σε τράπεζες των οποίων το χαρτοφυλάκιο έχει υποβαθμιστεί όσον αφορά την πιστωτική ποιότητά του.

Οι Quagli and Ricciardi (2010) σε δείγμα 71 ευρωπαϊκών τραπεζών, διερευνούν την σχέση μεταξύ της διαχείρισης κερδών και κεφαλαίου και της υιοθέτησης της τροποποίησης του

2008 του ΔΛΠ39, το οποίο παρέχει νέες επιλογές επαναταξινόμησης των χρηματοοικονομικών στοιχείων. Συγκεκριμένα δείχνουν ότι αυτές τις επιλογές τις χρησιμοποιούν κυρίως τράπεζες με υψηλή κερδοφορία και ιστορικό διαχείρισης κερδών σε προηγούμενες χρήσεις. Ωστόσο δεν προκύπτει συσχέτιση με πρακτικές χειραγώγησης κεφαλαίου. Η ανάλυση είναι βασισμένη στην ιδέα της καιροσκοπικής χρήσης λογιστικών επιλογών και επιβεβαιώνεται από την έρευνα η πιθανότητα ύπαρξης καιροσκοπικών κινήτρων στην εφαρμογή διοικητικής κρίσης στον βαθμό που επιτρέπεται από τις Λογιστικές Επιτροπές. Επιπλέον, το μικρό σχετικά δείγμα της έρευνας αν και περιλαμβάνει όλες τις ευρωπαϊκές τράπεζες οι οποίες είναι εισηγμένες στην ευρωπαϊκή χρηματιστηριακή αγορά, θα μπορούσε να αποτελεί περιορισμό ως προς τα συμπεράσματα της έρευνας.

Στην Βραζιλιάνικη αγορά έχουν γίνει αρκετές έρευνες σχετικές με την διαχείριση κερδών στον τραπεζικό κλάδο μέσω της επιμέτρησης των χρηματοοικονομικών στοιχείων στην εύλογη αξία. Έρευνες που δείχνουν στρατηγική ομαλοποίησης κερδών (income smoothing) τόσο μέσω προβλέψεων για ζημίες δανείων όσο και μέσω των αναπροσαρμογών στην εύλογη αξία είναι αυτές των Zenderski (2005) και Santos (2007).

Προχωρώντας σε έρευνες σχετικές με το αντικείμενο του θέματος δηλαδή την διαχείριση των κερδών στον τραπεζικό κλάδο μέσω των προβλέψεων για ζημίες δανείων, αυτές θα παρουσιαστούν σε θεματικές ενότητες:

- Προβλέψεις για ζημίες δανείων και σηματοδότηση προς το εξωτερικό περιβάλλον (signaling).
- Προβλέψεις για ζημίες δανείων και προκυκλικότητα.
- Προβλέψεις για ζημίες δανείων στο πλαίσιο ενός δυναμικού συστήματος προβλέψεων.
- Προβλέψεις για ζημίες δανείων και εξομάλυνση κερδών (income smoothing).
- Προβλέψεις για ζημίες δανείων ως αντικείμενο «διαμάχης» μεταξύ Εποπτικών Αρχών και Λογιστικών Συμβουλίων-Επιτροπών.
- Προβλέψεις για ζημίες δανείων και διαχείριση κεφαλαίου.

3.2.1 ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΖΗΜΙΕΣ ΔΑΝΕΙΩΝ ΚΑΙ ΣΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ (SIGNALING)

Αρχικά, παρουσιάζονται έρευνες που εξετάζουν κατά πόσο οι τράπεζες χρησιμοποιούν μη κανονικές αλλαγές στις προβλέψεις τους προκειμένου να σηματοδοτήσουν-πληροφορήσουν στους χρήστες των οικονομικών καταστάσεων τους μελλοντικές προοπτικές. Αυτό σημαίνει ότι η διοίκηση της τράπεζας, είναι πιθανόν να καταγράψει στις οικονομικές καταστάσεις της υψηλές ή χαμηλές προβλέψεις αναλόγως του ύψους των αναμενόμενων μελλοντικών κερδών ή του ύψους των αναμενόμενων μελλοντικών μη-εξυπηρετούμενων δανείων (Liu & Ryan, 1995).

Γενικά η αύξηση στις προβλέψεις μπορεί να υποδεικνύει την δυνατότητα των κερδών να απορροφούν ζημίες και άρα να αποτελούν σήμα για μελλοντική υψηλή κερδοφορία (Beaver, Eger, Ryan, Wolfson, 1989). Ωστόσο, η αύξηση στις προβλέψεις ενδέχεται να ληφθεί και ως αγγελιοφόρος κακών νέων ιδιαίτερα αν δεν συνοδεύεται από δείκτες αθέτησης πληρωμών.

Μεταγενέστερες έρευνες χωρίζουν τις προβλέψεις για ζημίες δανείων σε δυο συστατικά, τα κανονικά και μη κανονικά δεδουλευμένα (non-discretionary και discretionary accruals). Αρκετές έρευνες υπέθεσαν ότι τα τραπεζικά στελέχη χρησιμοποιούν τα μη κανονικά δεδουλευμένα προκειμένου να ενημερώσουν τους επενδυτές για μελλοντικές προοπτικές της τράπεζας. Οι Scholes, Wilson και Wolfson (1990) αποδεικνύουν ότι μπορεί να επιτευχθεί μείωση στο κόστος κεφαλαίου μέσω των προβλέψεων προκειμένου να πληροφορηθούν οι επενδυτές.

Άλλες έρευνες εξετάζουν με ποιόν τρόπο η αύξηση στις προβλέψεις για ζημίες δανείων επηρέασε την αντίληψη των επενδυτών για μεγάλες τράπεζες των οποίων οι πελάτες εκπροσωπούν λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες (Least Developed Countries-LDCs). Συγκεκριμένα οι Elliott, Hanna και Shaw, (1991), διερεύνησαν την επίδραση των αναγγελιών για σημαντική αύξηση των αποθεματικών των προβλέψεων για ζημίες δανείων από την Citicorp και από άλλες τράπεζες καθώς και από την μετέπειτα διαγραφή μη εξυπηρετούμενων δανείων από την τράπεζα της Βοστώνης. Το 1987, οι μεγαλύτερες τράπεζες των Η.Π.Α. με πρώτη την Citicorp ανακοίνωσαν μεγάλες αυξήσεις στα αποθεματικά τους από ζημίες δανείων λιγότερων ανεπτυγμένων χωρών. Η πολιτική διαχείρισης του χρέους των Η.Π.Α. για την συγκεκριμένη κρίση επέτρεψε τις τράπεζες να καθορίσουν την έκθεσή τους στις ζημίες αυτών των δανείων με μεγάλη ευελιξία και έτσι αυτές προχώρησαν σε αύξηση των αποθεματικών τους. Τον Δεκέμβριο του ίδιου έτους, η τράπεζα της Βοστώνης προχώρησε ακόμη περισσότερο, ανακοινώνοντας διαγραφές μη-εξυπηρετούμενων δανείων λιγότερο ανεπτυγμένων χωρών ύψους 200 εκατομμυρίων

δολαρίων και περαιτέρω αύξησης των αποθεματικών για ζημίες δανείων. Οι οικονομικοί συντάκτες υποστήριξαν ότι αυτά τα γεγονότα μπορεί να εκληφθούν εντελώς διαφορετικά, καθώς όντας η Citicorp κυρίαρχη επενδυτική τράπεζα, η ανακοίνωσή της (η αύξηση των αποθεματικών της) μπορούσε να εκληφθεί ως ένα σήμα προθυμίας να αντιμετωπίσει το πρόβλημα χρέους των λιγότερο ανεπτυγμένων χωρών κάτι που θα μπορούσε να θεωρηθεί και για τις λοιπές επενδυτικές τράπεζες περισσότερο εκτεθειμένες στο πρόβλημα.

Από την άλλη, η ανακοίνωση της τράπεζας της Βοστώνης θεωρήθηκε επιζήμια για τις τράπεζες για δύο λόγους. Ο πρώτος είναι ότι η διαγραφή των δανείων σε αντίθεση με την αύξηση των αποθεματικών για ζημίες δανείων, μειώνει τον δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας με ό,τι συνέπειες μπορεί να έχει αυτό όσον αφορά την παρέμβαση και την εποπτεία των ρυθμιστικών αρχών. Ο δεύτερος λόγος σχετίζεται με το γεγονός ότι η διαγραφή αυτή των συγκεκριμένων δανείων εκλήφθηκε από την αγορά σαν μια προσπάθεια των περιφερειακών τραπεζών να αποκτήσουν ανταγωνιστικό πλεονέκτημα στην εγχώρια τραπεζική αγορά καθώς το χαρτοφυλάκιο αυτών των τραπεζών δεν ήταν εκτεθειμένο σε τόσο μεγάλο βαθμό σε αυτό το χρέος. Έτσι λοιπόν, τα αποτελέσματα αυτής της έρευνας είναι ότι η αγορά αντέδρασε θετικά όσον αφορά την αύξηση των αποθεματικών κάτι που αντικατοπτρίστηκε στην αύξηση της τιμής της μετοχής αυτών των τραπεζών, ενώ από την χρονική στιγμή της ανακοίνωσης της τράπεζας της Βοστώνης για διαγραφή χρεών οι μεγαλύτερες επενδυτικές τράπεζες έχασαν κατά μέσο όρο για τρεις μέρες το 5% της αγοραίας τους αξίας.

Σε έρευνά τους οι Griffin και Wallach (1991), επιβεβαίωσαν τα αποτελέσματα προηγούμενων ερευνών σε ότι αφορά την αντίδραση της αγοράς για τις διάφορες προσεγγίσεις που έχουν σχέση με τον χειρισμό από τις τράπεζες κρατικών χρεών. Διαπίστωσαν ότι η αγορά μετοχών αντιδρά αρνητικά στην επαναταξινόμηση αυτών των δανείων σε μη εξυπηρετούμενα δάνεια, ωστόσο αντιδρά θετικά σε μια αύξηση των προβλέψεων για ζημίες δανείων εξαιτίας ανακοίνωσης των χωρών της Λατινικής Αμερικής στις οποίες είναι εκτεθειμένες οι τράπεζες για αναστολή πληρωμής των τόκων. Σύμφωνα με αυτούς αυτό το συμπέρασμα είναι συνεπές με την υπόθεση σηματοδότησης (signaling hypothesis), ότι η προσαρμογή των αποθεματικών των προβλέψεων για ζημίες δανείων λαμβάνεται ως αξιόπιστο μήνυμα πρόθεσης και ικανότητας να επιλυθεί το ζήτημα του χρέους της Λατινικής Αμερικής.

Προχωρώντας σε έρευνες που εξετάζουν τη θεωρία της σηματοδότησης εμπορικών τραπεζών με δάνεια φυσικών και νομικών προσώπων, καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι τα

στελέχη αναμένοντας μελλοντικά κέρδη, θα προβούν σε γνωστοποίηση προς την αγορά θετικών πληροφοριών αυξάνοντας το κομμάτι των μη κανονικών δεδουλευμένων των προβλέψεων για ζημίες δανείων (Wahlen,1994).Ειδικότερα, μη αναμενόμενες προβλέψεις σχετίζονται θετικά με μελλοντικές ταμειακές εισροές,με δεδομένες (control variables) τις τρέχουσες μεταβολές ταμειακών ροών,τις μη αναμενόμενες μεταβολές στα μη εξυπηρετούμενα δάνεια,και τα δάνεια που την δεδομένη χρονική περίοδο θεωρούνται ανεπίδεκτης εισπράξεως (loan charge offs).Ετήσιες μη αναμενόμενες προβλέψεις σχετίζονται θετικά με μελλοντικές μεταβολές στις ταμειακές ροές μέχρι και τρία χρόνια.Οι αντιδράσεις των επενδυτών στα «καλά νέα» που υποδηλώνει το κομμάτι των δεδουλευμένων των μη αναμενόμενων προβλέψεων που εναπόκειται στην διακριτική ευχέρεια της διοίκησης αντικατοπτρίζεται στις ταυτόχρονες ετήσιες και τριμηνιαίες αποδόσεις μετοχών,όπως επίσης και στις τιμές των μετοχών την ημερομηνία της ανακοίνωσης των λογιστικών αποτελεσμάτων.

Η έρευνα των Beaver και Engel (1996), παρέχει επιπλέον στοιχεία που υποδεικνύουν την θετική επίδραση των μη κανονικών δεδουλευμένων συστατικών των προβλέψεων για ζημίες δανείων στην τιμή της μετοχής,επιβεβαιώνοντας τα αποτελέσματα της έρευνας του Wahlen (1994). Εξετάζει την αποτίμηση από την χρηματιστηριακή αγορά των δεδουλευμένων συστατικών των προβλέψεων που υπόκεινται στην διακριτική ευχέρεια της διοίκησης, καθώς και των δεδουλευμένων συστατικών των προβλέψεων που δεν υπόκεινται στην διακριτική ευχέρεια της διοίκησης.

Η ανάλυση αποτελείται από δύο επίπεδα,όπου στο πρώτο εκτιμάται το ύψος των δεδουλευμένων,τόσο των κανονικών (normal accruals-non discretionary) όσο και των μη κανονικών (abnormal accruals-discretionary).Το δεύτερο επίπεδο αξιολογεί την αποτίμηση της αγοράς μετοχών αναφορικά με τα δύο συστατικά του λογαριασμού προβλέψεων για ζημίες δανείων.Αυτό που προκύπτει από την ανάλυση, είναι ότι η αγορά αντιλαμβάνεται το συστατικό των κανονικών δεδουλευμένων στο οποίο αντιδρά αρνητικά, καθώς και το συστατικό των μη κανονικών δεδουλευμένων στο οποίο αντιδρά θετικά αυξάνοντας την τιμή της μετοχής.

Οι Liu,Ryan και Wahlen (1997),επίσης επιβεβαίωσαν ότι τα μη κανονικά δεδουλευμένα έχουν ως αποτέλεσμα την αύξηση της τιμής της μετοχής ωστόσο αυτό παρατηρήθηκε μόνο σε τράπεζες με χαμηλό εποπτικό κεφάλαιο και μόνο στο τέταρτο τρίμηνο της χρήσης.

Οι Kanagarethnam, Lobo και Yang (2004) εξετάζουν, αν και πως, τα τραπεζικά στελέχη χρησιμοποιούν τις προβλέψεις για ζημίες δανείων, τόσο για εξομάλυνση κερδών (income smoothing), όσο και για παροχή εσωτερικής πληροφόρησης στο επενδυτικό κοινό (signaling) για μελλοντικές προοπτικές. Υποθέτουν ότι σχετικά υποτιμημένες τράπεζες έχουν περισσότερα κίνητρα ώστε να προβούν σε κοινοποίηση πληροφοριών για μελλοντικές ταμειακές ροές. Οι ερευνητές απέδειξαν ότι τα διοικητικά στελέχη των τραπεζών χρησιμοποιούν προβλέψεις δανείων για να ομαλοποιήσουν τα κέρδη τους, ωστόσο δεν βρήκαν στοιχεία που να αποδεικνύουν την θεωρία της παροχής εσωτερικών πληροφοριών. Συμπεριλαμβάνουν μια μεταβλητή η οποία αποτυπώνει την ένταση της σηματοδότησης αλλά τα αποτελέσματα δεν ήταν καθοριστικά στο δείγμα καθώς αυτή δεν ήταν σταθερή.

Την επόμενη χρονιά οι Kanagarethnam, Lobo και Yang (2005) υποθέτουν ότι η τάση που έχουν οι managers να γνωστοποιούν πληροφορίες στο εξωτερικό περιβάλλον σχετίζεται αρνητικά με το μέγεθος της τράπεζας. Δηλαδή όσο μεγαλύτερη είναι η τράπεζα τόσο περισσότερο εποπτεύεται από εποπτικές αρχές αλλά και από αναλυτές της αγοράς. Άμεση συνέπεια αυτού είναι ότι η διοίκηση της τράπεζας έχει πολύ λίγη ιδιωτική πληροφόρηση να κοινοποιήσει στην αγορά και άρα περισσότερο απίθανο να προβεί σε σηματοδότηση μέσω των προβλέψεων. Ακόμη, στηριζόμενοι σε προηγούμενες έρευνες σχετικές με την μεταβλητότητα των κερδών και το τραπεζικό ρίσκο, υποθέτουν ότι όσο μεγαλύτερη είναι αυτή η μεταβλητότητα τόσο μεγαλύτερο το κίνητρο των στελεχών να πληροφορήσουν το κοινό για μελλοντικές προοπτικές κερδοφορίας μέσω των προβλέψεων. Άλλη μία υπόθεση αφορά την ασυμμετρία πληροφόρησης που συνοδεύουν ιδρύματα με υψηλές επενδυτικές προοπτικές και άρα μεγαλύτερη ανάγκη για διαχείριση κερδών μέσω των προβλέψεων, για τη μείωση του χάσματος μεταξύ επενδυτών και διοίκησης. Τέλος, υπέθεσαν ότι η στρατηγική income smoothing αποτελεί άλλον έναν τρόπο επικοινωνίας σημαντικών πληροφοριών με τους χρήστες των οικονομικών καταστάσεων, χωρίς να εστιάζουν στο γεγονός ότι μπορεί και να εξυπηρετεί καιροσκοπικά κίνητρα. Στην συνέχεια, χρησιμοποιώντας ένα εμπειρικό μοντέλο το οποίο εκτιμά το μέγεθος των κανονικών δεδουλευμένων υπολογίζουν το ύψος των μη κανονικών δεδουλευμένων. Τέλος τα μη κανονικά δεδουλευμένα τα χρησιμοποιούν ως εξαρτημένη μεταβλητή με ανεξάρτητες μεταβλητές τις υποθέσεις της έρευνας. Τα αποτελέσματα της έρευνας είναι συνεπή με τις υποθέσεις της ότι, η τάση για signaling μέσω των προβλέψεων για ζημίες δανείων εξαρτάται από τον βαθμό της ασυμμετρίας πληροφόρησης.

Οι Kanagaretnam, Krishnan και Lobo (2009), εξετάζουν τους παράγοντες που ενισχύουν την βαρύτητα των πληροφοριών οι οποίες κοινοποιούνται μέσω των μη κανονικών δεδουλευμένων των προβλέψεων για ζημίες δανείων. Συγκεκριμένα, εξετάζουν δύο συνιστώσες της φήμης του ελεγκτή. Η πρώτη σχετίζεται με την εταιρία του και ειδικότερα αν ανήκει στις Big 5 ή όχι (δηλαδή στις πέντε κορυφαίες ελεγκτικές εταιρίες παγκοσμίως) και η δεύτερη συνιστώσα σχετίζεται με την εξειδίκευση στον τραπεζικό κλάδο. Αυτό που συμπεραίνουν είναι ότι, όταν οι τράπεζες ελέγχονται από ορκωτούς ελεγκτές με μεγάλη εξειδίκευση στον τραπεζικό τομέα τότε οι πληροφόρηση μέσω των προβλέψεων είναι περισσότερο σημαντική για τους επενδυτές.

Ωστόσο υπάρχουν έρευνες των οποίων τα ευρήματα δεν στηρίζουν την υπόθεση της σηματοδότησης. Οι Ahmed, Takeda και Thomas (1998) επανεξετάζουν την υπόθεση της σηματοδότησης (signaling hypothesis) η οποία συσχετίζει θετικά τις προβλέψεις για ζημίες δανείων και τις μελλοντικές αλλαγές στα κέρδη. Βρίσκουν σε αντίθεση με προγενέστερες έρευνες αρνητική σχέση μεταξύ των προβλέψεων για ζημίες δανείων και των αλλαγών στα κέρδη ενός έτους μεταγενέστερα από τη χειραγώγηση. Επιπλέον εξετάζουν εάν οι αποδόσεις των τραπεζικών μετοχών σχετίζονται θετικά με τα μη κανονικά δεδουλευμένα των προβλέψεων για ζημίες δανείων όπως αποδεικνύουν προγενέστερες έρευνες. Δεν βρήκαν κάτι που να επιβεβαιώνει αυτήν την υπόθεση. Άλλες δύο έρευνες οι οποίες χρησιμοποίησαν δεδομένα εμπορικών τραπεζών στην Ισπανία επίσης κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι δεν υπάρχει επαρκής απόδειξη που να στηρίζει την signal theory (Anandarajan, Hasan, Lozano-Vivas, 2003)(Pe´rez, Salas-Fuma´s, Saurina, 2008). Σε δείγμα εμπορικών τραπεζών στην Αυστραλία επίσης δεν βρέθηκε επαρκής απόδειξη (Anandarajan, Hasan, McCarthy, 2007).

Έτσι ενώ η βιβλιογραφία παρέχει ευρήματα για την θεωρία της παροχής πληροφόρησης από τα τραπεζικά στελέχη μέσω των προβλέψεων για ζημίες δανείων όσον αφορά μεγάλες επενδυτικές τράπεζες που να περιλαμβάνουν στο χαρτοφυλάκιό τους δάνεια προς λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες, δεν υπάρχει επαρκής απόδειξη για την ίδια θεωρία για εμπορικές τράπεζες με πελάτες φυσικά και νομικά πρόσωπα. Ωστόσο καμιά από τις παραπάνω έρευνες που υποστηρίζουν την αρνητική σχέση μεταξύ προβλέψεων και μελλοντικών κερδών δεν έχει πραγματοποιηθεί σε ένα πολυεθνικό-διακρατικό πλαίσιο με διαφορετικά χρηματοοικονομικά πλαίσια (διεθνή πρότυπα χρηματοοικονομικής αναφοράς έναντι εθνικών Γενικά Παραδεκτών Λογιστικών Αρχών) και διαφορετικών τραπεζικών χαρακτηριστικών (Leventis, Dimitropoulos, Anandarajan, 2012).

3.2.2 ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΖΗΜΙΕΣ ΔΑΝΕΙΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΚΥΚΛΙΚΟΤΗΤΑ

Σχετικά πρόσφατες είναι οι έρευνες οι οποίες μελέτησαν την διαχείριση κερδών μέσω των προβλέψεων για ζημίες δανείων σε σχέση με τις μακροοικονομικές συνθήκες και τις επιδράσεις της στην πολιτική χορηγήσεων και τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα. Γενικά, αυτό που προκύπτει από την βιβλιογραφία είναι ότι η συμπεριφορά των τραπεζών αναφορικά με την διενέργεια προβλέψεων είναι προκυκλική, ενισχύοντας την παρούσα φάση του οικονομικού κύκλου (Bikker, Hu, 2002; Bikker και Metzmakers, 2005; Beatty και Liao, 2009). Ειδικότερα με τον όρο προκυκλικότητα, νοείται το φαινόμενο κατά το οποίο οι τράπεζες αυξάνουν τις προβλέψεις για ζημίες δανείων και μειώνουν τα χορηγούμενα δάνεια όταν η οικονομία βρίσκεται στη φάση της ύφεσης. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα το ήδη μειωμένο από την οικονομική κρίση καθαρό επιτοκιακό περιθώριο καθώς και το συνολικό κέρδος της τράπεζας να μειωθεί ακόμη περισσότερο, εξαιτίας της πολιτικής χορηγήσεων και προβλέψεων που ακολουθεί η τράπεζα. Αν η ύφεση είναι μακροχρόνια, τότε τα ίδια κεφάλαια της τράπεζας μειώνονται σημαντικά σε σημείο πτώχευσης, κατάσταση η οποία επιδεινώνει το χρηματοπιστωτικό σύστημα.

Οι Bikker και Hu (2002) εξετάζουν την επίδραση των φάσεων του οικονομικού κύκλου στην απόδοση, τις προβλέψεις και τις χορηγήσεις των τραπεζών. Τα αποτελέσματα, επιβεβαιώνουν την υπόθεση ότι τα κέρδη ακολουθούν την κίνηση της οικονομίας επιτρέποντας την συσσώρευση κεφαλαίου στις περιόδους οικονομικής άνθισης. Οι προβλέψεις για ζημίες δανείων αυξάνονται όταν η οικονομία βρίσκεται σε ύφεση, αλλά σε πολύ λιγότερο βαθμό όταν το καθαρό εισόδημα της τράπεζας είναι σχετικά υψηλό, κάτι το οποίο μειώνει την προκυκλικότητα. Ο οικονομικός κύκλος επηρεάζει επίσης την πολιτική χορηγήσεων, αν και αυτή φαίνεται να επηρεάζεται από την ζήτηση και όχι από την προσφορά-έλλειψη κεφαλαίου. Αυτό έρχεται σε αντίθεση με τη θεωρία της πιστωτικής στενότητας (credit crunch theory) κατά την οποία η λιτή νομισματική πολιτική προκαλεί μείωση στις υποχρεώσεις των τραπεζών και κατά συνέπεια μείωση των απαιτήσεων και άρα των χορηγήσεων της (Kliesen, Tatom, 1992). Χρησιμοποιώντας ένα δείγμα 26 χωρών την χρονική περίοδο 1979-1999 εξετάζουν την σχέση μεταξύ των κερδών και μακροοικονομικών μεγεθών, την σχέση μεταξύ προβλέψεων για ζημίες δανείων και μακροοικονομικών μεγεθών καθώς και την σχέση μεταξύ δανεισμού και μακροοικονομικών μεγεθών. Ενδεικτικές ανεξάρτητες μεταβλητές μακροοικονομικών μεγεθών που χρησιμοποιούνται στην έρευνα είναι το πραγματικό αεπ, η ανεργία και άλλες. Ως προς την

εξαρτημένη μεταβλητή των κερδών χρησιμοποίησαν για τον προσδιορισμό της τους δείκτες ROA (Return on Assets) και ROE (Return on Equities) εκφρασμένες ως ποσοστά. Επίσης προκειμένου να αποκλείσουν επιρροές από διαφορετικά φορολογικά συστήματα οι αποδόσεις μετρήθηκαν προ φόρων.

Οι Bikker και Metzmakers (2005) επβεβαίωσαν τα αποτελέσματα των ανωτέρω, εξετάζοντας σε 29 χώρες-μέλη του ΟΟΣΑ την σχέση μεταξύ των προβλέψεων για ζημίες δανείων και τον οικονομικό κύκλο. Σύμφωνα με την έρευνα οι προβλέψεις είναι ιδιαίτερα υψηλές όταν η μεγέθυνση του ΑΕΠ είναι μικρότερη, αντανακλώντας έτσι τον κίνδυνο του χαρτοφυλακίου δανείων όταν η οικονομία βρίσκεται σε φάση ύφεσης αυξάνοντας ταυτόχρονα τον κίνδυνο της πιστωτικής στενότητας.

Οι Beatty και Liao (2009) εξετάζουν κατά πόσο ο έγκαιρος ή μη σχηματισμός προβλέψεων για ζημίες δανείων, συνεισφέρει στην προκυκλικότητα των απαιτήσεων αναφορικά με το εποπτικό κεφάλαιο. Συγκεκριμένα, μειώνοντας τις χορηγήσεις οι τράπεζες, μειώνουν την πιθανότητα να υποστούν ελλείψεις στα ίδια κεφάλαιά τους. Η θεωρία της πιστωτικής στενότητας, προβλέπει την τάση των τραπεζών να προσέχουν τις χορηγήσεις τους σε σχέση με τους δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας σε περιόδους οικονομικής ύφεσης όταν το εποπτικό κεφάλαιο συνήθως μειώνεται και οι εξωτερικές χρηματοοικονομικές τριβές αυξάνονται. Ακόμη, η προκυκλικότητα που παρατηρείται στη χορήγηση δανείων από τις τράπεζες μπορεί να μεγεθυνθεί, όταν οι προβλέψεις για ζημίες δανείων είναι απόρροια της αυξημένης συχνότητας των δανείων που τελικά διαγράφονται, δηλαδή των μη εξυπηρετούμενων δανείων εξαιτίας της οικονομικής ύφεσης.

Καταλήγουν ότι σε σχέση με τις τράπεζες που ακολουθούν μια πιο προληπτική στρατηγική ως προς τον σχηματισμό προβλέψεων, οι τράπεζες με λιγότερο έγκαιρες προβλέψεις μειώνουν τις χορηγήσεις τους σε περιόδους ύφεσης. Επιπλέον, συμπεραίνουν ότι η πολιτική σχηματισμού περισσότερο προληπτικών προβλέψεων, μειώνει την πιστωτική στενότητα σε υφεσιακές περιόδους. Η ανάλυση και συνεπώς τα παραπάνω συμπεράσματα, αφορούν την περίοδο μετά την υιοθέτηση της Βασιλείας Ι, ενώ καμιά απόδειξη σχετικά με την προκυκλικότητα του δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας δεν προέκυψε για τα δεδομένα πριν την Βασιλεία. Συμπερασματικά, το ρυθμιστικό πλαίσιο που αφορά τα ίδια κεφάλαια των τραπεζών σε συνδυασμό με τον μη έγκαιρο σχηματισμό προβλέψεων οδηγεί στην πιστωτική στενότητα των υφεσιακών περιόδων.

3.2.3 ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΖΗΜΙΕΣ ΔΑΝΕΙΩΝ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΕΝΟΣ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΠΡΟΒΛΕΨΕΩΝ

Μετά την μελέτη της προκυκλικότητας και της επίπτωσής της στην ευρύτερη οικονομία οι Ρυθμιστικές και Εποπτικές Αρχές υποστηρίζουν ένα αντι-προκυκλικό ή ένα σύστημα δυναμικών προβλέψεων. Ένα δυναμικό σύστημα προβλέψεων για ζημίες δανείων, είναι ένα σύστημα όπου οι τράπεζες σχηματίζουν υψηλότερες προβλέψεις στις καλές εποχές και χαμηλότερες προβλέψεις στις κακές εποχές. Έτσι, το πλεόνασμα που σχηματίζεται στις καλές εποχές αντισταθμίζει τις ζημίες από μη εξυπηρετούμενα δάνεια στις κακές εποχές (Saurina, 2009). Το 2000 στην Ισπανία, υιοθετήθηκε δυναμικό σύστημα προβλέψεων και αποτελεί από τότε αντικείμενο μελέτης ως προς τη αποτελεσματικότητα του συστήματος για την εξάλειψη της προκυκλικής συμπεριφοράς των προβλέψεων για ζημίες δανείων (Fillat and MontoriolGarriga, 2010; Jiménez et al., 2012).

Οι Fillat και MontoriolGarriga (2010), ερευνούν και μετρούν το σύστημα δυναμικών προβλέψεων ως εργαλείο που αντιμετωπίζει την προκυκλικότητα. Χρησιμοποιώντας το σύστημα, το οποίο υιοθετήθηκε από την Ισπανία, υποστηρίζουν ότι αν οι αμερικάνικες τράπεζες αναγνώριζαν προβλέψεις για ζημίες δανείων τις καλές εποχές, θα ήταν σε θέση να απορροφήσουν καλύτερα ζημίες μη εξυπηρετούμενων δανείων σε περιόδους ύφεσης. Οι συσσωρευμένες προβλέψεις μέσω ενός υποθετικού συστήματος δυναμικών προβλέψεων, θα μπορούσαν να μειώσουν στο μισό τα προγράμματα TARP (Troubled Asset Relief Program). Ωστόσο τα αποθεματικά για ζημίες δανείων θα είχαν εξλειφθεί στο πρώτο τρίμηνο του 2009, από το οποίο τεκμαίρεται ότι το προτεινόμενο μοντέλο προβλέψεων ίσως να μην επαρκεί για κρίσεις όπως αυτή του 2008.

Το Ισπανικό μοντέλο των δυναμικών προβλέψεων αποτελείται από δύο μέρη, το μέρος των ειδικών προβλέψεων και το μέρος των γενικών προβλέψεων. Οι ειδικές προβλέψεις αφορούν προβληματικά δάνεια και προσδιορίζονται μέσω λεπτομερών κανόνων, ως ποσοστό του μέρους αυτών των δανείων που δεν έχει εισπράξει η τράπεζα και πρέπει να αναγνωριστεί ως ειδική πρόβλεψη για κάθε τύπο δανείων. Από την άλλη, οι γενικές-στατιστικές προβλέψεις, υπολογίζονται μέσω στατιστικών μοντέλων ζημιών βασισμένα σε ιστορικά δεδομένα που αφορούν έναν πιστωτικό κύκλο (το χρονικό διάστημα μεταξύ μιας περιόδου που την χαρακτηρίζει εύκολος δανεισμός, χαμηλά επιτόκια, οικονομική άνθηση και μιας περιόδου με οικονομική ύφεση, υψηλό κόστος και μείωση δανεισμού).

$$GP_t = a\Delta C_t + \left(\beta - \frac{SP_t}{C_t}\right) C_t \quad (1)$$

Όπου,

GP_t : η γενική πρόβλεψη

C_t : το σύνολο του χαρτοφυλακίου δανείων

ΔC_t : η μεταβολή του χαρτοφυλακίου στο τρίμηνο.

SP_t :η ειδική πρόβλεψη όπως αναγνωρίζεται με βάση τα IFRS-ΔΛΠ/ΔΠΧΠ.

Οι συντελεστές α, β , υπολογίζονται χρησιμοποιώντας ιστορικά δεδομένα από τουλάχιστον ένα πιστωτικό κύκλο. Συγκεκριμένα, ο συντελεστής α ισούται με τη μακροχρόνια μέση ζημία στο χαρτοφυλάκιο δανείων ενώ ο συντελεστής β , αντιπροσωπεύει τη μέση τιμή του δείκτη των ειδικών προβλέψεων προς το χαρτοφυλάκιο δανείων. Ειδικότερα το α υπολογίζεται από την εξίσωση:

$$NPL_t = \alpha C_t + \varepsilon_t \quad (2)$$

Όπου NPL_t :μη εξυπηρετούμενα δάνεια

Αναφορικά με το δεύτερο κομμάτι της αρχικής εξίσωσης $(\beta - \frac{SP_t}{C_t}) C_t$, είναι το αντικυκλικό-δυναμικό μέρος των προβλέψεων. Το κλάσμα των ειδικών προβλέψεων προς το σύνολο των δανείων σε μια δεδομένη χρονική στιγμή χρησιμοποιείται για τον προσδιορισμό της θέσης στον πιστωτικό κύκλο την συγκεκριμένη χρονική στιγμή καθώς ο συντελεστής β αποτελεί τον ιστορικό μακροχρόνιο μέσο αυτού του δείκτη. Συνεπώς η διαφορά του ιστορικού μέσου (β) των ειδικών προβλέψεων προς το σύνολο των δανείων από τις ειδικές προβλέψεις προς το σύνολο των δανείων μια συγκεκριμένη χρονική στιγμή ($\frac{SP_t}{C_t}$) αντιπροσωπεύει την απόκλιση από τα κανονικά επίπεδα των ειδικών προβλέψεων. Σε περιόδους ευνοϊκών μακροοικονομικών συνθηκών, τα δάνεια εμφανίζουν μικρότερο κίνδυνο και συνεπώς το κλάσμα των ειδικών προβλέψεων είναι μικρότερο από τον μέσο όρο του και άρα το δυναμικό μέρος των της εξίσωσης των γενικών προβλέψεων (1) είναι θετικό. Αντίθετα, σε δυσμενείς οικονομικές περιόδους οι ειδικές προβλέψεις είναι ψηλότερες και άρα ο δείκτης τους αφαιρούμενος από τον ιστορικό τους μέσο έχει ως αποτέλεσμα το δυναμικό μέρος της εξίσωσης των γενικών προβλέψεων (1) είναι αρνητικό. Έτσι, σε ευνοϊκές περιόδους το ύψος των γενικών προβλέψεων αυξάνεται, ενώ σε περιόδους ύφεσης το ύψος των γενικών προβλέψεων μειώνεται.

Όπως έχει ήδη αναφερθεί παραπάνω οι συνολικές προβλέψεις αποτελούνται από το ειδικό και το γενικό μέρος τους. Αυτό μαθηματικά εκφράζεται ως εξής:

$$TP_t = SP_t + GP_t = SP_t + a\Delta C_t + \left(\beta - \frac{SP_t}{C_t}\right) C_t = a\Delta C_t + \beta C_t \quad (3)$$

Από την (3) συμπεραίνεται ότι οι συνολικές προβλέψεις σε κάθε δεδομένη χρονική στιγμή δεν εξαρτώνται από τις ειδικές προβλέψεις εφόσον $\left(\beta - \frac{SP_t}{C_t}\right) \neq 0$ και οι γενικές προβλέψεις είναι θετικές. Αν όμως $\left(\beta - \frac{SP_t}{C_t}\right) < 0$ και οι γενικές προβλέψεις είναι μηδενικές τότε:

$$TP_t = SP_t$$

Να σημειωθεί ότι στο ισπανικό σύστημα υπάρχουν περιορισμοί όσον αφορά το ύψος των συσσωρευμένων προβλέψεων. Υπάρχει ένα ανώτατο όριο ώστε να αποφευχθεί συνεχής αύξηση στα αποθεματικά προβλέψεων για ζημιές δανείων μετά από πολλές διαδοχικές χρήσεις οικονομικής άνθησης και ένα κατώτατο όριο προκειμένου να υπάρχει η δυνατότητα κάλυψης ζημιών που δεν έχουν ακόμα αναγνωριστεί.

Άλλη μια έρευνα των Jiménez, Ongena, Peydró και Saurina Salas, (2012), εξετάζει τις επιπτώσεις των δυναμικών προβλέψεων στη χορήγηση δανείων σε επιχειρήσεις και των αποτελεσμάτων τους σε περιόδους ύφεσης και ανάπτυξης. Μεταξύ του 1999 και 2013 η Ισπανία έχει καλύψει ένα πλήρη πιστωτικό κύκλο, διαθέτει σημαντικά δεδομένα όσον αφορά το χαρτοφυλάκιο των τραπεζών της και άρα προσφέρεται πρόσφορο έδαφος για τη μελέτη των επιπτώσεων των δυναμικών προβλέψεων. Σε ό,τι αφορά την διατήρηση της πραγματικής δραστηριότητας και της αποφυγής μετατόπισης του κινδύνου, τα αποτελέσματα δείχνουν ότι είναι προτιμότερο να αυξάνονται τα κεφαλαιακά αποθέματα τις καλές εποχές, παρά να μεταβάλλονται οι απαιτήσεις για τράπεζες με χαμηλά ίδια κεφάλαια τις κακές εποχές.

Ωστόσο οι έρευνες που εστιάζουν στο ισπανικό τραπεζικό σύστημα παράγουν αποτελέσματα μόνο γι αυτό. Άλλο ένα αδύναμο σημείο του δυναμικού συστήματος προβλέψεων είναι ότι η αποτελεσματικότητά του στηρίζεται στην δυνατότητα αναγνώρισης των διάφορων φάσεων του οικονομικού κύκλου, κάτι το οποίο είναι πρακτικά αδύνατο. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι η διάρκεια και το εύρος των διάφορων φάσεων του οικονομικού κύκλου είναι απρόβλεπτα και ασταθή (Bikker, Metzmakers, 2005). Επίσης, η δυνατότητα του δυναμικού συστήματος προβλέψεων να δημιουργήσει επαρκή

κεφαλαιακά αποθέματα για μελλοντικές υφειακές εποχές θα εξαρτηθεί από την ένταση και την διάρκειά τους (Fillat and Montoriol-Garriga, 2010). Συμπερασματικά, ένα αντικυκλικό σύστημα μπορεί να μην είναι επαρκές σε μακρές περιόδους οικονομικής ύφεσης καθώς τα αποθεματικά προβλέψεων για ζημίες δανείων τείνουν να εξαντλούνται.

3.2.4 ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΖΗΜΙΕΣ ΔΑΝΕΙΩΝ ΚΑΙ ΕΞΟΜΑΛΥΝΣΗ ΚΕΡΔΩΝ (INCOME SMOOTHING)

Συνεχίζοντας στην επισκόπηση των ερευνών που εξετάζουν τις προβλέψεις για ζημίες δανείων με σκοπό την εξομάλυνση κερδών, παρατηρούμε την πλούσια βιβλιογραφία ως αποτέλεσμα της εκτεταμένης ερευνητικής δραστηριότητας στο θέμα. Ειδικότερα, εξετάζεται κατά πόσο οι τράπεζες υπερεκτιμούν/υποεκτιμούν όταν τα κέρδη είναι υψηλά/χαμηλά ώστε να μην δημοσιεύουν ούτε πολύ υψηλά ούτε πολύ χαμηλά κέρδη (Laeven, Majnoni, 2003), (Kanagaretnam, Lobo, Yang, 2004), (Bikker, Metzmakers, 2005), (Liu, Ryan, 2006). Τα συμπεράσματα είναι ανάμεικτα σχετικά με την υπόθεση της εξομάλυνσης κερδών (Ahmed, Takeda, Thomas, 1998), (Collins, Shackelford, Wahlen, 1995).

Ξεκινώντας από μία πρόσφατη σχετικά έρευνα όπου για πρώτη φορά εξετάζει το φαινόμενο της διαχείρισης κερδών στην αναπτυσσόμενη οικονομία της Τουρκίας μέσω των προβλέψεων για ζημίες δανείων με σκοπό την εξομάλυνση των κερδών είναι αυτή των Acar και Irci (2015). Χρησιμοποιούν ένα δείγμα 28 εμπορικών τραπεζών για την περίοδο 2005-2011 τα δεδομένα των οποίων αφορούν τετραμηνιαίες περιόδους. Σε ότι αφορά την υπόθεση για τις προβλέψεις με στόχο την εξομάλυνση κερδών, καθορίζουν τις ανεξάρτητες μεταβλητές μια από τις οποίες είναι το εισόδημα πριν τις προβλέψεις για ζημίες δανείων. Η σχέση των κερδών πριν τις προβλέψεις με την εξαρτημένη μεταβλητή των προβλέψεων αναμένουν να είναι θετική. Άλλες ανεξάρτητες μεταβλητές που χρησιμοποιούν, είναι αυτές που σχετίζονται με την ποσότητα και την ποιότητα του χαρτοφυλακίου δανείων των τραπεζών όπως το σύνολο των δανείων, τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια, οι διαγραφές δανείων καθώς και οι προβλέψεις για ζημίες δανείων προηγούμενης περιόδου. Λόγω του ότι αυτές οι μεταβλητές αντικατοπτρίζουν τυχόν επιδείνωση του δανειακού χαρτοφυλακίου, αναμένεται θετική σχέση μεταξύ αυτών και των προβλέψεων για ζημίες δανείων. Τέλος ανεξάρτητες μεταβλητές που θεωρούνται μακροοικονομικοί δείκτες όπως ο πληθωρισμός, τα επιτόκια και το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν εξετάζονται σε σχέση με τις προβλέψεις για ζημίες δανείων. Εδώ υποθέτουν ότι τα επιτόκια και ο πληθωρισμός σχετίζονται θετικά με τις προβλέψεις, καθώς μια αύξηση του πληθωρισμού ή των επιτοκίων μειώνει την ικανότητα του δανειολήπτη να εξυπηρετήσει το δάνειό του. Αντίθετα, μια

αύξηση στο ακαθάριστο εγχώριο προϊόν, θα αυξήσει την ικανότητα του δανειολήπτη να εξυπηρετήσει το δάνειό του και άρα οι προβλέψεις για ζημίες δανείων με το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν αναμένεται να σχετίζονται αρνητικά. Επιπλέον, για να αμβλύνουν τις επιδράσεις από τις διαφορές στο μέγεθος της τράπεζας σταθμίζουν όλες τις μεταβλητές πλην των μακροοικονομικών με το σύνολο του ενεργητικού.

Τα αποτελέσματα της έρευνας επιβεβαιώνουν την υπόθεση της εξομάλυνσης κερδών μέσω των προβλέψεων για ζημίες δανείων, υποδεικνύοντας ταυτόχρονα μια ισχυρή σχέση μεταξύ των μη εξυπηρετούμενων δανείων και των προβλέψεων για ζημίες δανείων. Αυτό σημαίνει ότι ο τραπεζικός τομέας στην Τουρκία δίνει μεγαλύτερη σημασία στην ποιότητα του δανειακού του χαρτοφυλακίου, παρά στο καθαρό εισόδημα προ προβλέψεων για ζημίες δανείων όταν σχηματίζει τις προβλέψεις του.

Σε παρόμοια συμπεράσματα καταλήγουν και οι Shrieves και Dahl (2003), οι οποίοι διερευνούν τη χρήση μη κανονικών δεδουλευμένων στο πλαίσιο του διεθνούς ρυθμιστικού πλαισίου και συγκεκριμένα της Βασιλείας. Αναφορικά με τις προβλέψεις για ζημίες δανείων και την στρατηγική της εξομάλυνσης κερδών, αυτές χρησιμοποιούνται ώστε να μην παρατηρούνται μεγάλες αποκλίσεις από χρήση σε χρήση στα δημοσιευμένα αποτελέσματα. Το δείγμα τους αφορά Ιαπωνικές τράπεζες την περίοδο της οικονομικής φούσκας (υπερεκτίμηση τη τιμές των ακινήτων και των μετοχών), 1986-1996. Καταλήγουν ότι χρησιμοποιούν τις προβλέψεις για ζημίες δανείων καθώς και τις πωλήσεις χρεογράφων, με τέτοιο τρόπο ώστε να εξομαλύνουν τα δημοσιευμένα αποτελέσματα.

Άλλη μια έρευνα που αφορά τον τραπεζικό τομέα στην Τουρκία, καταλήγει ότι δεν υπάρχουν σημαντικά ευρήματα που να στηρίζουν την υπόθεση του income smoothing (Fonseca, Gonzalez 2008). Χρησιμοποιούν ετήσια δεδομένα 3221 τραπεζών από 40 χώρες και συμπεραίνουν ότι η στρατηγική εξομάλυνσης κερδών εξαρτάται από τον βαθμό προστασίας των επενδυτών, τις γνωστοποιήσεις, την νομοθεσία και εποπτεία, τη χρηματοπιστωτική δομή και ανάπτυξη. Όσο αυστηρότεροι και ισχυρότεροι είναι αυτοί οι παράγοντες, τόσο λιγότερη είναι η τάση εξομάλυνσης κερδών, ενώ παρατηρείται μεγαλύτερος βαθμός χειραγώγησης σε χώρες όπου το χρηματοπιστωτικό σύστημα είναι περισσότερο ανεπτυγμένο.

Ωστόσο οι Acar και Irci (2015), πιστεύουν ότι τα αποτελέσματα των Fonseca και Gonzalez (2008) πηγάζουν από διαφορές στα χαρακτηριστικά του δείγματος. Τα δεδομένα τους προέρχονται από 40 διαφορετικές χώρες για την περίοδο 1995-2002 και μόνο 10 τράπεζες

με εργασίες στην Τουρκία συμπεριλαμβάνονται στο δείγμα, ενώ οι Acar και Irci (2015) εξετάζουν το σύνολο του τραπεζικού κλάδου της Τουρκίας για την περίοδο 2005-2011. Ακόμη, θεωρούν ότι η έρευνά τους έχει μεγαλύτερη σχέση και εξάγει αναλυτικά συμπεράσματα για το τραπεζικό σύστημα της Τουρκίας.

Άλλο ένα μεγάλο κομμάτι της βιβλιογραφίας εξετάζει τα κίνητρα των τραπεζικών στελεχών να προβούν σε εξομάλυνση των κερδών μέσω των προβλέψεων για ζημίες δανείων. Οι χρηματιστηριακές αγορές για παράδειγμα, είναι ένας σημαντικός παράγοντας που καθορίζει αν οι τράπεζες θα χειραγωγήσουν τα κέρδη τους. Οι Anandarajan, Hasan, και McCarthy (2007), αποδεικνύουν ότι εφόσον τα ομαλοποιημένα κέρδη μειώνουν τη μεταβλητότητα των κερδών, τότε μικρότερη μεταβλητότητα κερδών συνεπάγεται μικρότερη διακύμανση στην τιμή της μετοχής, κάτι που μειώνει την μεταβλητότητα της απόδοσής της που είναι επιθυμητό από τη μεριά των επενδυτών. Ακόμη, χρησιμοποιώντας δείγμα τραπεζών στην Αυστραλία καταλήγουν ότι αυτές, προβαίνουν σε χειραγώγηση των κερδών μέσω των προβλέψεων για ζημίες δανείων, με τις εισηγμένες εμπορικές τράπεζες να χρησιμοποιούν εντατικότερα τέτοιες πρακτικές σε σχέση με τις μη-εισηγμένες.

Πέρα όμως από τα κίνητρα της αγοράς, η παρέμβαση που επιχειρείται από τις εποπτικές αρχές για λόγους εξισορρόπησης, μπορεί να οδηγήσει τις τράπεζες στην εκμετάλλευση αδυναμιών στην νομοθεσία προκειμένου να προβούν σε χειραγώγηση του λογιστικού τους αποτελέσματος. Οι Kilic, Lobo, Ranasinghe και Sivaramakrishnan (2012) ερευνούν κατά πόσο οι αυστηρές προϋποθέσεις σε ότι αφορά την αναγνώριση και την κατηγοριοποίηση που υιοθετεί το SFAS 133, «*Accounting for Derivative Instruments and Hedging Activities*» οδήγησε τις τράπεζες να βασίζονται περισσότερο στις προβλέψεις για ζημίες δανείων, προκειμένου να εξομαλύνουν τα κέρδη τους παρά στα παράγωγα. Καταλήγουν ότι οι Αμερικανικές τράπεζες χρησιμοποιούν τις προβλέψεις για ζημίες δανείων για να εξομαλύνουν το εισόδημά τους, όταν η νομοθεσία που αφορά τις λογιστικές γνωστοποιήσεις δυσχεραίνει τη χρήση παραγώγων για αυτό το σκοπό. Τέλος, συμπεραίνουν ότι η αυξημένη χρήση των προβλέψεων για ζημίες δανείων αλλοιώνει την δυνατότητα των προβλέψεων να εσωκλείουν πληροφόρηση για μελλοντικό πιστωτικό κίνδυνο καθώς και μελλοντικών αποδόσεων των τραπεζικών μετοχών.

Η εναλλαγή μεταξύ λογιστικών προτύπων βασισμένων σε κανόνες (rule-based) και λογιστικών προτύπων βασισμένων σε αρχές (principles-based), μπορεί να πυροδοτήσει

στρατηγικές εξομάλυνσης των κερδών εκ μέρους των τραπεζικών στελεχών. Καθώς τα λογιστικά πρότυπα παγκοσμίως τείνουν προς ένα σύστημα βασισμένο σε περισσότερους κανόνες και οι τραπεζικές εποπτικές αρχές σε πολλές χώρες μετατοπίζονται από το παραδοσιακό προκυκλικό-προληπτικό καθεστώς σε ένα πιο δυναμικό σύστημα προβλέψεων, πολιτικοί και ακαδημαϊκοί προβλέπουν ότι τέτοιες αλλαγές μπορεί να οδηγήσουν τα στελέχη να ασκήσουν την διακριτική τους ευχέρεια κυρίως στις προβλέψεις για ζημίες δανείων Ashraf, Hassan και Putnam (2014), εξετάζουν κατά πόσο οι αλλαγές στα λογιστικά πρότυπα και στην προληπτική στρατηγική των εποπτικών αρχών, επηρεάζουν τη χρήση των προβλέψεων για ζημίες δανείων με στόχο την εξομάλυνση των κερδών σε 7.343 τράπεζες 118 χωρών από το 1999 έως το 2010. Βρίσκουν ότι οι τράπεζες οι οποίες λειτουργούν σε καθεστώς λογιστικής βασιsmένης σε κανόνες, παρουσιάζουν μεγαλύτερη τάση να εξομαλύνουν τα κέρδη τους σε σχέση με τις τράπεζες οι οποίες λειτουργούν σε καθεστώς λογιστικής βασιsmένο σε αρχές. Συνεπείς με την ήδη υπάρχουσα βιβλιογραφία, εξετάζουν αρχικά μεμονωμένα τόσο την επίδραση που ασκούν οι αλλαγές του προληπτικού εποπτικού καθεστώτος στις προβλέψεις για ζημίες δανείων, όσο και την επίδραση που ασκούν οι αλλαγές στα λογιστικά πρότυπα στις προβλέψεις για ζημίες δανείων. Η τρίτη υπόθεση είναι απόρροια των προηγούμενων δύο, όπου αναλύουν τις κοινές επιδράσεις στις προβλέψεις για ζημίες δανείων και συνεπώς στα κίνητρα για εξομάλυνση του λογιστικού αποτελέσματος που προκαλούν οι αλλαγές και στα λογιστικά πρότυπα και στο προληπτικό εποπτικό πλαίσιο. Η λογική πίσω από αυτή την υπόθεση, ερείδεται στο ότι πολλές χώρες, οι οποίες χρησιμοποιούν τις εθνικά Γενικά Παραδεκτές Λογιστικές Αρχές, υποχρεωτικά αρχίζουν να μετακινούνται προς τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης και άρα τα λογιστικά τους πρότυπα συγκλίνουν προς ένα σύστημα λογιστικής καταγραφής περισσότερο αρχοκεντρικό. Επιπροσθέτως, ένα υποσύνολο αυτών των χωρών βρίσκεται στην διαδικασία μετάβασης από ένα προκυκλικό εποπτικό πλαίσιο, σε ένα δυναμικό σύστημα προβλέψεων ή αλλιώς σε ένα αντιπροκυκλικό σύστημα προβλέψεων.

Να μην παραληφθεί να αναφερθεί, η επίδραση προσωρινών-μεταβατικών οικονομικών γεγονότων στην στρατηγική εξομάλυνσης των κερδών που ακολουθούν τραπεζικά στελέχη. Οι Liu και Ryan (2006) συμπεραίνουν ότι οι αμερικανικές τράπεζες χρησιμοποιούν τις προβλέψεις για ζημίες δανείων κατά την διάρκεια της οικονομικής άνθισης της δεκαετίας του 1990 προκειμένου να χειραγωγήσουν τα κέρδη τους. Ο El Sood (2012) χρησιμοποιώντας δείγμα 878 Αμερικανικών εταιριών που ελέγχουν τράπεζες (bank holding companies) εξετάζουν την περίοδο 2001-2009 για ευρήματα που στηρίζουν στρατηγικές

εξομάλυνσης κερδών.Καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι οι τράπεζες επιταχύνουν τις προβλέψεις για ζημίες δανείων όταν διανύουν καλές περιόδους και όταν έχουν υψηλά κέρδη.

Τέλος σε ότι αφορά τους παράγοντες που ωθούν σε στρατηγικές εξομάλυνσης των κερδών στον τραπεζικό τομέα,εξετάζεται και η κουλτούρα όπως αυτή αντικατοπτρίζεται σε κάθε κοινωνία.Ιδιαίτερα οι τράπεζες που λειτουργούν σε κοινωνίες οι οποίες στηρίζουν την ανάληψη υψηλού κινδύνου και αυτός αποτελεί χαρακτηριστικό αυτών των κοινωνιών, παρατηρείται αυτές να σχηματίζουν σχετικά χαμηλές προβλέψεις τις καλές εποχές και υψηλές προβλέψεις τις κακές εποχές.Οι Kanagarethnam,Lobo και Yang (2004) χρησιμοποιώντας δεδομένα από διαφορετικές χώρες,εξετάζουν την σχέση με ανάμεσα σε τέσσερις διαστάσεις της εθνικής κουλτούρας και την ποιότητα του λογιστικού αποτελέσματος πριν την περίοδο της χρηματοοικονομικής κρίσης.Αυτό που παρατηρούν είναι ότι χώρες με νοοτροπία ανάληψης υψηλού ρίσκου έρχονται αντιμέτωπες με υψηλότερες απώλειες και προβλέψεις κατά την διάρκεια της παγκόσμιας χρηματοοικονομικής κρίσης.

Πολλές έρευνες εξετάζουν την αποτελεσματικότητα των μέτρων που λαμβάνονται για τον περιορισμό του φαινομένου της εξομάλυνσης κερδών.Για παράδειγμα, οι ρυθμίσεις που εισάγουν ή επεκτείνουν την αυστηρή λογιστική γνωστοποίηση, μπορούν να μειώσουν το εύρος των ευκαιριών που παρέχεται στα τραπεζικά στελέχη να δημοσιεύσουν ομαλοποιημένα κέρδη μέσω των προβλέψεων για ζημίες δανείων.Οι Leventis,Dimitropoulos, και Anandarajan (2011), εξετάζουν την στρατηγική εξομάλυνσης κερδών κατά την υποχρεωτική υιοθέτηση των Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης, ανάμεσα σε εισηγμένες ευρωπαϊκές τράπεζες και συμπεραίνουν τη μείωση των χειραγωγημένων κερδών μετά από αυτήν την υιοθέτηση.Καλύπτοντας μια περίοδο 10 ετών,πριν και μετά την εισαγωγή των Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης,χωρίζουν το δείγμα 91 εισηγμένων εμπορικών ευρωπαϊκών τραπεζών σε αυτές που τα ενσωμάτωσαν εγκαίρως και σε αυτές που καθυστέρησαν.Αυτό γιατί οι τράπεζες που προέβησαν νωρίς σε αλλαγές προσαρμογής στα πρότυπα μπορεί να έχουν διαφορετικά κίνητρα σε σχέση με αυτές που καθυστέρησαν.

Στην Αμερική οι Balla και Rose (2015),εξετάζουν κατά πόσο οι λογιστικοί περιορισμοί που εισάγονται από την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς της Αμερικής (US SEC) το 1998, είναι σε θέση να μειώσουν την εξομάλυνση των κερδών μέσω των προβλέψεων για ζημίες δανείων στις τράπεζες των Ηνωμένων Πολιτειών.Το συμπέρασμά τους είναι ότι μετά την ενίσχυση των

λογιστικών περιορισμών, η σχέση μεταξύ των προβλέψεων και του εισοδήματος για τις δημόσιες τράπεζες είναι περισσότερο αδύναμη, κάτι που δεν ισχύει για τις ιδιωτικές τράπεζες.

Ένας ακόμη περιορισμός που εξετάστηκε, σχετικά πρόσφατα, στο πλαίσιο της χειραγώγησης κερδών στον τραπεζικό κλάδο, είναι αυτός της θρησκευτικότητας. Οι Kanagarethnam, Lobo και Wang (2015) χρησιμοποιούν δείγμα από τράπεζες παγκοσμίως, προκειμένου να εξετάσουν πως επιδρά το διαφορετικό επίπεδο θρησκευτικότητας (με την έννοια της έντασης της πίστης), σε διαφορετικές χώρες στη χειραγώγηση κερδών. Δεδομένου ότι η θρησκεία είναι μια σημαντική πηγή ηθικών αξιών για τους πιστούς, μπορεί να αποτελεί καθοριστικό παράγοντα μείωσης του αναλαμβανόμενου ρίσκου και αποτροπής διαχείρισης του λογιστικού αποτελέσματος. Συνεπώς προβλέπουν ότι η διαχείριση κερδών είναι μειωμένη σε χώρες που μπορούν να χαρακτηριστούν ως βαθιά θρησκευόμενες. Τα συμπεράσματα δικαιώνουν την υπόθεσή τους, καθώς όπως προκύπτει από την ανάλυση μεταξύ των χωρών του δείγματος, η θρησκευτικότητα σχετίζεται αρνητικά με τη χειραγώγηση κερδών. Ακόμη ως προς τη χρήση των προβλέψεων για ζημίες δανείων, αυτή φαίνεται να είναι μειωμένη σε χώρες με πληθυσμό πιο κοντά σε κάποια θρησκεία. Θα ήταν αρκετά ενδιαφέρον να αναφερθεί η ανάπτυξη του μοντέλου που χρησιμοποιήθηκε και κυρίως η μέτρηση του βαθμού πίστης.

Στηριζόμενοι σε προγενέστερη βιβλιογραφία ορίζουν την θρησκευτικότητα-πίστη ως αξία που εμπεριέχει τρία στοιχεία. Το πρώτο είναι το γνωστικό στοιχείο που σχετίζεται με τα θρησκευτικά πιστεύω, το δεύτερο είναι το στοιχείο της συναίσθησης που προκαλεί συναισθηματικά τους ανθρώπους και το τρίτο στοιχείο είναι το συμπεριφορικό το οποίο σχετίζεται με θρησκευτικές πράξεις όπως προσευχή, συμμετοχή σε θρησκευτικές τελετουργίες και άλλα. Βασίζόμενοι λοιπόν στις ανωτέρω θρησκευτικές εκφάνσεις, διαμορφώνουν ένα ερωτηματολόγιο τριών ερωτήσεων τις απαντήσεις των οποίων αντλούν από τη βάση δεδομένων του World Values Survey. Η πρώτη ερώτηση είναι «θα χαρακτήριζες τον εαυτό σου σαν θρησκευόμενο άτομο;». Η δεύτερη είναι «πόσο σημαντική είναι η θρησκεία σου στη ζωή σου ;» και η τρίτη «πόσο συχνά παρευρίσκεσαι σε θρησκευτικές εκδηλώσεις ;».

Στο ίδιο μήκος κύματος κινούνται οι Taktak, Zouari και Boudriaga (2010), οι οποίοι σε δείγμα 66 ισλαμικών τραπεζών την περίοδο 2001-2006, δεν βρίσκουν ευρήματα που να υποστηρίζουν τη χρήση προβλέψεων για ζημίες δανείων με σκοπό την εξομάλυνση

κερδών. Το 2014 οι Farook, Hassan και Clinch (2014), εξετάζουν κατά πόσο υφίστανται σημαντικές διαφορές στο ύψος των προβλέψεων για ζημίες δανείων μεταξύ των ισλαμικών τραπεζών και των μη ισλαμικών τραπεζών. Υποθέτοντας ότι οι προβλέψεις αυτές θα έχουν σχέση με την έκταση της διοίκησης σε ότι αφορά την κατανομή του κέρδους, καταλήγουν ότι οι ισλαμικές τράπεζες με συνέπεια καταγράφουν μικρότερες προβλέψεις δανείων σε σχέση με τις συμβατικές τράπεζες.

Επιπλέον η υψηλή ποιότητα του ελέγχου μπορεί να περιορίσει την έκταση της εξομάλυνσης κερδών καθώς η παρουσία των Big-4 ελεγκτικών εταιριών θεωρείται αντικατοπτρισμός της ύψιστης ελεγκτικής ποιότητας και άρα αποθαρρύνει τυχόν καίριοσκοπική χειραγώγηση των λογιστικών κερδών (DeAngelo, 1981). Οι Kanagaretnam, Lim και Lobo (2010) συμπεραίνουν ότι τα τραπεζικά ιδρύματα τα οποία ελέγχονται από ελεγκτές των Big-4 καταφεύγουν σε μικρότερο βαθμό σε τεχνικές εξομάλυνσης κερδών.

3.2.5 ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΖΗΜΙΕΣ ΔΑΝΕΙΩΝ ΩΣ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ «ΔΙΑΜΑΧΗΣ» ΜΕΤΑΞΥ ΕΠΟΠΤΙΚΩΝ ΑΡΧΩΝ ΚΑΙ ΛΟΓΙΣΤΙΚΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΩΝ-ΕΠΙΤΡΟΠΩΝ

Ένα αναδυόμενο πεδίο στην έρευνα των προβλέψεων για ζημίες δανείων είναι η διαμάχη-αντιπαράθεση ανάμεσα στους προληπτικούς ρυθμιστικούς στόχους και τους στόχους των λογιστικών προτύπων (Gaston, Song, 2014).

Μετά την χρηματοπιστωτική κρίση του 2008, οι τραπεζικές εποπτικές αρχές απαιτούν από τις τράπεζες να λαμβάνουν μεγαλύτερης έντασης προληπτικά μέτρα σε σχέση με τις προβλέψεις, ήτοι να σχηματίζουν επαρκείς προβλέψεις για ζημίες δανείων ακόμα και όταν ο αναμενόμενος πιστωτικός κίνδυνος είναι χαμηλός. Με αυτόν τον τρόπο, τα αποθέματα για ζημίες δανείων θα χρησιμοποιούνται τις κακές εποχές, απορροφώντας τις αντίστοιχες ζημίες (FSF, 2009). Η πρακτική σχηματισμού προβλέψεων σε μεγαλύτερο βαθμό από τον αναμενόμενο πιστωτικό κίνδυνο, είναι συνεπής με τους αντικειμενικούς στόχους των εποπτικών αρχών, αυτών της ασφάλειας και σταθερότητας του τραπεζικού συστήματος ωστόσο έρχεται σε πλήρη αντίθεση με τα λογιστικά πρότυπα όπως αυτά διαμορφώνονται από τις Λογιστικές Επιτροπές. Η κριτική τους ερείδεται στο γεγονός ότι μια τέτοια πρακτική αποτελεί χειραγώγηση των λογιστικών αριθμών, μειώνοντας την αξιοπιστία των

εκτιμήσεων που αφορούν τις προβλέψεις για ζημίες δανείων όπως αυτές δημοσιεύονται στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις και άρα παραπλανούν ενδιαφερόμενα μέρη και αναλυτές. Τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα και τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης αντίκεινται στο σχηματισμό προβλέψεων για ζημίες δανείων που έχουν ελάχιστη πιθανότητα να πραγματοποιηθούν, ενώ επιτρέπουν μόνο τον σχηματισμό προβλέψεων για ζημίες δανείων που είναι περισσότερο πιθανό να πραγματοποιηθούν, εφόσον το ύψος της ζημιάς μπορεί να εκτιμηθεί σε εύλογο βαθμό. Το σκεπτικό πίσω από αυτήν την μεθοδολογία είναι να αποτραπεί η χρήση των προβλέψεων για ζημίες δανείων από τις τράπεζες ως μέσο διαχείρισης κερδών.

3.2.6 ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΖΗΜΙΕΣ ΔΑΝΕΙΩΝ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ

Η υπόθεση διαχείρισης κεφαλαίου μέσω των προβλέψεων για ζημίες δανείων εξετάζει κατά πόσο οι τράπεζες αυξάνουν τις προβλέψεις τους, όταν τα εποπτικά ίδια κεφάλαια δεν επαρκούν και με αυτόν τον τρόπο τα εξισορροπούν (Bonin, Kosak, 2013), καθώς και αν οι τράπεζες μεταβάλουν το μέγεθος των προβλέψεων προκειμένου να πετύχουν τις ελάχιστες απαιτήσεις αναφορικά με τα εποπτικά κεφάλαια (Ahmed, Takeda, Thomas, 1998).

Η εργασία των Ahmed, Takeda και Thomas (1998), θεωρείται βασική στην βιβλιογραφία που αφορά την διαχείριση κεφαλαίου. Χρησιμοποιούν δείγμα 113 τραπεζών των ΗΠΑ περιόδου 1986-1995 και βρίσκουν ότι αυτές χρησιμοποιούν τις προβλέψεις για ζημίες δανείων για να επιτύχουν τις ελάχιστες εποπτικές απαιτήσεις στα κεφάλαιά τους. Καθώς το χρονικό διάστημα στο οποίο εξετάζεται η χειραγώγηση κεφαλαίου είναι πολύ σημαντικό λόγω του ισχύοντος κάθε φορά εποπτικού πλαισίου, πρέπει να αναφερθεί ότι το 1990 η αλλαγή στις ρυθμίσεις που αφορούν την κεφαλαιακή επάρκεια των τραπεζών μεταβάλλει σημαντικά τα κίνητρα διαχείρισης κερδών και εποπτικών κεφαλαίων μέσω των προβλέψεων για ζημίες δανείων. Αυτό επιτρέπει στους Ahmed, Takeda και Thomas (1998) να εξετάσουν με μεγαλύτερη ακρίβεια την υπόθεση χειραγώγησης κεφαλαίου και κερδών.

Για τους σκοπούς της έρευνας οι πιο σημαντικές αλλαγές είναι η αφαίρεση του αποθεματικού των προβλέψεων για ζημίες δανείων από τα βασικά κεφάλαια (Tier 1 capital) καθώς και ο περιορισμός στη χρήση τους γενικότερα στη διαμόρφωση του εποπτικού

κεφαλαίου. Η απαλοιφή του αποθεματικού των προβλέψεων από τα βασικά κεφάλαια συνεπάγεται ότι η αύξηση κατά 1 χρηματική μονάδα στα αποθεματικά των προβλέψεων μειώνει τα βασικά κεφάλαια κατά το ποσό των προβλέψεων μετά φόρων. Ωστόσο τα αποθεματικά των προβλέψεων λογίζονται ακόμη ως μέρος των συμπληρωματικών κεφαλαίων (Tier 2 capital), εφόσον αυτά δεν ξεπερνούν το 1.25% των σταθμισμένων με βάση τον κίνδυνο στοιχείων του ενεργητικού, και συνεπώς η αύξησή τους αυξάνει τα συμπληρωματικά κεφάλαια και άρα το σύνολο των εποπτικών κεφαλαίων. Έτσι λοιπόν η αύξηση των προβλέψεων για ζημίες δανείων έχει αντίθετες επιδράσεις στα βασικά και συμπληρωματικά κεφάλαια. Με βάση τα παραπάνω οι Ahmed, Takeda και Thomas (1998) υποθέτουν ότι η σχέση μεταξύ του εποπτικού κεφαλαίου και των προβλέψεων θα είναι λιγότερο αρνητική σε σχέση με το παλαιότερο ρυθμιστικό πλαίσιο.

Επιπλέον εξετάζουν για αλλαγές μεταξύ προβλέψεων και κεφαλαίου τόσο μεταξύ των τραπεζών που πολύ πιθανόν να διαφέρουν σε όρους κόστους παραβίασης των κεφαλαιακών απαιτήσεων, όσο και μεταξύ των τραπεζών με διαφορετικά κίνητρα χειραγώγησης κεφαλαίου στο νέο εποπτικό πλαίσιο μέσω των προβλέψεων για ζημίες δανείων. Συγκεκριμένα τράπεζες οι οποίες αντιμετωπίζουν υψηλότερα κόστη παραβίασης κεφαλαιακών απαιτήσεων πιθανότερα έχουν μεγαλύτερα κίνητρα να χειραγωγήσουν το κεφάλαιό τους. Για παράδειγμα τράπεζες οι οποίες μεγεθύνονται μέσω συγχωνεύσεων και εξαγορών, πρέπει να εξασφαλίσουν έγκριση για τις συναλλαγές αυτές από τις εποπτικές αρχές. Η κεφαλαιακή επάρκεια αποτελεί σημαντικό κριτήριο για την έγκριση της συγχώνευσης, αν αναλογιστεί κανείς το γεγονός ότι επιβάλλονται αυστηρότερα κριτήρια που αφορούν το εποπτικό κεφάλαιο στις τράπεζες που μεγεθύνονται μέσω συγχωνεύσεων και εξαγορών. Παρόμοια είναι και η κατάσταση κατά την οποία μια τράπεζα αδυνατεί ή επιτυγχάνει οριακά τις κεφαλαιακές απαιτήσεις καθώς και σε αυτήν την περίπτωση δεν μπορεί να δεχτεί περισσότερες καταθέσεις ή να χορηγήσει δάνεια. Συνεπώς αναμένεται μεγαλύτερη έκταση του φαινομένου χειραγώγησης κεφαλαίου σε τράπεζες οι οποίες αντιμετωπίζουν σχετικά υψηλότερα κόστη παραβίασης των κεφαλαιακών απαιτήσεων.

Ως προς το μοντέλο που χρησιμοποιείται αυτό περιλαμβάνει μεταβλητές που σχετίζονται με το κανονικό κομμάτι των δεδουλευμένων των προβλέψεων για ζημίες δανείων όπως την μεταβολή στα μη εξυπηρετούμενα δάνεια, τη μεταβολή στην τυπική απόκλιση των τραπεζικών περιουσιακών στοιχείων και τη μεταβολή των πτωχευμένων επιχειρήσεων. Επίσης χρησιμοποιείται ο δείκτης των βασικών εποπτικών κεφαλαίων προ αποθεματικού προβλέψεων για ζημίες δανείων προς το ελάχιστο απαιτούμενο εποπτικό

κεφάλαιο. Σε περίπτωση που οι τράπεζες χρησιμοποιούν τις προβλέψεις για ζημίες δανείων για την αύξηση του εποπτικού κεφαλαίου, τότε ο συντελεστής του δείκτη λαμβάνει αρνητική τιμή.

Προγενέστερες έρευνες καταλήγουν σε αντικρουόμενα αποτελέσματα ως προς τη χρήση των προβλέψεων και τη χειραγώγηση κεφαλαίου. Η Moyer (1990) εξετάζει τα κίνητρα των στελεχών σε εμπορικές τράπεζες να μειώσουν τα εποπτικά κόστη τα οποία επιβάλλονται όταν ο δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας είναι κάτω από το κατώτατο επιτρεπτό όριο και επιβεβαιώνει την αρνητική σχέση μεταξύ των προβλέψεων για ζημίες δανείων και των κεφαλαιακών δεικτών.

Στα ίδια συμπεράσματα καταλήγουν και οι Beatty, Chamberlain και Magliolo (1995), οι οποίοι εξετάζουν τυχόν μεταβολές της χρονικής στιγμής και του μεγέθους των συναλλαγών όπως για παράδειγμα πωλήσεις παγίων, προβλέψεις για ζημίες δανείων και άλλων που διενεργούν οι τράπεζες, προκειμένου να επιτύχουν κεφαλαιακούς, φορολογικούς στόχους καθώς και στόχους κέρδους-αποδοτικότητας. Σε αντίθεση όμως με τη Moyer (1990) η οποία υποθέτει ότι όταν τα διοικητικά στελέχη χειραγωγούν, για παράδειγμα με στόχο την επίτευξη κεφαλαιακών στόχων, αυτός αποτελεί τον μοναδικό και έτσι θεωρούν όλες τις άλλες αποφάσεις σταθερές, οι Beatty, Chamberlain και Magliolo (1995) επιτρέπουν την ταυτόχρονη επίτευξη και των τριών στόχων. Έτσι λοιπόν, υποθέτουν ότι κάθε χρόνο τα στελέχη των τραπεζών έρχονται αντιμέτωποι με ένα πρόβλημα ελαχιστοποίησης κόστους το οποίο συμπεριλαμβάνει το κόστος απόκλισης από το βασικό εποπτικό κεφάλαιο, τα κόστη απόκλισης από στόχους φορολογικούς και κερδοφορίας καθώς και το κόστος άσκησης διακριτικής ευχέρειας στα δεδουλευμένα των προβλέψεων για ζημίες δανείων, συναλλαγών όπως πώληση παγίων και η έκδοση μετοχών.

Η λύση σε αυτό το πρόβλημα βασίζεται σε ένα σύστημα πέντε εξισώσεων, μία για κάθε ιδανικό επίπεδο των πέντε ανεξάρτητων μεταβλητών στις οποίες η διοίκηση μπορεί να ασκήσει κρίση προκειμένου να επιτύχει τους τρεις συχνά αντικρουόμενους στόχους της. Συγκεκριμένα αυτές οι μεταβλητές είναι τα ανεπίδεκτης εισπράξεως δάνεια (loan charge-offs), οι προβλέψεις για ζημίες δανείων (loan loss provisions), διάφορα κέρδη/ζημίες (miscellaneous gains /losses), κέρδη από συνταξιοδοτικά δάνεια (gains on settling pension plans) και έκδοση αξιογράφων (issuances of securities).

Ως προς τα κεφαλαιακά κίνητρα, θεωρούν ότι προκύπτουν λόγω της τραπεζικής εποπτείας η οποία είναι βασισμένη σε λογιστικούς δείκτες. Το δείγμα των 752 τραπεζών καλύπτει τη

χρονική περίοδο 1987-1990 οπότε και οι τράπεζες υποχρεούνται να διατηρούν τον δείκτη βασικών κεφαλαίων στο 5.5%. Έτσι προσεγγίζοντας το 5.5% αυξάνεται η πιθανότητα εποπτικής παρέμβασης και το αντίστοιχο κόστος, ενώ ξεπερνώντας το 5.5% αυξάνει το κόστος καθώς δεσμεύονται κεφάλαια που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν είτε για μεγέθυνση της τράπεζας είτε ως απόδοση στους επενδυτές. Προκύπτει λοιπόν ότι τα τραπεζικά στελέχη έχουν κίνητρα να χρησιμοποιήσουν τις προβλέψεις για ζημίες δανείων ώστε να εξισορροπήσουν αναμενόμενα ρυθμιστικά-εποπτικά κόστη με το κόστος ευκαιρίας πλεονάζοντος κεφαλαίου.

Γενικά συμπεραίνουν ότι ο χαρακτηρισμός δανείων ως ανεπίδεκτα εισπράξεως, ο σχηματισμός προβλέψεων και η απόφαση για έκδοση αξιογράφων γίνονται ταυτόχρονα, καθώς όπως φαίνεται αυτή η αλληλεπίδραση προκύπτει από τη χρήση για τη χειραγώγηση κεφαλαιακών δεικτών. Ειδικότερα για τις προβλέψεις για ζημίες δανείων και τα ανεπίδεκτη εισπράξεως δάνεια, οι τράπεζες φαίνεται να τα χρησιμοποιούν περισσότερο για να διαχειριστούν το κεφάλαιό τους παρά για να απεικονίσουν την ποιότητα του δανειακού χαρτοφυλακίου τους.

Από την άλλη οι Collins, Shackelford και Wahlen (1995) δεν βρίσκουν καμία απόδειξη που να στηρίζει την υπόθεση της χειραγώγησης κεφαλαίου. Επίσης, οι Leventis, Dimitropoulos και Anandarajan (2012) οι οποίοι, μεταξύ άλλων εξετάζουν και το φαινόμενο της χειραγώγησης κεφαλαίου μέσω των προβλέψεων στις ευρωπαϊκές τράπεζες πριν και μετά την υιοθέτηση των ΔΠΧΠ, καταλήγουν ότι αυτή δε μπορεί να χαρακτηριστεί ως σημαντική σε καμιά από τις δύο περιόδους. Σε πιο πρόσφατη έρευνα οι Curcio και Hasan (2015) ερευνούν την σχέση μεταξύ των προβλέψεων για ζημίες δανείων και της διαχείρισης κερδών στο πλαίσιο της κεφαλαιακής επάρκειας, συγκρίνοντας τραπεζικά ιδρύματα στην Ευρώπη με τραπεζικά ιδρύματα εκτός αυτής. Συμπεραίνουν ότι, μετά την πρόσφατη χρηματοπιστωτική κρίση οι ευρωπαϊκές τράπεζες είναι περισσότερο συνειδητοποιημένες, όσον αφορά την ποιότητα του δανειακού τους χαρτοφυλακίου και δε χρησιμοποιούν τις προβλέψεις για κερδοσκοπικούς λόγους σε αντίθεση με τραπεζικά ιδρύματα εκτός Ευρώπης.

Τέλος, οι Ozili και Outa (2017) καταλήγουν ότι δεν είναι σαφές, αν η μεταβολή των προβλέψεων για ζημίες δανείων οφείλεται κυρίως σε αλλαγές στο ειδικό ή κυρίως σε αλλαγές στο γενικό μέρος των προβλέψεων. Με άλλα λόγια ενώ οι τράπεζες μπορεί να υπερεκτιμούν (υποεκτιμούν) τις προβλέψεις για ζημίες δανείων όταν είναι υποκεφαλαιοποιημένες (υπερκεφαλαιοποιημένες), δεν μπορεί να διευκρινιστεί αν η

σημαντική αύξηση (μείωση) στις προβλέψεις στοχεύει στις ειδικές προβλέψεις, στις γενικές ή και στις δύο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

4.ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΜΕΛΕΤΗΣ

4.1.ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ

Ο σκοπός της παρούσας έρευνας, είναι να εξετάσει την σχέση μεταξύ του νέου κανονιστικού πλαισίου και της λογιστικής, χειραγώγησης κερδών και κεφαλαίου. Η βελτίωση της ποιότητας των κερδών και των σχέσεων εμπιστοσύνης μεταξύ των δημόσιων οργανισμών και της κοινωνίας (political cost theory), των μετόχων (agency theory) και των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων (capital need theory) μπορεί να μειώσει τις πρακτικές διαχείρισης κερδών, κυρίως μέσω της ομαλοποίησης των κερδών, διασφαλίζοντας την αποδοτική κατανομή του κεφαλαίου, καθώς και του περιορισμού της διαχείρισης κεφαλαίου προκειμένου να επιτύχει τους στόχους της κεφαλαιακής επάρκειας.

Συγκεκριμένα, εξετάζεται κατά πόσο η υιοθέτηση ενός ενοποιημένου κανονιστικού πλαισίου εντός της Ευρώπης μπορεί να επηρεάσει την πρόθεση των στελεχών αναφορικά με την διαχείριση των κερδών μέσω των προβλέψεων για ζημίες δανείων. Καθώς, οι νέοι ρυθμιστικοί κανόνες απαιτούν μεγαλύτερο βαθμό γνωστοποίησης πλέον των ποιοτικότερων και υψηλότερων κεφαλαίων, αυτοί θα μπορούσαν να αποθαρρύνουν τη χειραγώγηση μέσω των δεδουλευμένων κονδυλίων.

Συνοπτικά, η εφαρμογή του Ενιαίου Εγχειριδίου Κανόνων αυξάνει την ποιότητα των λογιστικών κερδών μειώνοντας τα κίνητρα της διοίκησης να προβούν σε πολιτικές εξομάλυνσης κερδών. Έτσι, διατυπώνουμε την εξής υπόθεση:

H: Η επίδραση του νέου ρυθμιστικού πλαισίου αποθαρρύνει τη χειραγώγηση δεδουλευμένων μειώνοντας τα διοικητικά κίνητρα που οδηγούν σε τεχνικές income smoothing και διαχείρισης κεφαλαίου.

4.2.ΕΠΙΛΟΓΗ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ

Για τον έλεγχο της υπόθεσης, εκτιμούμε μη κανονικά δεδουλευμένα πριν και μετά την υιοθέτηση του Single Rulebook. Έτσι θεωρούμε τα έτη 2011, 2012, 2013 ως έτη πριν την εισαγωγή του Ενιαίου Εγχειριδίου Κανόνων και τα έτη 2014, 2015, 2016, 2017 ως τα έτη μετά την εισαγωγή. Το δείγμα αποτελείται από εισηγμένες τράπεζες εντός της Ευρωπαϊκής

Ένωσης. Για να συμπεριληφθεί μια εταιρία στο εξεταζόμενο δείγμα, πρέπει να συντρέχουν σωρευτικά οι εξής προϋποθέσεις:

- Να είναι εισηγμένη σε μια χρηματιστηριακή αγορά.
- Να δραστηριοποιείται στον τραπεζικό κλάδο.
- Να διαθέτει τα κεντρικά της σε κράτος-μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Από το τελικό δείγμα εξαιρούνται οι τράπεζες οι οποίες λειτουργούν στην Κροατία καθώς αυτή έγινε επίσημα κράτος-μέλος της Ε.Ε. την 1^η Ιουλίου του 2013. Επίσης, εξαιρούνται τράπεζες με ελλιπή λογιστικά στοιχεία. Έτσι το τελικό δείγμα αποτελείται από 59 εισηγμένες τράπεζες της Ευρωπαϊκής Ένωσης οι οποίες λειτουργούν το χρονικό διάστημα 2011-2017 με σύνολο παρατηρήσεων 413 (59 x 7 = 413).

Τα δεδομένα των μεταβλητών, αντλήθηκαν από την βάση δεδομένων Datastream και τα μοντέλα παλινδρόμησης έχουν αναλυθεί με το “Analysis ToolPak” του Microsoft Excel. Επίσης οδηγός της παρούσας έρευνας στα οικονομετρικά μοντέλα αποτέλεσε η έρευνα «Does the New European Banking Regulation discourage Earnings Management?» των Giuseppe Di Martino, Grazia Dicuonzo, Graziana Galeone & Vittorio Dell’Atti, όπως αυτή δημοσιεύτηκε στο International Business Research; Vol. 10, No. 10; 2017 ISSN 1913-9004 E-ISSN 1913-9012.

Ακόμη σε ότι αφορά τις παλινδρομήσεις, αυτές διενεργήθηκαν με τη μέθοδο Pooled-OLS δηλαδή αν και πρόκειται για δυναμικά διαστρωματικά στοιχεία (Panel Data) αυτά αντιμετωπίστηκαν σαν απλά διαστρωματικά στοιχεία. Το σκεπτικό είναι ότι καθώς η έρευνα αφορά εισηγμένες τράπεζες στην Ευρωπαϊκή Ένωση ο βαθμός ομοιογένειας είναι μεγάλος (αφού ο τραπεζικός κλάδος από μόνος του είναι αρκετά εποπτευόμενος χωρίς αποκλίσεις εντός του ενωσιακού δικαίου) και έτσι τυχόν ατομικές επιδράσεις θα είναι αμελητέες. Επίσης σε αντίθεση με την εργασία στην οποία βασίστηκε η παρούσα διπλωματική δεν εξετάσθηκε η προκυκλικότητα και άρα δεν λήφθηκαν υπόψιν επιδράσεις του ΑεγχΠ της κάθε χώρας στις προβλέψεις για ζημίες δανείων.

4.3. ΜΕΤΑΒΛΗΤΕΣ-ΥΠΟΔΕΙΓΜΑ

Συνεπής με προγενέστερη έρευνα (Kim & Kross, 1998; Beaver & Engel, 1996; Beatty, Chamberlain & Magliolo, 1995; Wahlen, 1994), η παρούσα εργασία διεξάγει την έρευνα σε δύο στάδια χρησιμοποιώντας την προσέγγιση της χειραγώγησης των δεδουλευμένων

προκειμένου να εξακριβώσει την επίδραση του Ενωσιακού κανονισμού στην ποιότητα των λογιστικών κερδών. Τα διοικητικά στελέχη, ασκώντας την διακριτική τους ευχέρεια καθορίζουν μέρος των δεδουλευμένων βασιζόμενοι σε μελλοντικά γεγονότα και προβλέψεις. Ωστόσο, οι εξωτερικοί χρήστες των οικονομικών καταστάσεων δεν είναι σε θέση να αναγνωρίσουν τη χειραγώγηση των κερδών η οποία ερείδεται στη λογιστική των δεδουλευμένων (Call, Cheng & Miao, 2014; Cassel, Myers & Seidel, 2015). Έτσι το μέρος των δεδουλευμένων που εναπόκειται στην διακριτική ευχέρεια της διοίκησης αποτελεί ένα χρήσιμο μέτρο της ποιότητας των χρηματοοικονομικών καταστάσεων καθώς και μια σημαντική μεταβλητή της διαχείρισης κερδών (Warfield, Wild & Wild, 1995).

Το σκεπτικό είναι ότι, όσο υψηλότερο είναι το μέρος των δεδουλευμένων που υπόκειται στην διακριτική ευχέρεια της διοίκησης, τόσο χαμηλότερα αναμένονται τα μελλοντικά κέρδη και οι αποδόσεις των μετοχών. Στον τραπεζικό κλάδο η μεγαλύτερη προσοχή δίδεται σε συγκεκριμένα δεδουλευμένα και ειδικότερα στις προβλέψεις για ζημίες δανείων (McNichols & Wilson, 1988). Αυτές επηρεάζουν σημαντικά την χρηματοοικονομική απόδοση της τράπεζας, όπως επίσης και τις κεφαλαιακές απαιτήσεις όπως αυτές επιβάλλονται από τις εποπτικές και ρυθμιστικές αρχές.

Έτσι αφού οι προβλέψεις για ζημίες δανείων (LLP) αποτελούνται από το μέρος των προβλέψεων που δεν υπόκειται στην διακριτική ευχέρεια της διοίκησης (Non-discretionary Loan Loss Provision-NLLP) και το μέρος των προβλέψεων για ζημίες δανείων που υπόκειται στην διακριτική ευχέρεια της διοίκησης (Discretionary Loan Loss Provision-DLLP), πρέπει να αναγνωρισθεί το μη αναμενόμενο συστατικό του συνόλου των δεδουλευμένων όπως επίσης και το μέρος των προβλέψεων για ζημίες δανείων που δεν υπόκειται στην ευχέρεια της διοίκησης (NLLP) ώστε να εκτιμηθεί το μέρος των προβλέψεων για ζημίες δανείων που υπόκειται στην διακριτική ευχέρεια της διοίκησης (DLLP) (Dong, Liu & Hu, 2012).

Στο πρώτο στάδιο, εξετάζεται η σχέση του συνόλου των προβλέψεων για ζημίες δανείων (LLP) και των ερμηνευτικών μεταβλητών, οι οποίες σχετίζονται με το μέρος των προβλέψεων για ζημίες δανείων που δεν υπόκειται στην διακριτική ευχέρεια της διοίκησης (NLLP) (Kanagaretnam et al., 2003; Kwak et al., 2009; Beaver & Engel, 1996; McNichols & Wilson, 1988):

$$LLP_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 NPL_{i,t-1} + \beta_2 CHNPL_{i,t} + \beta_3 CHLOAN_{i,t} + \varepsilon_i \quad (1)$$

όπου:

i , μια συγκεκριμένη τράπεζα.

t , έτος-χρήση , (2011,2012, 2013, 2014, 2015,2016,2017).

$LLP_{i,t}$, οι προβλέψεις για ζημίες δανείων για την τράπεζα i τη χρήση t .

$NPL_{i,t-1}$, τα μη-εξυπηρετούμενα δάνεια για την τράπεζα i τη χρήση $t-1$ προς το σύνολο του ενεργητικού.

$CHNPL_{i,t}$, η μεταβολή των μη-εξυπηρετούμενων δανείων για την τράπεζα i τη χρήση t , η οποία υπολογίζεται ως τα μη-εξυπηρετούμενα δάνεια για την τράπεζα i τη χρήση t μείον τα μη-εξυπηρετούμενα δάνεια για την τράπεζα i τη χρήση $t-1$ προς το σύνολο του ενεργητικού.

$CHLOAN_{i,t}$, η μεταβολή του χαρτοφυλακίου των δανείων για την τράπεζα i τη χρήση t , η οποία υπολογίζεται ως το σύνολο των δανείων για την τράπεζα i τη χρήση t μείον το σύνολο των δανείων για την τράπεζα i τη χρήση $t-1$ προς το σύνολο του ενεργητικού.

Στο δεύτερο στάδιο, χρησιμοποιούνται τα κατάλοιπα της πρώτης παλινδρόμησης (1) ως μέτρο των δεδουλευμένων που υπόκεινται στην διακριτική ευχέρεια της διοίκησης (DLLP) για την έρευνα τυχόν χειραγώγησης δεδουλευμένων.

$$DLLP_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 EBTLLP_{i,t} + \beta_2 SIZE_{i,t} + \beta_3 CAR_{i,t} + \beta_4 REFORM + \varepsilon_i \quad (2)$$

όπου,

i , μια συγκεκριμένη τράπεζα.

t , έτος-χρήση , (2012, 2013, 2014, 2015, 2016).

$DLLP_{i,t}$, κατάλοιπα της πρώτης παλινδρόμησης (1).

$EBTLLP_{i,t-1}$, κέρδη προ φόρων και προβλέψεων για την τράπεζα i τη χρήση $t-1$ προς το σύνολο του ενεργητικού.

$SIZE_{i,t}$, ο φυσικός λογάριθμος του συνόλου του ενεργητικού για την τράπεζα i τη χρήση t .

$CAR_{i,t}$, ο δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας για την τράπεζα i τη χρήση t .

REFORM, μια ψευδομεταβλητή, η οποία ισούται με 0 την περίοδο πριν την εισαγωγή του Single Rulebook (2011, 2012, 2013) και με 1 την περίοδο μετά την εισαγωγή του Single Rulebook (2014, 2015, 2016, 2017).

Η στάθμιση των μεταβλητών *LLP*, *NPL*, *CHNPL*, *CHLOAN*, *EBTLLP* με το σύνολο του ενεργητικού, εξυπηρετεί στη μείωση της ετεροσκεδαστικότητας λόγω διαφορών στο μέγεθος μεταξύ των τραπεζών. Αναφορικά με την ποιότητα των κερδών, χρησιμοποιούνται μεταβλητές όπως αυτές παρατηρούνται σε προγενέστερη βιβλιογραφία όπως οι *EBTLLP*, *SIZE* και *CAR*.

Ο συντελεστής της απόδοσης *EBTLLP* βασίζεται στην ιδέα ότι οι managers τείνουν να ασκούν την διακριτική τους ευχέρεια στις προβλέψεις για ζημίες δανείων, όταν η τρέχουσα κερδοφορία είναι χαμηλή (Doyle, Ge & Mcvay, 2007).

Αναφορικά με τη μεταβλητή *SIZE*, δεν είναι αρκετά σαφές το πώς επηρεάζει το φαινόμενο της διαχείρισης κερδών, ωστόσο μικρότερες επιχειρήσεις τείνουν να εμφανίζουν χαμηλότερη ποιότητα κερδών λόγω των σχετικά πιο αδύναμων-ανεπαρκών συστημάτων εσωτερικού ελέγχου (AshBaugh-Skaife, Collins & Kinney, 2007).

Ο συντελεστής *CAR* (Capital Adequacy Ratio-Tier 1), διευκολύνει στην διαπίστωση του βαθμού χειραγώγησης κεφαλαίου ανάλογα με το ύψος του εποπτικού κεφαλαίου κάθε τραπεζικού ιδρύματος. Δηλαδή, εάν οι τράπεζες με χαμηλό δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας και άρα υποκεφαλαιοποιημένες, χρησιμοποιούν τις προβλέψεις για ζημίες δανείων προκειμένου να αποφύγουν κυρώσεις λόγω μη συμμόρφωσης στους προληπτικούς κανόνες σε εποπτικό επίπεδο. Αυτό που αναμένεται είναι ο νέος Ευρωπαϊκός τραπεζικός κανονισμός να αποθαρρύνει την διαχείριση κεφαλαίου καθώς ενισχύει την ποιότητα του εποπτικού κεφαλαίου.

Τέλος, η επίδραση του νέου κανονισμού εισάγεται μέσω της ψευδομεταβλητής *REFORM*, η οποία λαμβάνει τις τιμές 0 και 1, για έτη πριν και μετά την υιοθέτησή του.

Πλέον των παραπάνω εξισώσεων, προστίθεται μια τρίτη με την οποία ελέγχεται και επαληθεύεται η ακρίβεια των ευρημάτων, η οποία ακολουθεί την πρακτική των Kanagarethnam et al. (2003) :

$$LLP_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 NPL_{i,t-1} + \beta_2 CHNPL_{i,t} + \beta_3 CHLOAN_{i,t} + \beta_4 EBTLLP_{i,t} + \beta_5 SIZE_{i,t} + \beta_6 CAR_{i,t} + \beta_7 REFORM + \varepsilon_i \quad (3)$$

Πιν.1 Μεταβλητές		
	Περιγραφή	Αναμενόμενη Σχέση Μεταβλητών
NPL	Μη-Εξυπηρετούμενα Δάνεια	+
CHNPL	Μεταβολές στα Μη-Εξυπηρετούμενα Δάνεια	+
CHLOAN	Μεταβολές στο Σύνολο των δανείων	+
EBTLLP	Κέρδη προ Φόρων και Προβλέψεων για ζημίες δανείων	+
SIZE	Φυσικός Λογάριθμος του Συνόλου του Ενεργητικού	-
CAR	Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας	-
REFORM	Ψευδομεταβλητή 0 (2011-2012-2013); 1 (2014-2015- 2016-2017)	-

4.4.ΕΥΡΗΜΑΤΑ

Ο δεύτερος πίνακας (Πιν.2) εμφανίζει τις τιμές της περιγραφικής στατιστικής, όπως αυτές προέκυψαν από το Πακέτο Ανάλυσης του Microsoft Excel. Οι προβλέψεις για ζημίες δανείων αποτελούν κατά μέσο όρο το 0,80% του συνόλου του ενεργητικού των τραπεζών, κυμαινόμενες σε ένα εύρος με τη μέγιστη τιμή να φτάνει το 6,66% του συνόλου του ενεργητικού. Από την άλλη, τα μη- εξυπηρετούμενα δάνεια έχουν μέση τιμή 6,30% του συνόλου του ενεργητικού με εύρος τιμών από 0,01% έως 59,28% του συνόλου του ενεργητικού. Να σημειωθεί ότι τη μέγιστη τιμή των μη-εξυπηρετούμενων δανείων στο σύνολο του δείγματος την εμφανίζει η Alpha Bank το 2017.

Συνεχίζοντας με τον δείκτη *EBTLLP_i*, παρατηρούμε έναν μέσο όρο 1,03% προς το σύνολο του ενεργητικού ενώ η μεγαλύτερη τιμή κερδών προ φόρων και προβλέψεων ως ποσοστό του συνόλου του ενεργητικού ανήκει στην Secure Trust Bank με κεντρικά γραφεία στο Η.Β. το 2013.

Ως προς τον βαθμό κεφαλαιοποίησης των Ευρωπαϊκών τραπεζών του δείγματος, ο οποίος αντικατοπτρίζεται στην μεταβλητή CAR, παρατηρούμε μια μέση τιμή 13,64%. Αυτό σημαίνει ότι για τα έτη 2011-2017 οι Ευρωπαϊκές τράπεζες είναι επαρκώς κεφαλαιοποιημένες δεδομένου ότι οι ελάχιστες κεφαλαιακές απαιτήσεις βάσει του κανονιστικού πλαισίου ορίζονται στο 6%. Αξίζει να αναφερθεί ότι τον υψηλότερο δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας εμφανίζει η Σουηδική SwedBank το 2016.

Πιν.2 Περιγραφική Στατιστική Δείγματος						
	LLP	NPL	CHNPL	CHLOAN	EBTLLP	CAR
Mean	0,0080	0,0630	0,0049	0,0150	0,0103	13,6482
Median	0,0047	0,0315	0,0000	0,0030	0,0093	13,0000
Std. Dev.	0,0099	0,0871	0,0379	0,1005	0,0142	4,0337
Min.	-0,0089	0,0001	-0,1254	-0,3222	-0,1015	-7,3000
Max.	0,0666	0,5928	0,4151	0,9459	0,0624	28,7000
N.	413	413	413	413	413	413

Ο δείκτης Pearson αποτελεί ένα δείκτη συσχέτισης που μετρά το βαθμό επίδρασης των αλλαγών μιας μεταβλητής σε μία άλλη.

Στον Πίνακα 3 (Πίν.3) εμφανίζονται οι τιμές του συντελεστή συσχέτισης του Pearson μεταξύ των ανεξάρτητων μεταβλητών. Όπως ήταν αναμενόμενο οι ανεξάρτητες μεταβλητές των μη-εξυπηρετούμενων δανείων (NPL), των μεταβολών στα μη-εξυπηρετούμενα δάνεια (CHNPL) είναι θετικά και σημαντικά συσχετισμένες με τις προβλέψεις για ζημίες δανείων (LLP). Επιπλέον, η μεταβολή στο σύνολο των δανείων (CHLOAN) καθώς και τα κέρδη προ φόρων και προβλέψεων (EBTLLP) είναι θετικά συσχετισμένα με τις προβλέψεις για ζημίες δανείων.

Αντίθετα, αρνητικές και σημαντικά συσχετισμένες με τις προβλέψεις για ζημίες δανείων εμφανίζονται οι μεταβλητές SIZE, CAR και REFORM όπως είχε προβλεφθεί.

Πιν.3 Πίνακας συντελεστών συσχετίσεως-Correlation Matrix		*p-value<5%, **p-value<1%						
	LLP	NPL	CHNPL	CHLOAN	EBTLLP	SIZE	CAR	REFORM
LLP	1							
NPL	0,506**	1						
CHNPL	0,313**	-0,017	1					
CHLOAN	0,069	-0,109*	0,207**	1				
EBTLLP	0,090	0,003	0,083	0,341**	1			
SIZE	-0,294**	-0,214**	-0,079	-0,213**	-0,258**	1		
CAR	-0,264**	-0,132**	-0,120*	0,133**	0,377**	0,184**	1	
REFORM	-0,102*	0,185**	-0,244**	0,024*	0,103*	0,010*	0,274**	1

Συνεχίζοντας με τα αποτελέσματα της Πολυμεταβλητής Ανάλυσης Διακύμανσης, τα οποία συνοψίζονται στους πίνακες 4,5,6, παρατηρούμε αρχικά ότι οι συντελεστές των ερμηνευτικών μεταβλητών NPL και CHNPL είναι σημαντικά θετικοί στα υποδείγματα 1 και 3. Με απλά λόγια η αύξηση των μη εξυπηρετούμενων δανείων (NPL) κατά 1%, προκαλεί ταυτόχρονη αύξηση στις προβλέψεις για ζημίες δανείων 0,0553%. Αυτό το συμπέρασμα έρχεται σε πλήρη συμφωνία με τους Kim & Kross, 1998 και Lobo & Yang, 2001 και προφανώς ένα υψηλότερο επίπεδο πιστωτικού κινδύνου επιδρά θετικά στο ύψος των προβλέψεων για ζημίες δανείων. Έτσι λοιπόν, διαπιστώνεται ότι οι προβλέψεις αυτές αντικατοπτρίζουν μια σχετική μεταβολή στην ποιότητα του χαρτοφυλακίου των τραπεζών που αφορά τα δάνεια.

Επίπλέον, όσον αφορά τη μεταβλητή που μετρά τη μεταβολή του συνόλου των δανείων μιας τράπεζας (CHLOAN) και άρα την συνολική της έκθεση στον κίνδυνο των μεσολαβητικών της δραστηριοτήτων, ο συντελεστής της λαμβάνει θετική τιμή επιβεβαιώνοντας την εργασία των Kim & Kross (1998) και Fang, Hasan, & Li (2014).

Η σημαντικά θετική τιμή που λαμβάνει ο συντελεστής της ερμηνευτικής μεταβλητής EBTLLP, ήτοι τα Κέρδη προ Φόρων και Προβλέψεων, υποδηλώνει την τάση των στελεχών να

καταφεύγουν σε τεχνικές ομαλοποίησης κερδών-income smoothing.Στον πίνακα φαίνεται ξεκάθαρα ότι μια αύξηση των κερδών προ φόρων και προβλέψεων κατά 1% θα αυξήσει τις προβλέψεις για ζημίες δανείων κατά 0,07%.

Επιπλέον, πολλές έρευνες έχουν καταλήξει στο συμπέρασμα ότι το μέγεθος μιας τράπεζας σχετίζεται αρνητικά με το ύψος των προβλέψεων για ζημίες δανείων (Kim & Kross, 1998; Dong et al., 2012; Jin et al., 2016).Στους πίνακες 5,6 φαίνεται ο συντελεστής της μεταβλητής SIZE να είναι αρνητικά και σημαντικά συσχετισμένος με τις προβλέψεις για ζημίες δανείων.

Αναμενόμενη με βάση την υπόθεση της παρούσας εργασίας και η τιμή του συντελεστή της ανεξάρτητης μεταβλητής REFORM η οποία στατιστικά σημαντική και αρνητική και στα δύο υποδείγματα στα οποία χρησιμοποιείται (2,3).Διαφαίνεται ότι μετά την υιοθέτηση του νέου Ευρωπαϊκού ρυθμιστικού πλαισίου για τις τράπεζες η χειραγώγηση των προβλέψεων για ζημίες δανείων είναι λιγότερο εφικτή από τα τραπεζικά στελέχη.Συνεπώς, το αναμορφωμένο κανονιστικό πλαίσιο οδηγεί στην βελτίωση της ποιότητας των κερδών και ενισχύει την κεφαλαιακή βάση των τραπεζών.

Πιν.4 Αποτελέσματα Πολυμεταβλητής Ανάλυσης για το Υπόδειγμα 1									
$LLP_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 NPL_{i,t-1} + \beta_2 CHNPL_{i,t} + \beta_3 CHLOAN_{i,t} + \varepsilon_i$									
	Coefficients	Std Error	t-stat	p-value	F-test	Std Error-Regr	N	Multiple R	Adjusted R
Intercept	0,0038	0.0005	7.47494	0.0000	77.7966	0.0079	413	0.6028	0.3586
NPL	0.0588**	0.0045	13.0493	0.0000					
CHNPL	0.807**	0.0105	7.6698	0.0000					
CHLOAN	0.0060	0.0040	1.5140	0.1308					
							*p-value<5%		
							**p-value<1%		

Πιν.5 Αποτελέσματα Πολυμεταβλητής Ανάλυσης για το Υπόδειγμα 2									
$DLLP_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 EBTLLP_{i,t} + \beta_2 SIZE_{i,t} + \beta_3 CAR_{i,t} + \beta_4 REFORM + \varepsilon_i$									
	Coefficients	Std Error	t-stat	p-value	F-test	Std Error- Regr	N	Multiple R	Adjusted R
Intercept	0.0143	0.0037	3.8390	0.0001	9.5348	0.0076	413	0.2924	0.0765
EBTLLP	0.0602*	0.0305	1.9700	0.0495					
SIZE	-0.0005*	0.0002	-2.2646	0.0241					
CAR	-0.0004**	0.0001	-3.5587	0.0004					
REFORM	-0.0018*	0.0008	-2.2359	0.0259					
							*p-value<5%		
							**p-value<1%		

Πιν.6 Αποτελέσματα Πολυμεταβλητής Ανάλυσης για το Υπόδειγμα 3									
$LLP_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 NPL_{i,t-1} + \beta_2 CHNPL_{i,t} + \beta_3 CHLOAN_{i,t} + \beta_4 EBTLLP_{i,t} + \beta_5 SIZE_{i,t} + \beta_6 CAR_{i,t} + \beta_7 REFORM + \varepsilon_i$									
	Coefficients	Std Error	t-stat	p-value	F-test	Std Error- Regr	N	Multiple R	Adjusted R
Intercept	0.0197	0.0039	4.9958	0.0000	42.2678	0.0076	413	0.6497	0.4122
NPL	0.0553**	0.0046	12.0653	0.0000					
CHNPL	0.0664**	0.0105	6.3200	0.0000					
CHLOAN	0.0037	0.0041	0.8987	0.3693					
EBTLLP	0.0700*	0.0317	2.2111	0.0276					
SIZE	-0.0005*	0.0002	-2.4431	0.0150					
CAR	-0.0004**	0.0001	-3.7083	0.0002					
REFORM	-0.0019*	0.0008	-2.2649	0.0240					
							*p-value<5%		
							**p-value<1%		

Παρακάτω παρουσιάζονται τα υποδείγματα με την Ανάλυση Διασποράς για κάθε ένα από αυτά:

$$LLP_{i,t} = 0,0038 + 0,0588NPL_{i,t-1} + 0,0807CHNPL_{i,t} + 0,0060CHLOAN_{i,t} + \varepsilon_i \quad (1)$$

Πιν.7 Ανάλυση διασποράς για το Υπόδειγμα 1.					
	df	Sum of Squares	Mean Square	F	Significance F
Regression	3	0,015	0,005	77,797	0,000
Residual	409	0,026	0,000		
Total	412	0,040			

Σύμφωνα με τον παραπάνω έλεγχο F, είναι εμφανής η σημαντικότητα της παλινδρόμησης (p-value ≈ 0).

$$DLLP_{i,t} = 0,0143 + 0,0602EBTLLP_{i,t} - 0,0005SIZE_{i,t} - 0,0004CAR_{i,t} - 0,0018REFORM + \varepsilon_i \quad (2)$$

Πιν.8 Ανάλυση διασποράς για το Υπόδειγμα 2.					
	df	Sum of Squares	Mean Square	F	Significance F
Regression	4	0,002	0,001	9,535	0,000
Residual	408	0,023	0,000		
Total	412	0,026			

Σύμφωνα με τον παραπάνω έλεγχο F, είναι εμφανής η σημαντικότητα της παλινδρόμησης (p-value ≈ 0).

$$LLP_{i,t} = 0,0197 + 0,0553NPL_{i,t-1} + 0,0664CHNPL_{i,t} + 0,0037CHLOAN_{i,t} + 0,07EBTLLP_{i,t} - 0,0005SIZE_{i,t} - 0,0004CAR_{i,t} - 0,0019REFORM + \varepsilon_i \quad (3)$$

Πιν.9 Ανάλυση διασποράς για το Υπόδειγμα 3.					
	df	Sum of Squares	Mean Square	F	Significance F
Regression	7	0,017	0,002	42,268	0,000
Residual	405	0,023	0,000		
Total	412	0,040			

Σύμφωνα με τον παραπάνω έλεγχο F, είναι εμφανής η σημαντικότητα της παλινδρόμησης (p-value ≈ 0).

Επιπρόσθετα, για το υπόδειγμα (3), το οποίο ουσιαστικά επαληθεύει την υπόθεση διαχείρισης των κερδών μέσω των προβλέψεων για ζημίες δανείων και την αρνητική επίδραση που ασκεί σε αυτήν το νέο νομοθετικό πλαίσιο παρατίθεται ο παρακάτω πίνακας ο οποίος συνοψίζει την ερμηνευτική του δυνατότητα:

Πιν.10 Σύνοψη υποδείγματος 3				
Υπόδειγμα	R	R Square	Adjusted R	Std. Error of the Estimate
3	0.65	0.422	0.412	0.008

Όπως διαπιστώνεται από τον παραπάνω πίνακα, το ποσοστό της μεταβλητότητας των LLPi,t που ερμηνεύεται από το μοντέλο είναι $R^2 = 0,422$.

4.5.ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Η υπόθεση που διατυπώνεται στην παρούσα εργασία, αφορά την διαχείριση κερδών και κεφαλαίου σε σχέση με το Ενιαίο Εγχειρίδιο Κανόνων.Ειδικότερα, αναμένεται ότι το νέο κανονιστικό πλαίσιο θα αποθαρρύνει την διαχείριση των κερδών και κεφαλαίου μέσω των προβλέψεων για ζημίες δανείων.Τα αποτελέσματα της έρευνας επαληθεύουν την υπόθεση αυτή και έρχονται σε συμφωνία με την εργασία των Martino, Dicienzo, Galeone, Graziana και Dell'Atti, (2017), στα υποδείγματα της οποίας βασίστηκε η παρούσα διπλωματική.Μάλιστα,στο χρονικό εύρος μελέτης προστέθηκε ένα ακόμη έτος με ό,τι αυτό συνεπάγεται για την αξία των αποτελεσμάτων.

Επιπλέον, επαληθεύεται η τάση των στελεχών να καταφεύγουν σε τεχνικές ομαλοποίησης κερδών μέσω των προβλέψεων για ζημίες δανείων.Το συμπέρασμα αυτό, έρχεται σε πλήρη συμφωνία με την πρόσφατη εργασία των Asar και Irci (2015) όσο και με παλαιότερες όπως αυτές των Kim & Kross, 1998,Lobo & Yang, 2001, Shrieves και Dahl (2003).Επίσης ως προς το ύψος των μη εξυπηρετούμενων δανείων, τόσο στις Ευρωπαϊκές τράπεζες όσο και στις τράπεζες στην Τουρκία, αυτό φαίνεται να παίζει σημαντικό ρόλο στον καθορισμό των προβλέψεων.

5.ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Οι τράπεζες αποτελούν βασικό πυλώνα της παγκόσμιας οικονομίας, καθώς οι εξελίξεις στο εν γένει χρηματοπιστωτικό σύστημα διαχέονται και ξεπερνούν με ταχύτητα φωτός τα εθνικά σύνορα. Αυτήν ακριβώς η βαρύτητα του ρόλου του τραπεζικού συστήματος αλλά και η πολυπλοκότητά του, καθιστά επιτακτική τη μελέτη και εποπτεία του. Ιεραρχώντας τα κονδύλια στον ισολογισμό μιας τράπεζας, από τα πιο σημαντικά έως τα πιο «ασήμαντα», ξεχωρίζει το πιο απλό και κατανοητό σε όλους, αυτό των κερδών. Ο λογαριασμός δηλαδή που μετρά την οικονομική επίδοση μιας επιχείρησης ή ενός οργανισμού. Είναι λοιπόν εύλογη η υπόθεση της προσπάθειας της διοίκησης μιας τράπεζας να προσπαθήσει να χειραγωγήσει αυτό το λογιστικό νούμερο. Η διαχείριση της οικονομικής επίδοσης μπορεί να γίνει με πολλούς τρόπους σε μια τράπεζα και ακόμα περισσότερους σε οποιαδήποτε άλλη επιχείρηση, κυρίως λόγω του εύρους των δραστηριοτήτων μιας τράπεζας οι οποίες είναι σχετικά περιορισμένες.

Στον τραπεζικό κλάδο, η διαχείριση κερδών επιτυγχάνεται μέσω της επιμέτρησης στην εύλογη αξία στοιχείων του ενεργητικού, για παράδειγμα χρεογράφων, καθώς και της χρονικής στιγμής που πωλούνται, κάτι το οποίο επηρεάζει τα κέρδη και τις ζημίες. Επίσης, μπορεί να πραγματοποιηθεί μέσω λογαριασμών οι οποίοι λόγω λογιστικών προτύπων αλλά και υπαρκτής αδυναμίας ακριβούς υπολογισμού, εναπόκεινται μέχρι ενός βαθμού στην διοικητική ευχέρεια. Ο πιο διαδεδομένος λογαριασμός είναι αυτός των προβλέψεων για ζημίες δανείων, όντας συνδεδεμένος με την διαχείριση του πιστωτικού κινδύνου και άρα με το μεγαλύτερο, σε όρους χρηματικής αξίας, περιουσιακό στοιχείο μιας τράπεζας, του συνόλου των χορηγούμενων δανείων.

Η διπλωματική αυτή εξετάζει κατά πόσο η υιοθέτηση του Ενιαίου Εγχειριδίου Κανόνων, αποτρέπει τη χειραγώγηση του λογιστικού αποτελέσματος, μέσω των προβλέψεων για ζημίες δανείων, με στόχο την ομαλοποίηση-εξομάλυνση των κερδών, καθώς επίσης και τα κίνητρα που οδηγούν στην διαχείριση κεφαλαίου. Η χρονική περίοδος που μελετήθηκε αφορά τα έτη 2011-2017, με έτος αναφοράς το 2014 οπότε και καθίσταται σε ισχύ το Single Rulebook.

Ο έλεγχος της υπόθεσης διενεργήθηκε σε δύο στάδια ανάλυσης χρησιμοποιώντας μεταβλητές δεδουλευμένων, οι οποίες σχετίζονται με τις προβλέψεις για ζημίες δανείων (εξαρτημένη μεταβλητή) πριν και μετά την νομοθέτηση του νέου κανονιστικού

πλαisiou. Αρχικά έπρεπε να «διαχωριστεί» το μέρος των προβλέψεων που είναι κανονικό και δεν υπόκειται στην διοικητική ευχέρεια από το μέρος των προβλέψεων που είναι μη κανονικό και υπόκειται στην κρίση της διοίκησης. Έτσι στο πρώτο υπόδειγμα εξετάστηκε η σχέση των συνολικών προβλέψεων με ερμηνευτικές μεταβλητές που συνδέονται με τα κανονικά δεδουλευμένα. Τα κατάλοιπα αυτής της παλινδρόμησης αποτελούν στην ουσία δεδουλευμένα τα οποία δεν είναι γνωστά στα ενδιαφερόμενα μέρη (stakeholders) και είναι αυτά που εξετάζοντάς τα με μεταβλητές οι οποίες συνδέονται με την διαχείριση κερδών δείχνουν τυχόν χειραγώγηση του λογιστικού αποτελέσματος.

Η δεύτερη λοιπόν παλινδρόμηση έδειξε μια τάση των τραπεζικών στελεχών να προβαίνουν σε εξομάλυνση του λογιστικού αποτελέσματος μέσω των προβλέψεων για ζημίες δανείων. Επίσης έδειξε ότι τα έτη μετά την την αναμόρφωση της Ευρωπαϊκής νομοθεσίας συντέλεσαν στον περιορισμό του φαινομένου αυτού. Έτσι, αποθαρρύνεται η διαχείριση κερδών και ταυτόχρονα επιτυγχάνεται η δημοσίευση ποιοτικότερων κερδών μέσω ενός Ενιαίου Ευρωπαϊκού Συστήματος Αναφοράς που θα καθιστά ακόμα πιο εφικτή την Συγκρισιμότητα των οικονομικών καταστάσεων.

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να αναφερθούν οι περιορισμοί αυτής της εργασίας. Η εργασία εστιάζει μόνο στις προβλέψεις για ζημίες δανείων, θεωρώντας πως όλα τα υπόλοιπα μεγέθη δεν επιδέχονται χειραγώγησης. Επίσης, λόγω αδυναμίας συλλογής δεδομένων, ένας αριθμός ετήσιων παρατηρήσεων αφαιρέθηκε. Ακόμη δε λήφθηκε υπόψη η επίδραση του ΑεγχΠ σαν κίνητρο διαχείρισης κερδών.

Το θέμα της διαχείρισης κερδών και κεφαλαίων στις τράπεζες, επιδέχεται περαιτέρω έρευνας. Καθώς το νομοθετικό πλαίσιο που αφορά τον τραπεζικό κλάδο, κυρίως μετά την χρηματοπιστωτική κρίση του 2008, υπόκειται σε συνεχείς αναμορφώσεις, είναι πολύ σημαντικό να πραγματοποιούνται έρευνες που συγκρίνουν τις επιδράσεις των εποπτικών κανόνων στην διαχείριση του λογιστικού αποτελέσματος, όπως επίσης υφιστάμενες να επαναλαμβάνονται με δεδομένα περισσότερων ετών. Σε ό,τι αφορά την παρούσα εργασία, σε αυτή θα μπορούσαν να ληφθούν υπόψιν μακροοικονομικοί δείκτες όπως το ΑεγχΠ, πληθωρισμός, επιτόκια και άλλοι ώστε να εξεταστεί η επίδραση της φάσης του οικονομικού κύκλου στην πολιτική χορηγήσεων των τραπεζών και την εν γένει χρηματοπιστωτική σταθερότητα.

Επιπλέον, μέχρι στιγμής, δεν έχει δοθεί αρκετή προσοχή στους παράγοντες που οδηγούν τα διοικητικά στελέχη να επιλέξουν τη μία ή την άλλη τεχνική διαχείρισης κερδών όταν νιώθουν ότι πρέπει να τις επιλέξουν και τις δύο ταυτόχρονα. Για παράδειγμα, τα τραπεζικά στελέχη μπορεί να χρειαστεί να σηματοδοτήσουν πληροφορίες στους χρήστες των οικονομικών καταστάσεων και ταυτόχρονα να ομαλοποιήσουν τα κέρδη τους αλλά μπορούν να επιλέξουν μόνο ένα από τα δύο. Μελλοντική έρευνα θα μπορούσε να συμβάλει στην καλύτερη κατανόηση στην διαμόρφωση πολιτικής όσον αφορά τη χειραγώγηση των προβλέψεων για ζημίες δανείων που αφορά αντικρουόμενα κίνητρα.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Απόστολος Γ. Χριστόπουλος, Ιωάννης Γ. Ντόκας (2012), ΘΕΜΑΤΑ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΘΕΩΡΙΑΣ, Εκδόσεις ΚΡΙΤΙΚΗ.

(Φίλιππας, 2015). Η Ψυχολογία των Αγορών, Πεδίο 2015.

Παναγιώτης Χρ. Αγγελόπουλος (2010), Τράπεζες και χρηματοπιστωτικό σύστημα, Εκδόσεις Σταμούλη.

Acar, M., & Ipci, M. O. (2015). Loan loss provisions and income-smoothing hypothesis: Experience from Turkish banking sector. *Journal of Accounting*, 5(1), 118-135.

Aharony, J., LIN, C. J., & Loeb, M. P. (1993). Initial public offerings, accounting choices, and earnings management. *Contemporary accounting research*, 10(1), 61-81.

Ahmed, A. S., Takeda, C., & Thomas, S. (1999). Bank loan loss provisions: a reexamination of capital management, earnings management and signaling effects. *Journal of accounting and economics*, 28(1), 1-25.

Alexandri, M. B., & Anjani, W. K. (2014). Income smoothing: impact factors, evidence in Indonesia. *Abstrak*.

Anandarajan, A., Hasan, I., & Lozano-Vivas, A. (2003). The role of loan loss provisions in earnings management, capital management, and signaling: The Spanish experience. *Advances in International Accounting*, 16, 45-65.

Anandarajan, A., Hasan, I., & McCarthy, C. (2007). Use of loan loss provisions for capital, earnings management and signalling by Australian banks. *Accounting & Finance*, 47(3), 357-379.

Ashbaugh-Skaife, H., Collins, D. W., & Kinney Jr, W. R. (2007). The discovery and reporting of internal control deficiencies prior to SOX-mandated audits. *Journal of Accounting and Economics*, 44(1-2), 166-192.

Ashraf, A., Hassan, M. K., & Putnam, K. (2014). The effects of prudential regulatory regimes and accounting standards on earnings management of loan loss provisions in the banking industry. *Cell*, 301, 338-0934.

Balla, E., Rose, M. J., & Romero, J. S. (2012). Loan loss reserve accounting and bank behavior. *Richmond Fed Economic Brief*, (Mar).

Balla, E., & Rose, M. J. (2015). Loan loss provisions, accounting constraints, and bank ownership structure. *Journal of Economics and Business*, 78, 92-117.

Bao, B. H., & Bao, D. H. (2004). Income smoothing, earnings quality and firm valuation. *Journal of Business Finance & Accounting*, 31(9-10), 1525-1557.

Barth, M. E., Landsman, W. R., & Lang, M. H. (2008). International accounting standards and accounting quality. *Journal of accounting research*, 46(3), 467-498.

Barry, C. B., & Brown, S. J. (1985). Differential information and security market equilibrium. *Journal of Financial and Quantitative Analysis*, 20(4), 407-422.

BCBS, J. (2011). Basel III: A global regulatory framework for more resilient banks and banking systems. Bank for International Settlements.

Transparency, E. B. (1998). Public disclosure and supervisory information that promote safety and soundness in banking systems. Basle Committee on Banking Supervision.

BCBS, J. (1996). Amendment to the capital accord to incorporate market risks.

Beatty, A. L., Ke, B., & Petroni, K. R. (2002). Earnings management to avoid earnings declines across publicly and privately held banks. *The Accounting Review*, 77(3), 547-570.

Beatty, A., Chamberlain, S. L., & Magliolo, J. (1995). Managing financial reports of commercial banks: The influence of taxes, regulatory capital, and earnings. *Journal of accounting research*, 231-261.

Beatty, A., & Liao, S. (2009). Regulatory capital ratios, loan loss provisioning and procyclicality. Columbus, United States: Ohio State University. Mimeographed document.

Beaver, W., Eger, C., Ryan, S., & Wolfson, M. (1989). Financial reporting, supplemental disclosures, and bank share prices. *Journal of Accounting Research*, 157-178.

- Beaver, W. H., & Engel, E. E. (1996). Discretionary behavior with respect to allowances for loan losses and the behavior of security prices. *Journal of Accounting and Economics*, 22(1-3), 177-206.
- Beest, F. V., Braam, G. J. M., & Boelens, S. (2009). Quality of Financial Reporting: measuring qualitative characteristics.
- Beidleman, C. R. (1973). Income smoothing: The role of management. *The Accounting Review*, 48(4), 653-667.
- Bikker, J. A., & Metzmakers, P. A. (2005). Bank provisioning behaviour and procyclicality. *Journal of international financial markets, institutions and money*, 15(2), 141-157.
- Call, A. C., Chen, S., Miao, B., & Tong, Y. H. (2014). Short-term earnings guidance and accrual-based earnings management. *Review of Accounting Studies*, 19(2), 955-987.
- Cassell, C. A., Myers, L. A., & Seidel, T. A. (2015). Disclosure transparency about activity in valuation allowance and reserve accounts and accruals-based earnings management. *Accounting, Organizations and Society*, 46, 23-38.
- Clarkson, P., Guedes, J., & Thompson, R. (1996). On the diversification, observability, and measurement of estimation risk. *Journal of Financial and Quantitative Analysis*, 31(1), 69-84.
- Coles, J. L., & Loewenstein, U. (1988). Equilibrium pricing and portfolio composition in the presence of uncertain parameters. *Journal of Financial Economics*, 22(2), 279-303.
- Coles, J. L., Loewenstein, U., & Suay, J. (1995). On equilibrium pricing under parameter uncertainty. *Journal of Financial and Quantitative Analysis*, 30(3), 347-364.
- Collins, J. H., Shackelford, D. A., & Wahlen, J. M. (1995). Bank differences in the coordination of regulatory capital, earnings, and taxes. *Journal of accounting research*, 263-291.
- Copeland, T. E., & Galai, D. (1983). Information effects on the bid-ask spread. *the Journal of Finance*, 38(5), 1457-1469.
- Dechow, P. M., Sloan, R. G., & Sweeney, A. P. (1996). Causes and consequences of earnings manipulation: An analysis of firms subject to enforcement actions by the SEC. *Contemporary accounting research*, 13(1), 1-36.

DeAngelo, L. E. (1981). Auditor size and audit quality. *Journal of accounting and economics*, 3(3), 183-199.

Demsetz, H. (1968). The cost of transacting. *The quarterly journal of economics*, 82(1), 33-53.

Di Martino, G., Dicuonzo, G., Galeone, G., & Dell'Atti, V. (2017). Does the New European Banking Regulation discourage Earnings Management?. *International Business Research*, 10(10), 45.

Dong, X., Liu, J., & Hu, B. (2012). Research on the relationship of commercial bank's loan loss provision and earning management and capital management. *Journal of Service Science and Management*, 5(02), 171.

Curcio, D., & Hasan, I. (2015). Earnings and capital management and signaling: the use of loan-loss provisions by European banks. *The European Journal of Finance*, 21(1), 26-50.

Diamond, D. W., & Verrecchia, R. E. (1991). Disclosure, liquidity, and the cost of capital. *The journal of Finance*, 46(4), 1325-1359.

Doyle, J. T., Ge, W., & McVay, S. (2007). Accruals quality and internal control over financial reporting. *The Accounting Review*, 82(5), 1141-1170.

DuCharme, L. L., Malatesta, P. H., & Sefcik, S. E. (2001). Earnings management: IPO valuation and subsequent performance. *Journal of Accounting, Auditing & Finance*, 16(4), 369-396.

Elliott, J. A., Hanna, J. D., & Shaw, W. H. (1991). The evaluation by the financial markets of changes in bank loan loss reserve levels. *Accounting Review*, 847-861.

El Sood, H. A. (2012). Loan loss provisioning and income smoothing in US banks pre and post the financial crisis. *International Review of Financial Analysis*, 25, 64-72.

Erickson, M., & Wang, S. W. (1999). Earnings management by acquiring firms in stock for stock mergers. *Journal of Accounting and Economics*, 27(2), 149-176.

Fang, Y., Hasan, I., & Li, L. (2014). Banking reform, risk-taking, and earnings quality—Evidence from transition countries.

Friedlan, J. M. (1994). Accounting choices of issuers of initial public offerings. *Contemporary accounting research*, 11(1), 1-31.

- Farook, S., Hassan, M. K., & Clinch, G. (2014). Islamic bank incentives and discretionary loan loss provisions. *Pacific-Basin Finance Journal*, 28, 152-174.
- Fillat, J. L., & Montoriol-Garriga, J. (2010). Addressing the pro-cyclicality of capital requirements with a dynamic loan loss provision system. Federal Reserve Bank of Boston, Boston MA.
- Fonseca, A. R., & Gonzalez, F. (2008). Cross-country determinants of bank income smoothing by managing loan-loss provisions. *Journal of Banking & Finance*, 32(2), 217-228.
- Gaston, E., & Song, M. I. (2014). Supervisory roles in loan loss provisioning in countries implementing IFRS (No. 14-170). International Monetary Fund.
- Gaver, J. J., Gaver, K. M., & Austin, J. R. (1995). Additional evidence on bonus plans and income management. *Journal of accounting and Economics*, 19(1), 3-28.
- Glosten, L. R., & Milgrom, P. R. (1985). Bid, ask and transaction prices in a specialist market with heterogeneously informed traders. *Journal of financial economics*, 14(1), 71-100.
- Gray, S. J. (1988). Towards a theory of cultural influence on the development of accounting systems internationally. *Abacus*, 24(1), 1-15.
- Griffin, P. A., & Wallach, S. J. (1991). Latin American lending by major US banks: The effects of disclosures about nonaccrual loans and loan loss provisions. *Accounting Review*, 830-846.
- Hand, J. R. (1993). Resolving LIFO uncertainty: A theoretical and empirical reexamination of 1974-75 LIFO adoptions and nonadoptions. *Journal of Accounting Research*, 21-49.
- Handa, P., & Linn, S. C. (1993). Arbitrage pricing with estimation risk. *Journal of Financial and Quantitative Analysis*, 28(1), 81-100.
- Healy, P. M. (1985). The effect of bonus schemes on accounting decisions. *Journal of accounting and economics*, 7(1-3), 85-107.
- Healy, P.M., & Wahlen, J. (1998). A Review of Earnings Management Literature and its Implications for Standard setting.
- Healy, P. M., & Wahlen, J. M. (1999). A review of the earnings management literature and its implications for standard setting. *Accounting horizons*, 13(4), 365-383.

Bikker, J. A., & Metzemakers, P. A. (2005). Bank provisioning behaviour and procyclicality. *Journal of international financial markets, institutions and money*, 15(2), 141-157.

Jaggi, B., & Low, P. Y. (2000). Impact of culture, market forces, and legal system on financial disclosures. *The international journal of accounting*, 35(4), 495-519.

Jin, J., Kanagaretnam, K., & Lobo, G. J. (2018). Discretion in bank loan loss allowance, risk taking and earnings management. *Accounting & Finance*, 58(1), 171-193.

Levitt (2000). *Global Market, Global Regulation 25th IOSCO Annual Conference Sydney, Australia*.

Peydro, J. L., Jiménez, G., Ongena, S., & Saurina Salas, J. (2012). Macprudential Policy, Countercyclical Bank Capital Buffers and Credit Supply: Evidence from the Spanish Dynamic Provisioning Experiments.

Kanagaretnam, K., Lobo, G. J., & Mathieu, R. (2003). Managerial incentives for income smoothing through bank loan loss provisions. *Review of Quantitative Finance and Accounting*, 20(1), 63-80.

Kanagaretnam, K., Lobo, G. J., & Yang, D. H. (2005). Determinants of signaling by banks through loan loss provisions. *Journal of Business Research*, 58(3), 312-320.

Kanagaretnam, K., Lobo, G. J., & YANG, D. H. (2004). Joint tests of signaling and income smoothing through bank loan loss provisions. *Contemporary Accounting Research*, 21(4), 843-884.

Kanagaretnam, K., Krishnan, G. V., & Lobo, G. J. (2009). Is the market valuation of banks' loan loss provision conditional on auditor reputation?. *Journal of Banking & Finance*, 33(6), 1039-1047.

Kanagaretnam, K., Lim, C. Y., & Lobo, G. J. (2010). Auditor reputation and earnings management: International evidence from the banking industry. *Journal of Banking & Finance*, 34(10), 2318-2327.

Kanagaretnam, K., Lobo, G. J., & Wang, C. (2015). Religiosity and earnings management: International evidence from the banking industry. *Journal of Business Ethics*, 132(2), 277-296.

Kilic, E., Lobo, G. J., Ranasinghe, T., & Sivaramakrishnan, K. (2012). The impact of SFAS 133 on income smoothing by banks through loan loss provisions. *The Accounting Review*, 88(1), 233-260.

Kim, M. S., & Kross, W. (1998). The impact of the 1989 change in bank capital standards on loan loss provisions and loan write-offs. *Journal of Accounting and Economics*, 25(1), 69-99.

Kliesen, K. L., & Tatom, J. A. (1992). The recent credit crunch: the neglected dimensions. *Federal Reserve Bank Review*, (5), 18-36.

Klein, R. W., & Bawa, V. S. (1976). The effect of estimation risk on optimal portfolio choice. *Journal of Financial Economics*, 3(3), 215-231.

Kirschenheiter, M., & Melumad, N. D. (2002). Can “big bath” and earnings smoothing co-exist as equilibrium financial reporting strategies?. *Journal of Accounting Research*, 40(3), 761-796.

Krishnan, J., & Schauer, P. C. (2001). Differences in quality among audit firms. *Journal of Accountancy*, 192(1), 85.

Kwak, W., Lee, H. Y., & Eldridge, S. W. (2009). Earnings management by Japanese bank managers using discretionary loan loss provisions. *Review of Pacific Basin Financial Markets and Policies*, 12(01), 1-26.

Laeven, L., & Majnoni, G. (2003). Loan loss provisioning and economic slowdowns: too much, too late?. *Journal of financial intermediation*, 12(2), 178-197.

Leventis, S., Dimitropoulos, P. E., & Anandarajan, A. (2011). Loan loss provisions, earnings management and capital management under IFRS: The case of EU commercial banks. *Journal of Financial Services Research*, 40(1-2), 103-122.

Liu, C. C., & Ryan, S. G. (1995). The effect of bank loan portfolio composition on the market reaction to and anticipation of loan loss provisions. *Journal of Accounting Research*, 77-94.

Liu, C. C., Ryan, S. G., & Wahlen, J. M. (1997). Differential valuation implications of loan loss provisions across banks and fiscal quarters. *Accounting Review*, 133-146.

Liu, C. C., & Ryan, S. G. (2006). Income smoothing over the business cycle: Changes in banks' coordinated management of provisions for loan losses and loan charge-offs from the pre-1990 bust to the 1990s boom. *The Accounting Review*, 81(2), 421-441.

Lobo, G. J., & Yang, D. H. (2001). Bank managers' heterogeneous decisions on discretionary loan loss provisions. *Review of Quantitative Finance and Accounting*, 16(3), 223-250.

Lybaert, N., Jans, M., & Orens, R. (2005). Provisions: a tool for earnings management.

Maydew, E. L. (1997). Tax-induced earnings management by firms with net operating losses. *Journal of Accounting Research*, 35(1), 83-96.

McNichols, M., & Wilson, G. P. (1988). Evidence of earnings management from the provision for bad debts. *Journal of accounting research*, 1-31.

Moyer, S. E. (1990). Capital adequacy ratio regulations and accounting choices in commercial banks. *Journal of Accounting and Economics*, 13(2), 123-154.

Murphy, K. J., & Zimmerman, J. L. (1993). Financial performance surrounding CEO turnover. *Journal of Accounting and Economics*, 16(1-3), 273-315.

Nissim, D. (2003). Reliability of banks' fair value disclosure for loans. *Review of Quantitative Finance and Accounting*, 20(4), 355-384.

Peasnell, K. V., Pope, P. F., & Young, S. (2000). Detecting earnings management using cross-sectional abnormal accruals models. *Accounting and Business research*, 30(4), 313-326.

Pourciau, S. (1993). Earnings management and nonroutine executive changes. *Journal of accounting and economics*, 16(1-3), 317-336.

Pérez, D., Salas-Fumas, V., & Saurina, J. (2008). Earnings and capital management in alternative loan loss provision regulatory regimes. *European Accounting Review*, 17(3), 423-445.

Ozili, P. K., & Outa, E. (2017). Bank loan loss provisions research: A review. *Borsa Istanbul Review*.

Quagli, A., & Ricciardi, M. (2010). The IAS 39 October 2008 Amendment as another opportunity of earnings management: an analysis of the European banking industry.

Rangan, S. (1998). Earnings management and the performance of seasoned equity offerings. *Journal of Financial economics*, 50(1), 101-122.

Roychowdhury, S. (2006). Earnings management through real activities manipulation. *Journal of accounting and economics*, 42(3), 335-370.

Saurina, J. (2009). Loan loss provisions in Spain. A working macroprudential tool. *Revista de Estabilidad Financiera*, 17, 11-26.

Scholes, M. S., Wilson, G. P., & Wolfson, M. A. (1990). Tax planning, regulatory capital planning, and financial reporting strategy for commercial banks. *The Review of Financial Studies*, 3(4), 625-650.

Schipper, K. (1989). Earnings management. *Accounting horizons*, 3(4), 91.

Leventis, S., Dimitropoulos, P. E., & Anandarajan, A. (2012). Signalling by banks using loan loss provisions: the case of the European Union. *Journal of Economic Studies*, 39(5), 604-618.

Shrieves, R. E., & Dahl, D. (2003). Discretionary accounting and the behavior of Japanese banks under financial duress. *Journal of Banking & Finance*, 27(7), 1219-1243.

Boulila Taktak, N., Ben Slama Zouari, S., & Boudriga, A. (2010). Do Islamic banks use loan loss provisions to smooth their results?. *Journal of Islamic Accounting and Business Research*, 1(2), 114-127.

Teoh, S. H., Welch, I., & Wong, T. J. (1998). Earnings management and the long-run market performance of initial public offerings. *The Journal of Finance*, 53(6), 1935-1974.

Teoh, S. H., Welch, I., & Wong, T. J. (1998). Earnings management and the long-run market performance of initial public offerings. *The Journal of Finance*, 53(6), 1935-1974.

Tucker, J. W., & Zarowin, P. A. (2006). Does income smoothing improve earnings informativeness?. *The accounting review*, 81(1), 251-270.

Fields, T. D., Lys, T. Z., & Vincent, L. (2001). Empirical research on accounting choice. *Journal of accounting and economics*, 31(1-3), 255-307.

Vander Bauwhede, H., Willekens, M., & Gaeremynck, A. (2003). Audit firm size, public ownership, and firms' discretionary accruals management. *The International Journal of Accounting*, 38(1), 1-22.

WALLAND, L., & Koch, T. (2000). Bank Loan-Loss Accounting: A Review of Theoretical and Empirical Evidence. *Economic Review*. Federal Reserve Bank of Atlanta

Warfield, T. D., Wild, J. J., & Wild, K. L. (1995). Managerial ownership, accounting choices, and informativeness of earnings. *Journal of accounting and economics*, 20(1), 61-91.

Watts, R. L., & Zimmerman, J. L. (1978). Towards a positive theory of the determination of accounting standards. *Accounting review*, 112-134.

Wahlen, J. M. (1994). The nature of information in commercial bank loan loss disclosures. *Accounting Review*, 455-478.

Xie, B., Davidson III, W. N., & DaDalt, P. J. (2003). Earnings management and corporate governance: the role of the board and the audit committee. *Journal of corporate finance*, 9(3), 295-316.

Young, S. M. (1999). Field research methods in management accounting. *Accounting horizons*, 13(1), 76-84.

Zang, A. Y. (2011). Evidence on the trade-off between real activities manipulation and accrual-based earnings management. *The Accounting Review*, 87(2), 675-703.